

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Państwa

I N F O R M A C J A

**o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

Warszawa, l u t y 2001 r.

DONiBP-41008/00 Nr ewid. 3/2001/P00181/DON

SPIS TREŚCI

	Str.
I. CZĘŚĆ OGÓLNA	4
1. Charakterystyka kontroli	4
2. Synteza ustaleń kontroli i ocena kontrolowanej działalności	6
3. Wnioski	11
II. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA	12
1. Uwarunkowania prawne w zakresie kontrolowanej działalności	12
2. Wybór jednostek do kontroli	15
3. Wykonanie wniosków pokontrolnych NIK z kontroli P/97/077	16
4. Istotne ustalenia kontroli w zakresie warunków służby wojskowej żołnierzy	20
4.1. W Wojskach Lądowych	
4.1.1. 10 Opolska Brygada Logistyczna w Opolu	20
4.1.2. 23 Śląska Brygada Artylerii w Bolesławcu	23
4.1.3. 1 Batalion Kawalerii Powietrznej w Leźnicy Wielkiej	25
4.1.4. 4 Pułk Obrony Przeciwchemicznej w Brodnicy	27
4.1.5. 2 Brygada Obrony Terytorialnej w Mińsku Maz.	29
4.1.6. 10 Warszawski Pułk Samochodowy w Warszawie	30
4.1.7. 2 Brygada Zmechanizowana w Wałczu	32
4.1.8. 49 Pułk Śmigłowców Bojowych w Pruszczu Gdańskim	34
4.1.9. 14 Pułk Artylerii Przeciwpancernej w Suwałkach	36
4.1.10. 1 Brygada Pancerna w Wesolej	38
4.1.11. 9 Brygada Kawalerii Pancernej w Braniewie	41
4.1.12. 7 Dywizjon Lotniczy w Nowym Glinniku	43
4.1.13. 1 Dywizjon Lotniczy w Leźnicy Wielkiej	44
4.1.14. 10 Brygada Kawalerii Pancernej w Świętoszowie	46
4.1.15. Pułk Ochrony w Warszawie	49
4.1.16. 6 Ośrodek Szkolenia Specjalistów Sam. w Ostródzie	51
4.1.17. 6 Batalion Desantowo-Szturmowy w Gliwicach	53
4.2. W Marynarce Wojennej	
4.1.18. 16 Dywizjon Kutrów Zwalcz. Okręt. Podw. w Kołobrzegu	55
4.1.19. 11 Pułk Łączności w Wejherowie	57

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

3

4.1.20.	9 Flotylla Obrony Wybrzeża w Helu	59
4.1.21.	3 Flotylla Okrętów w Gdyni	61
4.3. W Wojskach Lotniczych i Obrony Powietrznej		
4.1.22.	9 Pułk Lotnictwa Myśliwskiego w Zegrzu Pomorskim	63
4.1.23.	71 Dywizjon Raketowy Obrony Powietrz. w Pobierowie	65
4.1.24.	78 Pułk Raketowy Obrony Piwietrz. w Mrzeżynie Gryf.	67
4.1.25.	12 Baza Lotnicza w Mirosławcu	70
4.1.26.	21 Baza Lotnicza w Babimoście	72
4.4.	Stan dyscypliny wojskowej wśród żołnierzy służby zasadniczej w jednostkach kontrolowanych	75
4.5.	Przestępstwa, wykroczenia i ofiary śmiertelne wśród żołnierzy służby zasadniczej w okresie od stycznia do września 2000 r.	77
III. OPIS POSTĘPOWANIA KONTROLNEGO I DZIAŁAŃ PODJĘTYCH PO ZAKOŃCZENIU KONTROLI		77

I. CZĘŚĆ OGÓLNA

1. Charakterystyka kontroli.

Temat kontroli.

Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła w okresie od kwietnia do listopada 2000 r. kontrolę oznaczoną numerem P/00/181 „Warunki odbywania służby wojskowej przez żołnierzy służby zasadniczej”.

Kontrolę podjęto z inicjatywy własnej NIK.

Cel i zakres kontroli.

Celem kontroli było zbadanie i ocena warunków odbywania służby wojskowej przez żołnierzy służby zasadniczej w 1999 r. i I połowie 2000 r. w kontekście ustaleń NIK podczas kontroli P/97/077 „Nadzór nad przebiegiem zasadniczej służby wojskowej w czasie wolnym od zajęć szkoleniowych¹”.

Tematyka kontroli obejmowała głównie:

1. Identyfikację jednostki wojskowej z punktu widzenia realizowanych zadań.
2. Stan osobowy żołnierzy służby zasadniczej.
3. Sposób i warunki zakwaterowania żołnierzy służby zasadniczej.
4. Opiekę medyczną nad żołnierzami służby zasadniczej.
5. Warunki socjalno-sanitarne żołnierzy służby zasadniczej.
6. Formy zapobiegania zjawiskom patologicznym w jednostce.

Jednostki kontrolowane oraz źródła ustaleń i ocen.

Badaniami kontrolnymi objęto następujące jednostki organizacyjne:

w Ministerstwie Obrony Narodowej:

- 1) Departament Społeczno-Wychowawczy,
- 2) Biuro Skarg i Interwencji,

¹ Informacja o wynikach kontroli nadzoru nad przebiegiem zasadniczej służby wojskowej w czasie wolnym od zajęć szkoleniowych, NIK, Warszawa, luty 1999 r.

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

5

3) Departament Infrastruktury,

w Wojskach Lądowych:

- 1) 10 Brygada Lognistyczna w Opolu,
- 2) 23 Brygada Artylerii w Bolesławcu,
- 3) 1 Batalion Kawalerii Powietrznej w Leżnicy Wielkiej,
- 4) 4 Pułk Ochrony Przeciwchemicznej w Brodnicy,
- 5) 2 Mińsko-Mazowiecka Brygada Obrony Terytorialnej w Mińsku Mazowieckim,
- 6) 10 Warszawski Pułk Samochodowy w Warszawie,
- 7) 2 Brygada Zmechanizowana w Wałczu
- 8) 49 Pułk Śmigłowców Bojowych w Pruszczu Gdańskim,
- 9) 14 Pułk Artylerii Przeciwpancernej w Suwałkach,
- 10) 1 Brygada Pancerna w Wesolej,
- 11) 9 Brygada Kawalerii Pancernej w Braniewie,
- 12) 7 Dywizjon Lotniczy w Nowym Glinniku,
- 13) 1 Dywizjon Lotniczy w Leżnicy Wielkiej,
- 14) 10 Brygada Kawalerii Pancernej w Świętoszowie,
- 15) Pułk Ochrony w Warszawie,
- 16) 6 Ośrodek Szkolenia Specjalistów Samochodowych w Ostródzie,
- 17) 6 Batalion Desantowo-Szturmowy w Gliwicach,

w Marynarce Wojennej:

- 1) 16 Dywizjon Zwalczania Okrętów Podwodnych w Kołobrzegu,
- 2) 11 Pułk Łączności w Wejherowie,
- 3) 9 Flotylla Obrony Wybrzeża w Helu,
- 4) 3 Flotylla Okrętów w Gdyni,

w Wojskach Lotniczych i Obrony Powietrznej:

- 1) 9 Pułk Lotnictwa Myśliwskiego w Zegrzu Pomorskim,
- 2) 71 Dywizjon Rakietowy Obrony Powietrznej w Pobierowie,
- 3) 78 Pułk Rakietowy Obrony Powietrznej w Mrzeżynie Gryfickim,
- 4) 12 Baza Lotnicza w Mirosławcu,
- 5) 21 Baza Lotnicza w Powidzu z Komendą Lotniska Nr 2 w Babimoście².

Ponadto zasięgnięto informacji w Sztapie Generalnym WP i Departamencie Spraw Socjalnych MON.

Uczestnicy kontroli

Badania kontrolne przeprowadził Departament Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Państwa NIK.

² Kontrola doraźna skargowa S/01/001.

2. Synteza ustaleń kontroli i ocena kontrolowanej działalności.

Wyniki przeprowadzonej kontroli pozwalają na ocenę, iż warunki odbywania służby wojskowej przez żołnierzy służby zasadniczej w kontrolowanych jednostkach uległy poprawie w stosunku do ustaleń NIK dokonanych podczas kontroli P/97/077 z 1998 r. Zasadniczym efektem kontroli NIK jest to, że wśród kadry dowódczej i społeczno-wychowawczej, a także kadry zabezpieczenia logistycznego kontrolowanych jednostek odnotowano zwiększoną troskę o właściwy przebieg zasadniczej służby wojskowej żołnierzy. W Ministerstwie Obrony Narodowej natomiast podjęto działania organizacyjne i edukacyjne oraz porządkowe i naprawcze, aby służba wojskowa żołnierzy przebiegała w sposób właściwy i zgodnie z przyjętymi standardami. Odnośnie natomiast poszczególnych zagadnień tematycznych kontrola wykazała, że:

- 1. W badanych jednostkach Wojsk Lądowych obsada stanowisk żołnierzy zasadniczej służby wojskowej wynosiła, według stanu na dzień 31 marca 2000 r., od 58,0% w 23 Śląskiej Brygadzie Artylerii w Bolesławcu, do 100,0% w 1 Dywizjonie Lotniczym w Leźnicy Wielkiej, przy średniej dla kontrolowanych jednostek tych wojsk 78,6%. W jednostkach Marynarki Wojennej odpowiednio: od 77,8% w 9 Flotylli Obrony Wybrzeża w Helu, do 83,3% w 16 Dywizjonie Kutrów Zwalczania Okrętów Podwodnych w Kołobrzegu, przy średniej dla kontrolowanych jednostek tych wojsk 81,0%. W jednostkach Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej odpowiednio: od 59,0% w 9 Pułku Lotnictwa Myśliwskiego w Zegrzu Pomorskim, do 86,7% w 12 Bazie Lotniczej w Mirosławcu, przy średniej dla kontrolowanych jednostek tych wojsk 74,3%.**

Niepełna obsada stanowisk żołnierzy skutkowałą m.in. zwiększonymi obciążeniami służbowymi i większą częstotliwością pełnienia wart. Problemy te nasilały się w okresach między zwolnieniami żołnierzy odchodzących do rezerwy, a wcieleniami nowych żołnierzy, co ograniczało udzielanie przepustek i urlopów. Było to szczególnie dolegliwe dla tych żołnierzy, którzy pełnili służbę w jednostkach wojskowych oddalonych od stałego miejsca ich zamieszkania o ponad 200 km, także ze względu na konieczność pokrywania w większości przypadków kosztów przejazdów na urlopy. Dotyczyło to m.in. 10 Brygady Kawalerii Pancernej w Świętoszowie, 7 Dywizjonu Lotniczego w Nowym Glinniku i 21 Bazy Lotniczej w Powidzu.

- 2. Normy zakwaterowania żołnierzy były przestrzegane w 21 jednostkach na 26 skontrolowanych. Nie zapewniono tych norm w 10 Brygadzie Kawalerii Pancernej w Świętoszowie w większości pododdziałów; 7 Dywizjonie Lotniczym w Glinniku Wielkim i 1 Brygadzie Pancernej w Wesolej oraz 4 Pułku Ochrony**

Przeciwchemicznej w Brodnicy w pojedynczych pododdziałach. Natomiast w 6 Ośrodku Szkolenia Specjalistów Samochodowych w Ostródzie kwaterowanie żołnierzy poniżej norm miało charakter przejściowy i spowodowane było zwiększonymi stanami osobowymi w związku z okresowym szkoleniem kierowców.

Najlepsza sytuacja w warunkach zakwaterowania żołnierzy była we wszystkich pododdziałach 14 Pułku Artylerii Przeciwpancernej w Suwałkach i Pułku Ochrony w Warszawie. Należy przy tym zaznaczyć, iż Pułk Ochrony w Warszawie w poprzedniej kontroli został oceniony najgorzej. Dobre warunki zakwaterowania zapewniono również w 1 Dywizjonie Lotniczym w Leżnicy Wielkiej. Natomiast w trudnych warunkach kwaterowano żołnierzy 10 Brygady Kawalerii Pancernej w Świętoszowie i 6 Batalionie Desantowo-Szturmowym w Gliwicach. Podkreślić należy, iż 6 Batalion Desantowo-Szturmowy został przeniesiony do gorszych warunków niż poprzednie, pomimo, że NIK w kontroli I/99/005³ krytycznie oceniła przygotowanie i sposób przeprowadzenia tej dyslokacji. W pozostałych 21 skontrolowanych jednostkach warunki te były na poziomie zadowalającym.

3. **Żołnierzom wszystkich kontrolowanych jednostek zapewniono całodobową opiekę lekarską. Zapewniono również pełną dostępność do specjalistycznych konsultacji lekarskich w kwalifikowanych placówkach zdrowia. Stwierdzono, iż dowódcy wszystkich jednostek zawarli stosowne umowy na świadczenia specjalistycznych usług medycznych z wojskowymi lub cywilnymi placówkami służby zdrowia, a z aptekami na zakup leków i materiałów sanitarnych. Wszystkim żołnierzom kontrolowanych jednostek założone zostały książeczki zdrowia, w których odnotowywano m.in. wymagane przeglądy profilaktyczne, lekarskie i stomatologiczne oraz szczepienia ochronne i prześwietlenia.**

Odnotowano jednak przypadki budzące wątpliwości, co do rzetelności tych badań. I tak, np. w 4 Pułku Ochrony Przeciwchemicznej w Brodnicy wpisywano fakt przeprowadzenia badań profilaktycznych w niedzielę, gdy lekarz je przeprowadzający był nieobecny, a także odnotowywano przeglądy profilaktyczne, co miesiąc, u żołnierza przeniesionego 11 miesięcy wcześniej do rezerwy. Nie wszystkich żołnierzy poddawano obowiązkowym szczepieniom (dur-tężec) i prześwietleniom (rentgen klatki piersiowej). Dotyczyło to np.: 10 Opolskiej Brygady Logistycznej w Opolu, 23 Śląskiej Brygady Artylerii w Bolesławcu, 10 Warszawskiego Pułku Samochodowego w Warszawie, 71 Dywizjonu Rakietowego Obrony Powietrznej w Pobierowie. Natomiast w 2 Brygadzie Zmechanizowanej w Wąlczu stwierdzono, że wszystkich żołnierzy zwolnionych do rezerwy w lutym i czerwcu 2000 r. nie zaszczepiono trzeci raz szczepionką dur-tężec ze względu na brak szczepionki w jednostce.

³ Kontrola doraźna w zakresie prawidłowości przeniesienia 6 Batalionu Desantowo-Szturmowego z Niepołomic do Gliwic.

Izby chorych w kontrolowanych jednostkach zorganizowane były w obiektach o zadowalającym stanie technicznym. Wyjątek w tym zakresie stanowiła 10 Brygada Kawalerii Pancernej w Świętoszowie, gdzie izba chorych funkcjonowała bez części szpitalnej, która została zamknięta w czerwcu 1998 r. przez inspekcję sanitarno-epidemiologiczną Śląskiego Okręgu Wojskowego z powodu złych warunków sanitarno-higienicznych oraz 12 Baza Lotnicza w Mirosławcu, gdzie izba chorych mieściła się w budynku o złych warunkach technicznych.

4. **Warunki socjalno-sanitarne żołnierzy służby zasadniczej w jednostkach, w których Najwyższa Izba Kontroli dokonała kontroli sprawdzającej (po ustaleniach kontroli P/97/077 z 1998 r.) uległy znacznej poprawie. W pozostałych jednostkach objętych kontrolą warunki te były nadal zróżnicowane, od dobrych w 23 Śląskiej Brygadzie Artylerii w Bolesławcu i 49 Pułku Śmigłowców Bojowych w Pruszczu Gdańskim oraz 11 Pułku Łączności w Wejherowie, do niedostatecznych w 10 Brygadzie Kawalerii Pancernej w Świętoszowie, 6 Batalionie Desantowo-Szturmowym w Gliwicach i 9 Brygadzie Kawalerii Pancernej w Braniewie.** Dotyczyło to w szczególności złego stanu umundurowania żołnierzy, braków w obuwiu, niedostatecznego wyposażenia w środki higieny osobistej, złego stanu technicznego węzłów sanitarnych i ich niepełnego wyposażenia oraz złego stanu technicznego kuchni i stołówek żołnierskich i ich wyposażenia. Kontrola nie stwierdziła uchybień w funkcjonowaniu łaźni żołnierskich.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli jednostki wojskowe zbyt mało środków finansowych przeznaczają na zapewnienie należytych warunków odbywania przez żołnierzy zasadniczej służby wojskowej (planowanie zadań rzeczowych często nie znajduje pokrycia w planowaniu finansowym). Stwierdzono również przypadki braku dbałości o poprawę tych warunków ze strony dowódców i szefów pododdziałów (w 1 Brygadzie Pancernej w Wesolej, 7 Dywizjonie Lotniczym w Nowym Glinniku i 1 Batalionie Kawalerii Powietrznej w Leźnicy Wielkiej).

Odnosnie natomiast sprawowania nadzoru przez lekarzy nad utrzymaniem stanu sanitarno-higienicznego stwierdzono, iż w większości kontrolowanych jednostek (24), nadzór ten był systematyczny i udokumentowany, chociaż nie zawsze skuteczny. Dowódcy jednostek wojskowych zapoznawali się z meldunkami lekarzy, lecz nie w każdym przypadku reagowali na negatywne ustalenia. Dotyczyło to: 1 Brygady Pancernej w Wesolej, 9 Brygady Kawalerii Pancernej w Braniewie i 6 Batalionu Desantowo-Szturmowego w Gliwicach. Natomiast w 21 Bazie Lotniczej w Powidzu i 10 Brygadzie Kawalerii Pancernej w Świętoszowie nadzór ten był niesystematyczny.

Z wyjaśnień złożonych na okoliczność kontroli przez zastępcę szefa Zarządu Techniczno-Materialowego Generalnego Zarządu Logistyki Sztabu Generalnego WP wynikało, iż w Siłach Zbrojnych RP brak było materiałów analitycznych dotyczących standardów wyposażenia osobistego, w tym umundurowania i

środków higieny osobistej żołnierzy służby zasadniczej w kontekście analogicznych norm w innych armiach sojuszniczych NATO. Natomiast dysponowano pełnymi materiałami analitycznymi odnoszącymi się do warunków i norm żywienia żołnierzy służby zasadniczej.

5. **W kontrolowanych jednostkach wojskowych obsada stanowisk przewidzianych dla oficerów społeczno-wychowawczych była zróżnicowana.** I tak, pełną obsadę stanowisk zapewniono m.in. w: 10 Brygadzie Kawalerii Pancernej w Świętoszowie, 9 Flotylli Obrony Wybrzeża w Helu i 12 Bazie Lotniczej w Miroslawcu. Natomiast w najniższym stopniu obsadzone były stanowiska w: 4 Pułku Obrony Przeciwdroczym w Brodnicy, 1 Brygadzie Pancernej w Wesołej oraz 9 Brygadzie Kawalerii Pancernej w Braniewie. Łącznie w kontrolowanych jednostkach z 197 stanowisk etatowych obsadzonych było 140, tj. 71,1% ogółu. W jednostkach objętych kontrolą utworzono 28 stanowisk konsultantów dowódców do spraw psychoprofilaktyki, natomiast obsadzono 22,5 tych stanowisk, tj. 80,4%. Ustalono, iż we wszystkich kontrolowanych jednostkach żołnierze objęci zostali posługą duszpasterską, a wydzielone stanowiska księży kapelanów były obsadzone (12).

Działalność profilaktyczno-wychowawczą w zakresie zapobiegania (ograniczania) występowania zjawisk patologicznych w kontrolowanych jednostkach przeprowadzono w ramach: szkolenia zespołów dowódczych pododdziałów młodego rocznika oraz szkolenia obywatelskiego żołnierzy służby zasadniczej, gdzie omawiano problematykę stosunków międzyludzkich i występujących w tym zakresie zjawisk patologicznych; organizowania okresowych spotkań żołnierzy służby zasadniczej i ich dowódców z przedstawicielami prokuratury wojskowej i żandarmerii na temat naruszeń dyscypliny wojskowej, w tym dotyczących zjawiska „fali” i popełnianych na tym tle przestępstw przez żołnierzy służby zasadniczej; tworzenia jednolitych pododdziałów pod względem daty wcielenia żołnierzy do jednostki. **Powyższe działania prowadzono z różną skutecznością, zwłaszcza odnośnie zapobiegania występowaniu zjawiska „fali” i tworzenia jednolitych pododdziałów.**

Potwierdzeniem nie zawsze skutecznych działań w zapobieganiu zjawisku „fali” jest przypadek ujawniony w wyniku skargi rodziców żołnierza odbywającego służbę wojskową w Komendzie Lotniska Nr 2 w Babimoście. Podjęte przez NIK i Żandarmerię Wojskową działania potwierdziły fakt fizycznego i psychicznego znęcania się nad żołnierzami młodszymi służbą w okresie od września do grudnia 2000 r. W wyniku tych działań zatrzymano sprawców tego przestępstwa. Ponadto, Najwyższa Izba Kontroli wobec stwierdzonych faktów, na podstawie art. 60 ust. 3 ustawy o NIK, potwierdziła niezasadność zajmowania stanowiska służbowego przez dotychczasowego komendanta wojskowej straży pożarnej w Komendzie Lotniska Nr 2 w Babimoście oraz wskazała na konieczność

przeniesienia czterech pokrzywdzonych żołnierzy służby zasadniczej do 21 Bazy Lotniczej w Powidzu.

6. W 1999 r. w kontrolowanych jednostkach wymierzono łącznie 2.715 kar dyscyplinarnych. Większość tych kar dotyczyła przypadków nieobecności żołnierzy w służbie lub samowolnego oddalenia – wymierzono je 1.724 żołnierzom (63,4% ukaranych). Za naruszenie zasad właściwych stosunków międzyludzkich, w tym m.in. występowanie „fali”, ukarano 21 żołnierzy (0,8%). Natomiast w I półroczu 2000 r. wielkości te wynosiły odpowiednio: 803, 460 i 57,3% oraz 8 i 1,0%. Najwięcej kar dyscyplinarnych wymierzono w: 1 Brygadzie Pancerniej w Wesolej (829); 10 Brygadzie Kawalerii Pancerniej w Świętoszowie (496) i 9 Flotylli Obrony Wybrzeża w Helu (299).

W 1999 r. w kontrolowanych jednostkach ustalono 629 przestępstw. Większość przestępstw dotyczyła bezprawnego przebywania żołnierzy poza macierzystą jednostką wojskową - 219 przypadków (34,8% przestępstw), zaś przestępstwa związane z naruszeniem stosunków międzyludzkich dotyczyły 20 przypadków (3,2%). Natomiast w I półroczu 2000 r. wielkości te wynosiły odpowiednio: 210, 110 i 52,4% oraz 17 i 8,1%. Najwięcej przestępstw ustalono w: 10 Brygadzie Kawalerii Pancerniej w Świętoszowie (234); Pułku Ochrony w Warszawie (71) i 1 Brygadzie Pancerniej w Wesolej (63).

Z powyższych danych wynika zbyt niska wykrywalność naruszeń zasad właściwych stosunków międzyludzkich w badanych jednostkach wojskowych w kontekście występowania i nasilania się zjawiska „fali” w wojsku.

7. Według informacji Naczelnej Prokuratury Wojskowej, w okresie od stycznia do września 2000 r. liczba sprawców przestępstw wśród żołnierzy służby zasadniczej wynosiła 3.807 i stanowiła 88,7% ogółu wojskowych sprawców przestępstw. W okresie tym liczba sprawców wykroczeń wśród żołnierzy służby zasadniczej wynosiła 2.454, tj. 75,3% ogółu wojskowych sprawców wykroczeń. Liczba przypadków śmiertelnych wśród żołnierzy służby zasadniczej w okresie od stycznia do września 2000 r. wynosiła 59 (68,6% ofiar śmiertelnych wśród żołnierzy). Najczęstsze przyczyny zgonów to: zamachy samobójcze – 44; wypadki komunikacyjne – 16; postrzelenie – 7; utonięcie – 7; zgony nagle, naturalne – 4; upadek z wysokości – 2 [szerzej str. 77].

3. W n i o s k i.

Biorąc pod uwagę ustalenia kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, w wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Ministra Obrony Narodowej wnioskuje o spowodowanie:

- kształtowania w jednostkach wojskowych właściwej obsady etatowej żołnierzy służby zasadniczej celem zapewnienia regulaminowego przebiegu służby i wypoczynku żołnierzy;
- zwiększenia środków finansowych na utrzymanie na odpowiednim poziomie stanu sanitarno-higienicznego i infrastruktury wojskowej.

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli zachodzi również potrzeba wypracowania nowych rozwiązań w zakresie wyposażenia pododdziałów jednostek wojskowych w urządzenia sanitarno-higieniczne, a żołnierzy służby zasadniczej w umundurowanie i środki higieny osobistej celem osiągnięcia w tym zakresie standardów istniejących w NATO.

Podkreślić należy, że uwzględnienie w opracowanym w Ministerstwie Obrony Narodowej „*Programie przebudowy i modernizacji technicznej Sił Zbrojnych RP w latach 2001-2006*” działań na rzecz wzmocnienia dyscypliny wojskowej może doprowadzić do stworzenia nowego modelu oddziaływań wychowawczych na żołnierzy służby zasadniczej i kadre dowódczą, pod warunkiem wypełnienia wszystkich przedsięwzięć związanych z wdrożeniem tego modelu w Siłach Zbrojnych RP.

II. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA

1. Uwarunkowania prawne w zakresie kontrolowanej działalności.

1. Zgodnie z art. 55 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej⁴, obowiązek służby wojskowej polega m.in. na odbywaniu zasadniczej służby wojskowej przez poborowych. Żołnierzami w czynnej służbie są osoby, które odbywają m.in. zasadniczą służbę wojskową (art. 59 pkt 1 lit. a). Powołanie do czynnej służby wojskowej następuje m.in. za pomocą karty powołania, która to karta jest decyzją administracyjną (art. 60 ust. 1). Poborowi powinni być powołani do odbycia czynnej służby wojskowej, w miarę możliwości, w jednostce wojskowej mającej siedzibę w pobliżu ich miejsca pobytu stałego (zamieszkania) lub pobytu czasowego, trwającego ponad dwa miesiące (art. 45 ust. 2). Zasadnicza służba wojskowa wynosi 12 miesięcy i odbywa się w zasadzie w jednym nieprzerwanym okresie (art. 82).

Zgodnie z art. 67 ust. 1 żołnierze czynnej służby wojskowej są obowiązani w czasie wykonywania zadań służbowych nosić umundurowanie oraz odznaki i oznaki wojskowe. Żołnierze w czynnej służbie wojskowej otrzymują: bezpłatne wyżywienie lub równoważnik pieniężny; umundurowanie i wyekwipowanie wojskowe w naturze lub równoważnik pieniężny w przypadkach – oraz na zasadach i według norm określonych przez ministra właściwego do spraw obrony narodowej (art. 68 ust. 1)⁵.

Uprawnienia żołnierzy do zakwaterowania, uposażenia⁶, świadczeń odszkodowawczych⁷ i emerytalnych oraz zaopatrzenia inwalidzkiego⁸, określają odrębne ustawy i akty prawne wydane na ich podstawie (art. 68 ust. 2).

Żołnierzom odbywającym zasadniczą służbę wojskową przysługuje prawo do bezpłatnego korzystania ze świadczeń publicznych zakładów opieki zdrowotnej⁹ (art. 69).

Żołnierzom czynnej służby wojskowej mogą być udzielane urlopy w wymiarze i na zasadach określonych przez ministra właściwego do spraw obrony narodowej w drodze rozporządzenia¹⁰ (art. 70).

⁴ t.j. Dz.U. z 1992 r. Nr. 4, poz. 16 ze zm.

⁵ Dz.Rozk.MON z 1996 r., poz. 245 ze zm.; Dz.Rozk. MON z 1995 r., poz. 188 ze zm.

⁶ Dz.U. z 2000 r. Nr 20, poz. 248 ze zm.

⁷ Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.

⁸ Dz.U. z 1968 r. Nr 68, poz. 311 ze zm.

⁹ Dz.U. z 1995 r. Nr 3, poz. 15 ze zm.

2. Zasady wyróżniania żołnierzy, pododdziałów i oddziałów wojskowych, a także zasady i sposoby ponoszenia przez żołnierzy odpowiedzialności dyscyplinarnej oraz tryb postępowania w tych sprawach w czasie pokoju określa ustawa z dnia 4 września 1997 r. o dyscyplinie wojskowej¹¹ oraz przepisy wykonawcze wydane na jej podstawie, tj. w szczególności:

- rozporządzenie Ministra Obrony narodowej z dnia 30 grudnia 1998 r. w sprawie określenia równorzędnych stanowisk służbowych przełożonych dyscyplinarnych oraz stanowisk służbowych równorzędnych lub wyższych od stanowisk żołnierzy, w stosunku do których może być wszczęte postępowanie dyscyplinarne¹²;
- rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 28 stycznia 1999 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania dyscyplinarnego¹³;
- rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 6 lipca 1999 r. w sprawie zatrzymania żołnierza oraz w sprawie izb zatrzymań¹⁴;
- rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 19 lipca 1999 r. w sprawie wojskowych rzeczników dyscyplinarnych¹⁵;
- rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 24 sierpnia 1999 r. w sprawie organów uprawnionych do wykonywania kar i środków dyscyplinarnych¹⁶;
- rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 14 września 1999 r. w sprawie wyróżniania żołnierzy, pododdziałów i oddziałów wojskowych¹⁷;
- rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 19 października 1999 r. w sprawie regulaminu wykonywania i odbywania kar i środków dyscyplinarnych¹⁸;
- rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 26 października 1999 r. w sprawie wzruszania prawomocnych orzeczeń dyscyplinarnych¹⁹.

3. Powołana uprzednio ustawa o powszechnym obowiązku obrony RP w art. 63 stanowi, iż sposób odbywania czynnej służby wojskowej oraz obowiązki i uprawnienia żołnierzy określa ustawa oraz wydane na jej podstawie rozporządzenia i zarządzenia, a także regulaminy i rozkazy wydane przez ministra właściwego do spraw obrony narodowej. Ten właśnie przepis przyjęto m.in. jako podstawę²⁰ wydania w 1994 r. przez Ministra Obrony Narodowej Regulaminu Ogólnego Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej²¹.

¹⁰ Dz.U. z 1992 r. Nr 56, poz. 277 ze zm.

¹¹ Dz.U. Nr 141, poz. 941 ze zm.

¹² Dz.U. z 1999 r. Nr 3, poz. 15.

¹³ Dz.U. Nr 12, poz. 102.

¹⁴ Dz.U. Nr 61, poz. 666.

¹⁵ Dz.U. Nr 63, poz. 721.

¹⁶ Dz.U. Nr 73, poz. 822.

¹⁷ Dz.U. Nr 84, poz. 938.

¹⁸ Dz.U. Nr 90, poz. 1011.

¹⁹ Dz.U. Nr 91, poz. 1056.

²⁰ Jako podstawę wydania Regulaminu ogólnego Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej wskazano również art. 66 ustawy z dnia 30 czerwca 1970 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (t.j. Dz.U. z 1997 r. Nr

Powołany regulamin w rozdziale I określa zasady zależności służbowej definiując pojęcia „przełożonego” i „podwładnego”, a także „starszego” i „młodsze” żołnierza. Przepisy regulaminu wyszczególniają ponadto sytuacje, w których określone kategorie żołnierzy mają prawo wydawania rozkazów innym żołnierzom, zastrzegając to uprawnienie na ogół jedynie dla żołnierzy posiadających cechę przełożonego (pkt.5 regulaminu), a w szczególnych, ściśle określonych przypadkach, również dla żołnierzy starszych (pkt. 28). Regulamin definiuje pojęcie „rozkazu” jako „polecenie podjęcia określonego działania lub zaniechania wydane służbowo podwładnemu przez przełożonego lub uprawnionego starszego”. Podkreślić przy tym należy, iż regulamin precyzyjnie określa tryb wydawania, zmiany, bądź uchylecia wydanego rozkazu, a także konsekwencje prawne związane z rozkazodawstwem.

Regulamin w przepisach rozdziału 4 formułuje dyrektywy celowościowe adresowane do dowódców jednostek wojskowych przy ustalaniu „toku służby”. I tak, ustalając porządek dnia dowódca winien w pierwszej kolejności kierować się „zadaniami stojącymi przed jednostką” (pkt 125). W porządku dnia winien uwzględnić „8 godzin snu” i „czas wolny” od zajęć służbowych (pkt. 126). Niemniej jednak, pod pewnymi warunkami (pkt 127), można w czasie wolnym od zajęć, dla pewnych kategorii żołnierzy prowadzić dodatkowe zajęcia. Natomiast pkt 131 regulaminu nakłada na dowódców pododdziałów, istotny obowiązek odpowiedzialności za nadzór nad przestrzeganiem porządku dnia.

Ponadto treść tych uregulowań zawiera adresowany do konkretnie określonych osób funkcyjnych obowiązek czuwania nad przestrzeganiem ustalonego porządku dnia w pododdziale, nakładając na nich powinność „nadzorowania” sposobu wykonywania ustaleń dotyczących porządku dnia. Oznacza to, że na konkretnych osobach funkcyjnych ciąży służbowa powinność dbania m.in. o to, aby zarówno z czasu wolnego od zajęć, jak i w porze snu, żołnierze służby zasadniczej mogli korzystać z dobrodziejstwa porządku dnia „zgodnie ze swoimi potrzebami fizjologicznymi (sen), jak i potrzebami osobistymi.

W rozdziale 7 regulaminu zawarto normy określające modelową strukturę służb wewnętrznych, które powinny funkcjonować w typowej jednostce wojskowej, tryb powoływania tych służb, szczególne właściwości żołnierzy wyznaczonych do niektórych z tych obowiązków, zakresy ich uprawnień oraz kompetencje. Nadto w pkt. 183, określił podstawowe zadanie tego szczególnego obowiązku stwierdzając, że celem, dla którego w danej jednostce wojskowej powołuje się służby na określony czas, jest „zapewnienie dowódcy jednostki wojskowej ciągłości dowodzenia... i kontroli...”. W tym samym rozdziale zawarto przepis pkt. 198, który daje dowódcy szeroką legitymację do elastycznego ustalania w danej jednostce, w danym czasie, składu „służb dyżurnych” w zależności od realnych potrzeb służbowych i zakresu realizowanych zadań. Stąd, można powiększać skład tych służb, zmniejszać, łączyć niektóre z nich, nadawać osobom

10, poz. 55 ze zm.), który to przepis podczas kolejnej nowelizacji w 1995 r. został skreślony (Dz.U. z 1996 r. Nr 7, poz. 144).

²¹ Decyzja Nr 62/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 5 lipca 1994 r. w sprawie wprowadzenia do użytku w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej Regulaminu Ogólnego Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.Rozk.MON poz.65).

funkcyjnym szersze kompetencje, zawężyć je, powoływać nowe służby itd. Generalną zasadą wyrażoną w pkt. 185 regulaminu jest delegacja prawna adresowana do dowódców, iż to oni „ustalają szczegółowy zakres uprawnień i obowiązków” osób pełniących służbę, uwzględniając treść unormowań prawnych wiążących siły zbrojne. Regulamin przewiduje szczególną formę powoływania służb i wyznaczania do nich konkretnych żołnierzy, niemniej jednak ustne ustanowienie na pewien czas, lub jednorazowo jakiejś służby jest w danej jednostce i dla danego żołnierza wiążące. W tym przypadku bowiem nie decyduje forma, lecz treść rozkazu. Podobnie interpretować należy normy celowościowe traktujące o tym, że dany żołnierz powinien być wyznaczony do służby na co najmniej 2 doby przed jej objęciem, być wypoczęty (pkt. 269, 270, 278). Są to dyrektywy, które może, ale nie musi, uwzględniać w danej sytuacji przełożony. Przełożony odpowiada bowiem za następstwa wydanego rozkazu i świadomość, że wyznaczył do służby nie przygotowanego żołnierza jest wystarczającą podstawą prawną do tego, aby ewentualnie, w razie niekorzystnych następstw takiej decyzji, pociągnąć go do odpowiedzialności prawnej, z karłą włącznie²².

2. Wybór jednostek do kontroli.

Przy wyborze jednostek wojskowych do kontroli NIK kierowano się następującymi przesłankami:

- kontrolą obligatoryjnie objęto jednostki wojskowe, w których prowadzono badania kontrolne w ramach kontroli P/97/077 celem sprawdzenia rzetelności wykonania wniosków i uwag NIK;
- pozostałe jednostki wybrano z rodzajów sił zbrojnych, przy uwzględnieniu kryteriów planowanego udziału jednostek w Siłach Reagowania NATO, działania w składzie Głównych Sił Obronnych, udziału w wykonywaniu wsparcia i zabezpieczenia specjalnego wojsk na polu walki, realizacji zadań kryzysowych na obszarze kraju, udziału w akcjach ratowniczych, likwidacji skutków awarii, katastrof i klęsk żywiołowych, zabezpieczenia szkolenia lotniczego i morskiego oraz ich logistyki, a także zabezpieczenia funkcjonowania jednostek organizacyjnych Ministerstwa Obrony Narodowej;

²² W przepisach części wojskowej kodeksu karnego z 1969 r. znajdowała się norma penalizująca „naruszenie przez żołnierza wyznaczonego do służby obowiązków” (art.325 § 1 kk - przestępstwo ścigane na wniosek dowódcy oraz jej kwalifikowana postać - art.325 § 2 kk, jeżeli następstwem tego naruszenia uregulowanego toku służby jest szkoda, przestępstwo ścigane z urzędu). Z kolei przełożonego można prawnokarnie m.in. ścigać za to „naruszenie”, jeżeli pociągnęło ono za sobą „szkodę” lub mogło wywołać takie następstwa. Wynikało to z przepisów § 1-3 art.246 kk. Nowy kodeks karny rozszerzył zasady odpowiedzialności karnej żołnierza, jako funkcjonariusza, albowiem po zmianie klauzuli substytucyjnej dawnego art. 246 kk, żołnierz jako funkcjonariusz może odpowiadać za każde przekroczenie swoich uprawnień lub niedopełnienie obowiązków bez względu na to, czy jest to typizowane w części wojskowej kodeksu karnego (art. 231 § 1 kk).

- kontrolą objęto również jednostki (komórki) organizacyjne Ministerstwa Obrony Narodowej właściwe w zakresie spraw społeczno-wychowawczych, skarg i wniosków oraz infrastruktury wojskowej;
- w badaniach kontrolnych koncentrowano się głównie na celu zasadniczym kontroli, tj. na zbadaniu i ocenie warunków odbywania służby wojskowej przez żołnierzy służby zasadniczej w 1999 r. i I połowie 2000 r.;
- występowanie zjawisk patologicznych w badanych jednostkach wojskowych oraz podejmowane działania zapobiegawcze przedstawiono w kontekście działań kadry dowódczej i wychowawczej oraz konsultantów dowódców do spraw psychoprofilaktyki, a także statystyki w zakresie dyscypliny wojskowej;
- czas przeznaczony na wykonanie czynności kontrolnych w poszczególnych jednostkach wynosił od 12 do 15 kontrolerodni, by nie dezorganizować toku pełnienia służby w tych jednostkach.

3. Wykonanie wniosków pokontrolnych NIK z kontroli P/97/077.

W wyniku przeprowadzonej w latach 1997-1998 kontroli P/97/077 „Nadzór nad przebiegiem zasadniczej służby wojskowej w czasie wolnym od zajęć szkoleniowych”, Najwyższa Izba Kontroli sformułowała pod adresem dowódców kontrolowanych jednostek: **Wojsk Lądowych**, tj. 6 Batalionu Desantowo-Szturmowego w Niepołomicach, 14 Suwalskiego Pułku Artylerii Przeciwpancernej w Suwałkach, 1 Pułku Szwolężerów Ziemi Łęczyckiej w Leżnicy Wielkiej, 10 Pułku Samochodowego w Warszawie oraz Pułku Ochrony w Warszawie - 34 wnioski pokontrolne; **Marynarki Wojennej**, tj. 3 Flotylli Okrętów w Gdyni i 9 Flotylli Obrony Wybrzeża w Helu, 9 wniosków; **Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej**, tj. 8 Pułku Lotnictwa Myśliwsko-Bombowego w Mirosławcu - 8 wniosków pokontrolnych. Do dyrektorów Departamentu Społeczno-Wychowawczego oraz Biura Skarg i Interwencji Ministerstwa Obrony Narodowej - 6 wniosków pokontrolnych.

Wnioski skierowane do dowódców jednostek wojskowych miały charakter szczegółowy i dotyczyły: uzupełnienia obsady stanowisk oficerów społeczno-wychowawczych, dowódców kompanii, plutonów i drużyn; opracowania „porządku dnia” uwzględniającego specyfikę zadań realizowanych przez poszczególne jednostki; rzetelnego dokumentowania przebiegu służby wewnętrznych i wartowniczej, a w szczególności zapewnienie rejestrowania w książkach meldunków i dziennikach wart odstępstw od regulaminowego toku służby lub warty oraz porządku dnia; zwiększenia środków finansowych na różne formy spędzania wolnego czasu przez żołnierzy służby zasadniczej; wzmocnienia nadzoru nad pełnieniem dyżurów przez żołnierzy zawodowych w pododdziałach; przestrzegania zasad planowania i udzielania urlopów żołnierzom służby zasadniczej; zdyscyplinowania osób funkcyjnych w poszczególnych jednostkach

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

17

wojskowych; skutecznego eliminowania z życia jednostek wojskowych przejawów patologii, w szczególności zmierzających do gorszego traktowania żołnierzy młodszego rocznika oraz poprawy warunków zakwaterowania żołnierzy służby zasadniczej, a także warunków socjalno-sanitarnych w pododdziałach.

Wnioski skierowane natomiast do dyrektorów departamentu i biura MON były o charakterze problemowym i dotyczyły spraw społeczno-wychowawczych w wojsku, a także działań w zakresie rozpoznawania problemów patologicznych wśród żołnierzy służby zasadniczej i podejmowania systematycznych działań profilaktycznych.

Ponadto sformułowano 7 wniosków do Ministra Obrony Narodowej o charakterze systemowym i dyscyplinującym nadzór nad przebiegiem zasadniczej służby wojskowej żołnierzy. Dotyczyły one:

- egzekwowania przez komendantów wojskowych komend uzupełnień swoich uprawnień w zakresie rzetelnej oceny stanu zdrowia poborowych i właściwe kwalifikowanie na tej podstawie poborowych do jednostek wojskowych;
- kontynuowania przez dowódców jednostek wojskowych oceny przydatności poborowych do służby na konkretnych stanowiskach służbowych oraz podejmowania niezbędnych przedsięwzięć organizacyjnych umożliwiających właściwą adaptację nowo wcielonych żołnierzy;
- dostosowania porządku dnia do specyfiki jednostek wojskowych i umieszczenie w tym porządku w szczególności tych zadań, które w zasadniczy sposób rzutują na przebieg i warunki służby wojskowej;
- opracowania i wdrożenia systemu skutecznego nadzoru nad przebiegiem zasadniczej służby wojskowej przez dowódców i służby dyżurne. Niedopuszczalną jest sytuacja pozostawiania żołnierzy w czasie przeznaczonym na sen bez nadzoru ze strony dowódców i kadry zawodowej;
- zintensyfikowania działalności profilaktyczno-wychowawczej celem podniesienia skuteczności w zapobieganiu występowania zjawisk patologicznych w jednostkach wojskowych. Działalność wychowawców i psychoprofilaktyków nie jest jeszcze dostatecznie wykorzystywana dla adaptacji nowo wcielonych żołnierzy oraz w rozwiązywaniu problemów żołnierskich;
- przeanalizowania funkcjonującego systemu skarg w resorcie obrony narodowej w celu podniesienia jego skuteczności w zakresie rozpatrywania skarg zgłaszanych przez żołnierzy zasadniczej służby wojskowej oraz usprawnienia obowiązującej sprawozdawczości dotyczącej skarg tak, aby można było uzyskać rzetelne informacje co do skali zjawisk patologicznych w jednostkach, ich charakteru oraz podjętych działaniach w tym zakresie;
- wyeliminowanie zaniedbań w zakresie warunków zakwaterowania żołnierzy i stanu sanitarno-higienicznego w jednostkach.

Kontrole sprawdzające wykonanie powyższych wniosków wykazały, że:

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

18

- dowódcy większości sprawdzanych jednostek wojskowych rzetelnie wykonali wnioski i uwagi pokontrolne NIK, zwłaszcza w tych sprawach, które pozostawały w ich kompetencjach służbowych. Stwierdzono poprawę warunków sanitarno-higienicznych w pododdziałach, poprawie uległy także warunki zakwaterowania żołnierzy. W jednostkach wojskowych opracowano dokumenty dotyczące „porządku dnia”, a dokumentacje przebiegu służb i wart nie budziły większych zastrzeżeń. Szczególnie pozytywnie oceniono realizację wniosków NIK w Pułku Ochrony w Warszawie i 14 Pułku Obrony Przeciwpancernej w Suwałkach. Wyjątkiem negatywnym w tym zakresie był 6 Batalion Desantowo-Szturmowy w Gliwicach;
- Departament Społeczno-Wychowawczy MON wykonując wnioski pokontrolne NIK podjął szereg przedsięwzięć w obszarach: programowania i planowania działalności społeczno-wychowawczej, wdrażania nowych regulacji prawnych, oceny dyscypliny wojskowej oraz działalności szkoleniowej, psychoprofilaktycznej i interwencyjnej. W szczególności:
 - opracowano i wdrożono w siłach zbrojnych decyzję Nr 20/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 25 lutego 2000 r. w sprawie oceny dyscypliny wojskowej. Decyzja ta wprowadziła nowy system meldowania o negatywnych zdarzeniach w zakresie dyscypliny oraz tryb i zakres problemowy oceny dyscypliny – od szczebla jednostki wojskowej do Ministerstwa Obrony Narodowej. Stałym elementem oceny, na każdym szczeblu, jest stan stosunków społecznych we wszystkich relacjach, kultury dowodzenia, poszanowania godności i uprawnień żołnierzy, a także skuteczności przeciwdziałania nieprawidłowościom w tym zakresie. Komputerowa baza danych meldunków nadsyłanych od dowódców jednostek wojskowych założona została w Oddziale Analiz Społecznych i Profilaktyki Wychowawczej. Podkreślić należy, że informacje o nastrojach ukazujące w syntetycznej formie najważniejsze problemy sygnalizowane przez dowódców RSZ i OW oraz komendantów akademii wojskowych przekazywane są, co miesiąc, Ministrowi Obrony Narodowej i członkom kierownictwa MON, a także przesyłane do Sejmowej Komisji Obrony Narodowej i Kancelarii Prezydenta RP;
 - w okresie od listopada 1998 r. do maja 2000 r. zorganizowano cztery posiedzenia Zespołu ds. Umocnienia Dyscypliny w Siłach Zbrojnych RP, w wyniku czego przygotowano nowelizację wojskowego prawa dyscyplinarnego, która obecnie znajduje się w uzgodnieniach międzyresortowych;
 - problematykę stosunków międzyludzkich włączono do programu kształcenia obywatelskiego w jednostkach wojskowych z oficerami, chorążymi i podoficerami oraz z żołnierzami służby zasadniczej;
 - w latach 1999-2000 zagadnienia dotyczące psychoprofilaktyki na rzecz poprawy stosunków międzyludzkich w wojsku były przedmiotem przeszkolenia (w różnych formach) kilkudziesięciu psychologów wojskowych i konsultantów dowódców do spraw psychoprofilaktyki;

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

19

- decyzją Nr Z-3/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 23 marca 2000 r. w sprawie wprowadzenia „Programu oceny jednostki wojskowej w ramach inspekcji i kontroli kompleksowej”, do planów inspekcji i kontroli wprowadzono tematykę „Problemy społeczne i wychowawcze służby wojskowej”, obejmującą m.in. znajomość i przestrzeganie przez osoby funkcyjne i żołnierzy aktów normatywnych regulujących kwestie dyscypliny wojskowej, profilaktyki wychowawczej, edukacji obywatelskiej i działalności kulturalno-oświatowej. Badana jest ponadto prawidłowość reakcji przełożonych na stwierdzone niedociągnięcia i uchybienia w działalności społeczno-wychowawczej i nadzorze służbowym;
- Minister Obrony Narodowej w zakresie realizacji zamierzeń wyszczególnionych w piśmie do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, będącym odpowiedzią na wnioski NIK, spowodował w szczególności, iż:
 - eliminowaniu nieprawidłowości w sferze stosunków międzyludzkich nadano w latach 1999-2000 rangę jednego z priorytetów w działalności dowódczej i społeczno-wychowawczej w siłach zbrojnych;
 - jakość i stan stosunków międzyludzkich były przedmiotem połączonego posiedzenia Kierownictwa MON oraz Zespołu ds. Umocnienia Dyscypliny Wojskowej w Siłach Zbrojnych RP w dniu 13 maja 1999 r. W wydanych zaleceniach, będących podstawą do sformułowania zadań dla dowódców i ogniw wychowawczych wszystkich szczebli, Minister Obrony Narodowej podkreślił m.in., że *„Żołnierz zasadniczej służby wojskowej jest obywatelem w mundurze w zakresie przysługujących mu praw, ale również w zakresie ciężących na nim obowiązków. Chronić trzeba żołnierzy i bronić ich praw, ale tak samo konsekwentnie od nich wymagać i egzekwować obowiązek dyscypliny”*. Również w „Przesłaniu Ministra Obrony Narodowej do kadry i pracowników wojska pionu społeczno-wychowawczego i socjalnego” z dnia 13 grudnia 1999 r. zaakcentowana została konieczność zintensyfikowania działań mających bezpośredni wpływ na umacnianie morale, dyscypliny i świadomości obywatelskiej, a zwłaszcza przygotowania *„propozycji dotyczących doskonalenia ustawy o dyscyplinie wojskowej, przeciwdziałania wszelkim patologiom wśród żołnierzy służby zasadniczej, rozwijania działań profilaktycznych”*;
 - problematyka dyscypliny wojskowej i stosunków międzyludzkich uwzględniona została w „Programie przebudowy i modernizacji technicznej Sił Zbrojnych RP w latach 2001-2006”. Zakłada się stworzenie nowego modelu oddziaływań wychowawczych na żołnierzy, wpisanego w program modernizacji sił zbrojnych. Podstawowym obszarem zadaniowym w latach 2001-2002 będzie wypracowanie koncepcji tego systemu oraz wdrożenie znowelizowanej ustawy o dyscyplinie wojskowej. W latach 2002-2004 koncepcja ta zostanie poddana szerokiej dyskusji, a następnie zweryfikowaniu metodą pilotażu w wytypowanych jednostkach i szkołach wojskowych (lata 2004-2006). W efekcie tych działań wypracowany i

uzgodniony model systemu wychowania w wojsku polskim powinien być przygotowany do wdrożenia w 2006 r.,

- w „Wytocznych do planowania działalności społeczno-wychowawczej, socjalnej i skargowo-interwencyjnej w Siłach Zbrojnych RP na 2000 r.” zalecono ukierunkowanie działalności profilaktycznej na „*przygotowanie psychologów oraz dowódców do udzielania pomocy psychologicznej żołnierzom w sytuacjach kryzysowych oraz ujawniającym problemy w zakresie patologii społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem nadużywania alkoholu i używania narkotyków*”. Zapisy podobnej treści uwzględniono w zaleceniach przekazanych dowódcom rodzajów sił zbrojnych dotyczących kierunków planowania działalności społeczno-wychowawczej na 2001 r.

4. Istotne ustalenia kontroli w zakresie warunków służby wojskowej żołnierzy.

Istotne ustalenia kontroli w odniesieniu do prezentowanych jednostek przedstawione zostały zgodnie z tematyką kontroli, która obejmowała: identyfikację jednostki wojskowej, stan osobowy żołnierzy służby zasadniczej, sposób i warunki zakwaterowania żołnierzy, opiekę medyczną nad żołnierzami, warunki socjalno-sanitarne żołnierzy służby zasadniczej oraz formy zapobiegania zjawiskom patologicznym w jednostce wojskowej, a także stan dyscypliny wojskowej wśród żołnierzy służby zasadniczej.

4.1. W Wojskach Lądowych.

4.1.1. 10 Opolska Brygada Logistyczna w Opolu.

1. Ustalono, że: na koniec 1999 r. w jednostkach brygady służbę pełniło 961 żołnierzy zasadniczej służby wojskowej, w tym: 18 podoficerów i 943 szeregowych, a według stanu na dzień 31 marca 2000 r. odpowiednio: 930, 20 i 910. Wskaźnik obsady stanowisk etatowych w poszczególnych batalionach na koniec 1999 r. wynosił od 55,7% w 3 batalionie logistycznym (blog.) do 103,6% w 4 blog., natomiast na koniec I kwartału 2000 r. od 50,0% w 2 blog. do 95,9% w 4 blog. Niepełna obsada stanowisk etatowych spowodowana była obniżeniem w 2000 r. limitu poborowych do 800 oraz decyzją w sprawie wstrzymania II etapu formowania brygady, tj. 2, 3 i 5 blog., przy jednoczesnym braku zmian w etatach tych jednostek.

2. Służbę w Brygadzie równocześnie odbywali żołnierze wcieleni w czterech terminach. Żołnierzy z różnych wcieleń kwaterowano we wspólnych salach, stosując podział według drużyn i plutonów.

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

21

W Brygadzie przestrzegane były normy zakwaterowania żołnierzy określone w zarządzeniu Nr 9/MON Ministra Obrony Narodowej z 20 lutego 1998 r.²³ Powierzchnia izb żołnierskich przypadająca na jednego żołnierza w jednostkach brygady wynosiła od 3,2 m² w 1 blog. do 6,8 m² w 2 i 3 blog.

Z przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich, łaźni i umywalni oraz wyjaśnień dowódców batalionów wynikało, że stan techniczny i wyposażenie tych pomieszczeń był zróżnicowany, zwłaszcza łaźni i umywalni. Izby żołnierskie były czyste, nieszczelna i zdewastowana była natomiast stolarka okienna i drzwiowa oraz zniszczone podłogi, zwłaszcza w rejonie zakwaterowania 1 blog. i wymagała przeprowadzenia remontów konserwacyjnych, bądź całkowitej wymiany. Nie wszystkie izby żołnierskie wyposażone były w wystarczającą ilość sprzętu kwaterunkowego (taborety i szafki).

3. Żołnierzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej poprzez urządzenie w każdym batalionie łaźni i umywalni (w większości z kabinami natryskowymi) zasilanych w ciepłą i zimną wodę. Łaźnie były dostępne codziennie w godzinach od 16 do 22. Na podkreślenie zasługuje wysoki standard wyposażenia łaźni i umywalni w batalionie medyczno-sanitarnym, przy jednoczesnym zaniedbaniu pomieszczeń sanitarnych w 1 blog., gdzie instalacja wodociągowa była skorodowana i nieszczelne zawory, spośród 10 sitek natryskowych, jedynie 3 były sprawne, na 7 lamp oświetleniowych sprawne były tylko 3. W zniszczonych oknach brak było szyb, ściany były brudne i zagrzybione, a drzwi wejściowe do łaźni i umywalni zdewastowane.

Żołnierzom zapewniono wymianę bielizny osobistej (co tydzień) i pościelowej (co 2 tygodnie).

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym w poszczególnych jednostkach Brygady sprawowany był przez dowódców wszystkich szczebli dowodzenia oraz lekarzy jednostek, którzy w comiesięcznych pisemnych meldunkach informowali dowódców batalionów m.in. o stanie zdrowotnym żołnierzy, stanie sanitarnym w rejonach zakwaterowania pododdziałów oraz wydanych zaleceniach i stopniu ich realizacji. Kontrola wykazała, że dowódcy batalionów zapoznawali się z meldunkami lekarzy, po czym wydawali stosowne polecenia w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. Adnotacje o realizacji zaleceń odnotowywane były w książkach meldunków lekarza.

4. Stwierdzono, że żołnierze Brygady mieli zapewnioną całodobową opiekę lekarską przez personel medyczny izby chorych w godzinach 7³⁰ – 15³⁰ i lekarza dyżurnego garnizonu w godzinach 15³⁰–7³⁰. Zapewniono im również pełną dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich w 116 Szpitalu Wojskowym z Przychodnią w Opolu i 4 Wojskowym Szpitalu Klinicznym we Wrocławiu. Wszystkim żołnierzom założone zostały książeczki zdrowia, w których odnotowywano m.in. przeprowadzone przeglądy lekarskie i szczepienia ochronne. Ustalono, że spośród 240

²³ Według zarządzenia Nr 9/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 20 lutego 1998 r. w sprawie norm rozmieszczenia jednostek i instytucji wojskowych oraz innych jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej, a także urządzeń, uzbrojenia, środków materiałowych i sprzętu wojskowego (Dz. Rozk. MON, poz.19), powierzchnia normatywna przypadająca na jednego żołnierza w izbie żołnierskiej powinna wynosić od 2,5 m² do 4,5 m².

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

22

żołnierzy wcielonych do Brygady w czerwcu 1999 r. - 19 żołnierzy nie zostało poddanych drugiemu szczepieniu szczepionką przeciwko durowi i tężcowi (tzw. doszczepieniu wykonywanemu po upływie 28-30 dni od daty pierwszego szczepienia). Dowódca Brygady poinformowany o stwierdzonej nieprawidłowości wydał rozkaz, w którym unormowano zasady prowadzenia dokumentacji profilaktyczno–lecniczej w służbie zdrowia jednostek podporządkowanych 10 BLog.

5. Kontrola wykazała, że w Brygadzie na etatowym stanowisku konsultanta do spraw psychoprofilaktyki zatrudniona była magister pedagogiki opiekuńczo–wychowawczej. Konsultant współpracowała z oficerami do spraw społeczno–wychowawczych, dowódcami pododdziałów i lekarzem jednostki m. in. w zakresie: analizy przyczyn naruszeń dyscypliny, poznawania żołnierzy i rozwiązywania ich problemów związanych z adaptacją w jednostce wojskowej oraz kierowania na RWKL. W badanym okresie konsultant brała czynny udział w pracach komisji przyjęcia poborowych w jednostce sporządzając „protokoły badania poborowego” i wstępne analizy psychologiczno – socjologiczne, niezbędne do dalszej pracy wychowawczej z żołnierzami.

Na podkreślenie zasługuje fakt przeprowadzenia przez konsultanta ponad 150 rozmów indywidualnych z żołnierzami zgłaszającymi się z problemami zarówno służbowymi jak i osobistymi. Informacje przedstawiane dowódcy Brygady w formie comiesięcznych pisemnych sprawozdań z działalności psychoprofilaktycznej z przeprowadzonych szkoleń z kadrą zawodową i żołnierzami oraz rozmów indywidualnych, pozwalały na właściwe ukierunkowanie tej pracy.

W Brygadzie obsadzone były 4 stanowiska (spośród 8 określonych w etacie) oficerów do spraw społeczno–wychowawczych. W tych batalionach, gdzie stanowiska nie były obsadzone, dowódca Brygady powierzył pełnienie obowiązków wyznaczonym oficerom.

Stanowisko kapelana Brygady nie było obsadzone, a posługę duszpasterską sprawował kapelan 5 Brygady Pancerniej.

6. W okresie od 1 lipca do 31 grudnia 1999 r. żołnierzom służby zasadniczej wymierzono ogółem 37 kar dyscyplinarnych, a w I kwartale 2000 r. 38 kar. Niepokojącym zjawiskiem były samowolne oddalenia, za które wymierzono odpowiednio: 30 i 28 kar. W 1999 r. nie odnotowano przewinień dyscyplinarnych w zakresie naruszenia zasad właściwych stosunków międzyludzkich, natomiast w I kwartale 2000 r. wymierzono 5 kar za poniżenie lub znieważenie podwładnego, młodszego stopniem lub żołnierza o krótszym stażu służby wojskowej.

7. Wydzielone środki na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarnego w rejonach zakwaterowania, jedynie w zadawalającym stopniu zabezpieczyły potrzeby. Odczuwano szczególnie braki środków dezynfekujących.

4.1.2. 23 Śląska Brygada Artylerii w Bolesławcu.

1. Ustalono, że na koniec 1999 r. służbę w brygadzie pełniło 266 żołnierzy służby zasadniczej (w tym: 4 podoficerów i 262 szeregowych), a według stanu na dzień 31 marca 2000 r. – odpowiednio: 236, 10 i 226. Wskaźnik obsady stanowisk w poszczególnych dywizjonach na koniec 1999 r. wynosił od 22,8% w 2 dywizjonie artylerii samobieżnej do 94,1% w dywizjonie rozpoznania artyleryjskiego, natomiast na koniec I kwartału 2000 r. od 21,6% w 2 dywizjonie artylerii samobieżnej do 100,0% w 1 dywizjonie rakiet taktycznych.

2. Służbę w Brygadzie równocześnie odbywali żołnierze wcieleni w trzech terminach. Stany osobowe pododdziałów stanowili żołnierze z tego samego wcielenia. Żołnierzy kwaterowano w izbach żołnierskich stosując podział według plutonów i drużyn. Wydzielone były sale dla żołnierzy nadterminowych i dowódców drużyn.

W Brygadzie przestrzegane były normy zakwaterowania żołnierzy. Powierzchnia ogólna przypadająca na jednego żołnierza w obiektach koszarowych wynosiła od 17,4 m² w 2 dywizjonie artylerii samobieżnej do 53,9 m² w 1 dywizjonie rakiet taktycznych, przy powierzchni normatywnej określonej na 4,9 – 6,9 m², natomiast powierzchnia izb żołnierskich od 4,3 m² w kompanii remontowej i w kompanii zaopatrzenia do 12,1 m² w dywizjonie dowodzenia.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich, łaźni i umywalni oraz wyjaśnień złożonych przez dowódców dywizjonów ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń był jedynie zadawalający i podobny w całej brygadzie. Podłogi oraz stolarka okienna i drzwiowa były zniszczone, wymagały przeprowadzenia remontów konserwacyjnych, bądź całkowitej wymiany, natomiast ściany – malowania. Izby wyposażone były w podstawowy sprzęt kwaterunkowy. Nie dotyczyło to budynku Nr 3/3008, który został gruntownie wyremontowany.

3. Żołnierzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej poprzez urządzenie w kompleksach koszarowych Brygady pięciu łaźni oraz umywalni na każdej kondygnacji budynku koszarowego (w większości z kabinami natryskowymi), zasilanych w ciepłą wodę z kotłowni brygady i podgrzewaczy elektrycznych. Kąpiel odbywała się raz w tygodniu, zgodnie z opracowanym grafikiem wykorzystania poszczególnych łaźni, połączona z wymianą bielizny osobistej (co tydzień) i bielizny pościelowej (co dwa tygodnie). Podkreślić należy, że w miarę potrzeby, żołnierze mieli możliwość codziennego korzystania z łaźni po uprzednim zgłoszeniu szefowi pododdziału.

Nadzór nad stanem sanitarno-higieniczny w brygadzie sprawował lekarz jednostki, a powyższy fakt dokumentowany był w formie comiesięcznych meldunków składanych dowódcy. Lekarz informował m. in. o: stanie zdrowotnym i przeprowadzonych przeglądach lekarskich żołnierzy, stanie sanitarno-higienicznym w pododdziałach, kuchni i stołówce żołnierskiej, badaniach personelu zatrudnionego w zespole żywnościowym oraz wydanych zaleceniach i stopniu ich realizacji. Ustalono, że dowódca Brygady zapoznawał się z meldunkami i wydawał stosowne polecenia w celu usunięcia stwierdzonych

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

24

nieprawidłowości. Adnotacje o realizacji zaleceń odnotowywane były w książce meldunków lekarza.

Ponadto szef służby zdrowia Brygady składał do stacji sanitarno-epidemicznej ŚOW kwartalne sprawozdania m. in. o: zachorowaniach żołnierzy na choroby zakaźne, stanie higieny osobistej, umundurowania i zakwaterowania, stanie sanitarnym bloku żywnościowego oraz jakości wyżywienia.

4. Kontrola wykazała, że żołnierze Brygady mieli zapewnioną całodobową opiekę lekarską. Zapewniono im również pełną dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich w SP ZOZ w Bolesławcu, Wojewódzkim Szpitalu dla Psychicznicy i Nerwowo Chorych w Bolesławcu, 4 WSK we Wrocławiu i 105 SZW SP ZOZ Żarach, tj. w placówkach, z którymi jednostka podpisała umowy na udzielanie świadczeń zdrowotnych. Wszystkim żołnierzom założone zostały książeczki zdrowia, w których odnotowywano m.in.: przeprowadzone badania lekarskie, przeglądy stomatologiczne i szczepienia ochronne.

Ustalono, że żołnierzom służby zasadniczej nie przeprowadzono badań rentgenowskich klatki piersiowej. Szef Służby Zdrowia wyjaśnił, że powyższe spowodowane było likwidacją Okręgowej Ruchomej Przychodni Rentgenowskiej SOW oraz że wymagane badania zostaną wykonane w SP ZOZ w Bolesławcu na koszt jednostki. Nie przeprowadzenie badań rentgenowskich stanowiło naruszenie pkt 175 Regulaminu Ogólnego Sił Zbrojnych RP.

5. Stwierdzono, że w Brygadzie na etatowym stanowisku konsultanta do spraw psychoprofilaktyki zatrudniona była magister psychologii. Konsultant współpracowała z oficerami do spraw społeczno – wychowawczych, dowódcami pododdziałów i lekarzem jednostki m. in. w zakresie: analizy przyczyn naruszeń dyscypliny, poznawania żołnierzy i rozwiązywania ich problemów związanych z adaptacją w jednostce wojskowej oraz kierowania na RWKL. W badanym okresie konsultant brała czynny udział w pracach komisji przyjęcia poborowych w jednostce sporządzając „protokoły badania poborowego” i na ich podstawie wstępne analizy psychologiczno–socjologiczne, pozwalające ustalić listę osób karanych, nie rokujących odbycia służby wojskowej, którzy mieli kontakt z narkotykami, nadużywają alkoholu, korzystali z pomocy psychologicznej lub psychiatrycznej oraz tych, u których występują zachowania autodestrukcyjne. Informacje te wykorzystywane były w dalszej pracy wychowawczej z żołnierzami.

Na podkreślenie zasługuje fakt przeprowadzenia przez konsultanta ponad 170 rozmów indywidualnych z żołnierzami zgłaszającymi się z problemami zarówno służbowymi jak i osobistymi. Sprawozdania z działalności psychoprofilaktycznej z przeprowadzonych szkoleń z kadrą zawodową i żołnierzami oraz rozmów indywidualnych, pozwalały na właściwe ukierunkowanie tej pracy.

Pozytywnie należy również ocenić uruchomienie w brygadzie tzw. „Telefonu zaufania”, pod którym oficerowie sekcji społeczno-wychowawczej, psycholog i ksiądz kapelan pomagali żołnierzom w rozwiązywaniu ich problemów służbowych i osobistych.

W brygadzie obsadzone były wszystkie stanowiska etatowe sekcji społeczno-wychowawczej oraz stanowisko księdza kapelana.

6. W 1999 r. żołnierzom zasadniczej służby wojskowej wymierzono ogółem 43 kary dyscyplinarne, a w I półroczu 2000 r. 61 kar. Niepokojącym zjawiskiem była ilość samowolnych oddaleń żołnierzy, za które wymierzono odpowiednio: 33 i 44 kary.

7. Wydzielone w 1999 r. środki finansowe na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarnego w rejonach zakwaterowania w kwocie 109.654 zł były wyższe o 29.654 zł od naliczonych zgodnie z wytycznymi zawartymi w Instrukcji o zasadach utrzymania nieruchomości wojska (sygn. Kwat. Bud. 118/98) i w pełni zabezpieczały potrzeby garnizonu w tym zakresie. Na 2000 r. wydzielono środki w kwocie 113.000 zł.

4.1.3. 1 Batalion Kawalerii Powietrznej w Leżnicy Wielkiej.

1. Ustalono, iż batalion został powołany z dniem 1 stycznia 2000 r. Etat batalionu określał 421 stanowisk dla żołnierzy służby zasadniczej, w tym 14 podoficerów i 407 szeregowych. Kontrola wykazała, że na koniec I kwartału 2000 r. służbę pełniło 328 żołnierzy, tj. 77,0% obsady etatowej, w tym: 55 podoficerów i z tego 14 podoficerów służby zasadniczej (100% obsady etatowej), a 41 podoficerów zasadniczej służby nadterminowej zajmujących etaty podoficerów zawodowych oraz 273 szeregowych, tj. 67,1% obsady etatowej. Stopień obsady stanowisk w poszczególnych pododdziałach na koniec I kwartału 2000 r. wynosił od 13,0% w 1 szwadronie do 107,0% w 4 szwadronie. Do batalionu w lutym wcielono 96 żołnierzy, co pozwoliło na wymianę stanu osobowego w 23,0%. Wcielonymi żołnierzami uzupełniono stany osobowe w 4 pododdziałach z 7 funkcjonujących w batalionie.

Żołnierze służby zasadniczej pełnili służbę w pododdziałach wchodzących w skład batalionu, tj. w 4 szwadronach (1-4), 2 kompaniach – dowodzenia i logistycznej oraz baterii obrony przeciwlotniczej.

2. Służbę w batalionie równocześnie odbywali żołnierze różnych wcielen. Stany osobowe w 4 szwadronach były jednorodne. Żołnierzy kwaterowano w izbach żołnierskich stosując podział według plutonów i drużyn, a nie według daty wcielenia.

W batalionie przestrzegane były normy zakwaterowania żołnierzy. Powierzchnia izb żołnierskich na jednego żołnierza wynosiła od 4,5 m² w kompanii logistycznej do 6 m² w 3 szwadronie.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich i złożonych pisemnych wyjaśnień przez dowódców pododdziałów dotyczących rejonów zakwaterowania ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń był zróżnicowany w zależności od budynku koszarowego. I tak w 3 piętrowym budynku koszarowym nr 10 warunki zakwaterowania były dobre w wyniku przeprowadzonego w 1994 r. częściowego remontu. Jedynie zastrzeżenia budziły podłogi wykonane z desek sosnowych, które ze względu na nietrwałość uległy częściowemu zużyciu. W budynku rozmieszczono 5 pododdziałów. Natomiast w parterowych barakach koszarowych nr 19 i 23, gdzie zakwaterowano baterię przeciwlotniczą i 4 szwadron warunki były dostateczne, z powodu znacznego stopnia zużycia technicznego tych obiektów, w tym szczególnie stolarki drzwiowej i okiennej.

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

26

3. Kontrola wykazała, iż w budynku nr 10 węzły sanitarne urządzono nowocześnie i funkcjonalnie (łącznie z kabinami natryskowymi). Występowały jednak przypadki, że były one niesprawne, dotyczyło to np. 3 szwadronu, gdzie w jednym z dwu węzłów niesprawne były dwie baterie umywalkowe oraz obydwie kabiny prysznicowe. W kompanii dowodzenia węzeł sanitarny częściowo był niesprawny, tj. w umywalni były niesprawne dwie baterie umywalkowe i bateria w kabynie prysznicowej. Natomiast w barakach koszarowych, w których stacjonowały 4 szwadron i bateria przeciwlotnicza, węzły sanitarne były sprawne i utrzymane w należytym porządku.

Przeprowadzone oględziny przez kontrolę NIK łaźni oddziałowej w dniu 15 czerwca 2000 r. wykazały, że frekwencja pododdziałów podczas cotygodniowych kąpeli była niska. Potwierdziła to również analiza ewidencji ilości kąpiących i sprawowanego nadzoru w dniach 9 i 11 maja 2000 r., gdzie kąpało się tylko 47,0% stanu osobowego żołnierzy, a kąpeli nie nadzorowali szefowie pododdziałów, do czego byli zobowiązani.

Ustalono, iż stan osobowy (w liczbie 119 żołnierzy) kompanii młodego rocznika wyposażony był tylko w jedną parę obuwia ćwiczebnego ze względu na niepełne zabezpieczenie potrzeb przez organ zaopatrujący. Należy również zaznaczyć, że użytkowane umundurowanie polowe, jak i obuwie ćwiczebne, były niskiej jakości i ulegały przedwczesnemu zużyciu.

Kontrola wykazała, iż żołnierzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki socjalne w zakresie spożywania posiłków w częściowo zmodernizowanej stołówce żołnierskiej.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym w batalionie sprawowała garnizonowa służba zdrowia. W comiesięcznych meldunkach pisemnych przedstawianych dowódcy informowano o stanie zdrowotnym i przeprowadzonych przeglądach lekarskich żołnierzy oraz stanie sanitarno-higienicznym pododdziałów. Z meldunków wynikało, iż stan higieny indywidualnej żołnierzy był dostateczny i na takim samym poziomie wykazano stan sanitarno-higieniczny pododdziałów. W ocenie garnizonowej służby zdrowia, jak i kontroli NIK, przyczyną tego była niewystarczająca wielkość środków finansowych na przeprowadzenie remontów rejonów zakwaterowania, zbyt niskie ilości środków czystości w stosunku do potrzeb oraz mało skuteczny nadzór ze strony dowódców i szefów pododdziałów.

Ustalono, że dowódca batalionu zapoznawał się z meldunkami i wydawał stosowne polecenia w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. Podejmowane działania przynosiły poprawę stanu sanitarno-higienicznego w zakresie możliwym do zrealizowania, np. przeprowadzano okresowe remonty konserwacyjne rejonów zakwaterowania siłami żołnierzy służby zasadniczej batalionu materiałami przekazanymi przez miejscowy WAK. Potwierdziły to oględziny rejonów zakwaterowania przeprowadzone w dniu 13 czerwca 2000 r.

4. Kontrola wykazała, że żołnierze batalionu mieli zapewnioną całodobową opiekę lekarską, w tym szczególnie pełną dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich w przychodni i szpitalu WAM w Łodzi, a doraźnie SP ZOZ w Łęczycy.

Wszystkim żołnierzom założono książeczki zdrowia, w których bieżąco odnotowywano wymagane przeglądy lekarskie, szczepienia i prześwietlenia.

5. Stwierdzono, że w batalionie całokształtem spraw społeczno-wychowawczych kierował oficer ds. społeczno-wychowawczych. W etacie batalionu nie było stanowiska konsultanta do spraw psychoprofilaktyki. Faktycznie dla potrzeb batalionu zadania w tym zakresie realizował konsultant 1 dywizjonu lotniczego – jako oddziału gospodarczego. W etacie batalionu również nie występowało stanowisko kapelana, a posługę duszpasterską sprawował proboszcz miejscowej parafii.

6. W I kwartale 2000 r. popełnionych zostało 20 przewinień, za które wymierzono 17 kar, a wobec 3 przewinień trwały postępowania dyscyplinarne. Wśród popełnionych przewinień dominującymi były samowolne oddalenia (stanowiły 75,0% wszystkich przewinień). Żołnierze służby zasadniczej batalionu w I półroczu 2000 r. byli sprawcami 8 przestępstw, wśród których 62,5% (5) popełnionych zostało przez długotrwałe samowolne oddalenie. Wobec 5 żołnierzy sądy wydały wyroki skazujące, a w pozostałych sprawach prowadzone było dochodzenie.

7. Kontrola wykazała, iż przydzielane środki czystości do utrzymania stanu sanitarno-higienicznego były niewystarczające, jak również brak było podstawowego asortymentu w tym względzie. W ocenie garnizonowej służby zdrowia najbardziej odczuwalnymi brakami w asortymencie środków czystości były płyny do mycia podłóg, posadzek i środki odkażające, np. lizol.

4.1.4. 4 Pułk Obrony Przeciwchemicznej w Brodnicy.

1. Ustalono, że etat pułku określał 334 stanowisk dla żołnierzy służby zasadniczej, w tym 15 podoficerów i 319 szeregowych. Kontrola wykazała, że na koniec 1999 r. służbę w pułku pełniło 297 żołnierzy służby zasadniczej w tym 49 podoficerów i 248 szeregowych, a według stanu na dzień 31 marca 2000 r. – odpowiednio: 299, 32 i 267. Wskaźnik obsady stanowisk w poszczególnych kompaniach i batalionach na koniec 1999 r. wynosił od 66,3% w batalionie obrony przeciwchemicznej do 117,8% w batalionie logistycznym, natomiast na koniec I kwartału 2000 r. od 70,6% w kompanii dowodzenia do 109,1% w batalionie rozpoznania skażeń. W 1999 r. wcielono 210 żołnierzy w trzech terminach, a w I kwartale 2000 r. – 51 w jednym terminie. Wcielonymi żołnierzami uzupełniano stan osobowy od 4 do 8 pododdziałów.

2. Służbę w pułku równocześnie odbywali żołnierze wcieleni w czterech terminach. Żołnierzy kwaterowano we wspólnych izbach żołnierskich, stosując podział według drużyn i plutonów.

W pułku przestrzegane były normy zakwaterowania żołnierzy. Powierzchnia izb żołnierskich na jednego żołnierza wynosiła od 2,6 m² w kompanii odkażania do 15,20 m² w 2 kompanii likwidacji skażeń. Natomiast w kompanii obrony przeciwchemicznej powierzchnia na jednego żołnierza wynosiła 2,3 m² i była niższa od normatywnej.

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

28

Na podstawie przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich, węzłów sanitarnych i łaźni oraz wyjaśnień dowódców pododdziałów ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń był zadowalający i podobny w całym pułku, z wyjątkiem budynku nr 5 przeznaczonego do remontu kapitalnego. Izby wyposażone były w podstawowy sprzęt kwaterunkowy.

3. Kontrola wykazała, iż w pododdziałach węzły sanitarne były sprawne i utrzymane w należytych porządku. W pułku nie było centralnej łaźni, a kąpiel żołnierzy odbywała się w pododdziałach w kabinach natryskowych (po 4), zasilanych w ciepłą wodę z miejscowej kotłowni lub podgrzewaczy elektrycznych. Raz w tygodniu kąpiel połączona była z wymianą bielizny osobistej, a co dwa tygodnie bielizny pościelowej.

Żołnierzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki socjalne w zakresie spożywania posiłków w zmodernizowanej w 1993 r. stołówce żołnierskiej.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym sprawował starszy lekarz pułku, który w comiesięcznych pisemnych meldunkach informował dowódcę m.in. o stanie zdrowotnym żołnierzy i stanie sanitarnym w rejonach zakwaterowania pododdziałów. Z meldunków tych wynikało, iż stan higieny indywidualnej żołnierzy był dobry i na takim samym poziomie utrzymywano stan sanitarno-higieniczny pododdziałów. Kontrola wykazała, że dowódca pułku zapoznawał się z meldunkami lekarza i wydawał stosowne polecenia w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. Adnotacje o realizacji zaleceń odnotowywane były w książkach meldunków lekarza.

4. Stwierdzono, że żołnierze pułku mieli zapewnioną całodobową opiekę lekarską. Zapewniono im również pełną dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich w 10 Wojskowym Szpitalu Klinicznym z Polikliniką w Bydgoszczy i Wojskowej Specjalistycznej Przychodni Lekarskiej w Grudziądzu. Wszystkim żołnierzom założone zostały książeczki zdrowia, w których odnotowywano m.in. przeprowadzane przeglądy lekarskie i szczepienia ochronne.

Na podstawie analizy zapisów w książeczkach zdrowia ustalono, że adnotacje o przeprowadzonych przeglądach profilaktycznych żołnierzy dokonywane były nierzetelnie. Świadczył o tym fakt wpisania do 29 książeczek zdrowia przeprowadzenia badań profilaktycznych w dniu (2.04 2000 r. - niedziela), w którym lekarz był nieobecny, a także odnotowywanie comiesięcznego przeglądu profilaktycznego u żołnierza, który od 11 miesięcy nie pełnił służby wojskowej. W kontrolowanym okresie udzielono żołnierzom 1610 (w 1999 r. – 1116) porad lekarskich, które najczęściej dotyczyły ostrych infekcji dróg oddechowych.

5. Stwierdzono, że stanowisko psychologa nie było obsadzone. Faktycznie korzystano z porad Poradni Zdrowia Psychicznego w Bydgoszczy. Natomiast etat pułku nie przewidywał stanowiska kapelana wojskowego, a posługę duszpasterską sprawował proboszcz miejscowej parafii. W pułku z 8 stanowisk oficerów społeczno-wychowawczych, obsadzone było tylko jedno.

6. W 1999 r. żołnierzom zasadniczej służby wojskowej wymierzono 25 kar dyscyplinarnych, a w I kwartale 2000 r. - 1 karę. W 1999 r. – wśród popełnionych

przewinień dominującymi były: samowolne oddalenia – 16 (64,0% ogółu), nadużycie alkoholu lub środków odurzających - 7 (28,0%).

7. W 1999 r. na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarno-higienicznego w rejonach zakwaterowania i miejscach pełnienia służby wydzielono środki finansowe w kwocie 28.100 zł, a w I kwartale 2000 r. – 13.900 zł - kwoty te wynikały z opracowanych norm. Przeprowadzone oględziny i złożone wyjaśnienia przez dowódców pododdziałów oraz kierownika WAK wykazały, że wielkości środków finansowych pozwalały na zabezpieczenie podstawowych potrzeb w tym zakresie.

4.1.5. 2 Mińsko-Mazowiecka Brygada Obrony Terytorialnej w Mińsku Mazowieckim.

1. Ustalono, iż etat Brygady określał 479 stanowisk żołnierzy służby zasadniczej, w tym 45 podoficerów i 434 szeregowych. Na koniec 1999 r. w Brygadzie pełniło służbę 438 żołnierzy (91,4%), w tym 36 podoficerów (80,0%) i 402 szeregowych (92,6%), natomiast w dniu 31 marca 2000 r. odpowiednio: 448 (93,9%), 35 (77,8%) i 413 (95,0%). Stopień obsady w poszczególnych pododdziałach na koniec 1999 r. wynosił od 86,4% w 2 kompanii zmotoryzowanej do 128,1% w plutonie szkolnym, natomiast w dniu 31 marca 2000 r. od 78,5% w kompanii saperów do 121,8% w plutonie szkolnym. W 1999 r. wcielono 438 żołnierzy w 4 terminach, a w I kwartale 2000 r. – 130 w 1 terminie. Wcielonymi żołnierzami uzupełniano stan osobowy od 5 do 7 pododdziałów.

2. Służbę w Brygadzie równocześnie odbywali żołnierze wcieleni w czterech terminach. Stany osobowe pododdziałów stanowili żołnierze z tego samego wcielenia, z wyjątkiem 2 kompanii: saperów i zabezpieczenia. Żołnierzy kwaterowano w izbach żołnierskich stosując podział według plutonów i drużyn.

W Brygadzie przestrzegane były normy zakwaterowania żołnierzy. Powierzchnia izb żołnierskich przypadająca na jednego żołnierza wynosiła od 2,5 m² w 2 kpzmot do 4,0 m² w pszkol.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich, węzłów sanitarnych i łaźni oraz wyjaśnień złożonych przez dowódców pododdziałów ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń był dobry, a w odniesieniu do węzłów sanitarnych bardzo dobry. Przeprowadzenia drobnych napraw wymagały podłogi w zasadzie we wszystkich pododdziałach, natomiast stolarka drzwiowa i okienna tylko w 3 kpzmot i kzab. Izby wyposażone były w podstawowy sprzęt kwaterunkowy, który wymagał renowacji we wszystkich pododdziałach, z wyjątkiem 2 kpzmot (sprzęt ten odnowiono w trakcie kontroli).

3. Żołnierzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej poprzez urządzenie w budynkach koszarowych funkcjonalnych węzłów sanitarnych (łącznie z kabinami natryskowymi) zasilanych stale w ciepłą wodę. Kąpiel zbiorowa natomiast odbywała się dwa razy w tygodniu w czasowo urządzonej w pomieszczeniach kąpielowych hali sportowej i batalionie (właściwa była w remoncie) – zgodnie z opracowanym grafikiem kąpieli, połączona z wymianą bielizny (2 razy w

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

30

tygodniu) i bielizny pościelowej (co dwa tygodnie). Podkreślić należy, że w miarę potrzeby, żołnierze mieli możliwość codziennego korzystania w pododdziałach z kabin natryskowych i wymiany bielizny z zapasów posiadanych przez szefów tych pododdziałów, natomiast wymiany umundurowania indywidualnie w magazynie wymiennym.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym w Brygadzie sprawował szef służby zdrowia, a powyższy fakt dokumentowany był w formie comiesięcznych meldunków składanych dowódcy. Informowano w nich m.in. o: stanie zdrowotnym i przeprowadzonych przeglądach lekarskich żołnierzy, stanie sanitarno-higienicznym w pododdziałach i obiektach żywnościowych oraz wydanych zaleceniach i stopniu ich realizacji. Ustalono, że dowódca Brygady zapoznawał się z meldunkami i wydawał stosowne polecenia. Ponadto szef służby zdrowia Brygady składał do stacji sanitarno-higienicznej POW kwartalne sprawozdania w powyższym zakresie.

4. Kontrola wykazała, że żołnierze Brygady mieli zapewnioną całodobową opiekę lekarską, w tym pełną dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich, do których skierowano: w 1999 r. – 307 żołnierzy, a w I kwartale 2000 r. – 124.

Wszystkim żołnierzom założone zostały książeczki zdrowia, w których na bieżąco odnotowywano wymagane przeglądy lekarskie, w tym stomatologiczne, szczepienia i prześwietlenia. W kontrolowanym okresie udzielono żołnierzom 2140 (w 1999 r. – 1406) porad lekarskich, które najczęściej dotyczyły ostrych infekcji dróg oddechowych.

5. Stwierdzono, że w Brygadzie na stanowisku konsultanta do spraw psychoprofilaktyki zatrudniona była magister psychologii (na 0,5 etatu). Konsultant współpracowała z oficerami do spraw społeczno-wychowawczych, dowódcami pododdziałów i służbą zdrowia.

W Brygadzie z 4 stanowisk oficerów społeczno-wychowawczych obsadzonych było 3. Nie obsadzone było stanowisko w rozwiniętym batalionie (1-3 kpzmot). Posługę duszpasterską sprawował ksiądz kapelan Garnizonu Mińsk Mazowiecki ze względu na brak takiego etatu w Brygadzie.

6. W 1999 r. żołnierzom służby zasadniczej wymierzono 91 kar, w tym 72, tj. 79,1% za samowolne oddalenie lub nieobecność w służbie, natomiast w I kwartale 2000 r. odpowiednio: 22 i 12 (54,5%). Za naruszenie zasad właściwych stosunków międzyludzkich wymierzono tylko 1 karę (1999 r.), za nadużywanie alkoholu lub środków odurzających w 1999 r. – 4 kary, a w I kwartał 2000 r. – 8 kar.

7. W 1999 r. na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarnego w rejonach zakwaterowania i miejscach pełnienia służby wydzielono środki finansowe w kwocie 47.960 zł, a w I kwartale 2000 r. – 8.634 zł. Przeprowadzone oględziny i złożone wyjaśnienia przez dowódców pododdziałów oraz kierownika WAK wykazały, że zaopatrywanie pododdziałów w środki czystości ilościowe, jak i asortymentowe, było niewystarczające.

4.1.6. 10 Warszawski Pułk Samochodowy w Warszawie.

1. Ustalono, że etat pułku określał 394 stanowiska żołnierzy służby zasadniczej, w tym 77 podoficerów i 317 szeregowych. Na koniec 1999 r. służbę pełniło 423 żołnierzy, tj. 107,3% stanowisk etatowych, w tym 22 podoficerów, tj. 28,6% tych stanowisk oraz 381 szeregowych, tj. 120,2%. Na dzień 31 marca 2000 r. stanowisk etatowych było 381 (o 13 mniej niż w 1999 r.), w tym 77 dla podoficerów i 304 dla szeregowych, zaś faktycznie służbę pełniło 329 żołnierzy, tj. 86,3% stanowisk etatowych, w tym 16 podoficerów (20,8%) i 313 szeregowych (103,0%). W 1999 r. wcielono ogółem 304 żołnierzy w 5 terminach uzupełniając stan osobowy od 9 do 12 pododdziałów, natomiast w I kwartale 2000 r. odpowiednio: 111 i 2, uzupełniając stan osobowy od 5 do 12 pododdziałów.

2. Służbę w pułku odbywali żołnierze wcieleni w 5 terminach. Stany osobowe pododdziałów stanowili żołnierze z różnych wcieleń. Żołnierzy kwaterowano w izbach żołnierskich stosując podział według plutonów, a nie według daty wcielenia.

W pułku przestrzegane były normy zakwaterowania żołnierzy. Powierzchnia izb żołnierskich przypadająca na jednego żołnierza wynosiła od 3,7 m² w kompanii zaopatrzenia logistycznego do 6,0 m² w kompanii remontowej.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich, węzłów sanitarnych i łaźni oraz wyjaśnień złożonych przez dowódców pododdziałów ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń był zadowalający i podobny w całym pułku, z wyjątkiem budynku Nr 2 przeznaczonego do remontu. Izby wyposażone były w podstawowy sprzęt kwaterunkowy.

3. Żołnierzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej urządzając w obiektach koszarowych węzły sanitarne na każdej kondygnacji budynku (łącznie z kabinami natryskowymi w liczbie 1-4, z wyjątkiem kompanii zaopatrzenia), zasilanych w ciepłą wodę z sieci miejskiej. Kąpiel odbywała się 2 razy w tygodniu pod nadzorem kadry pododdziałów na podstawie „Planu kąpieli pododdziałów pułku”, połączona z wymianą bielizny osobistej raz w tygodniu i bielizny pościelowej (co dwa tygodnie). Łaźnia pułkowa była w trakcie modernizacji. Podkreślić należy, że żołnierze w miarę potrzeby mieli możliwość codziennego korzystania z łaźni i wymiany bielizny osobistej po uprzednim zgłoszeniu szefowi pododdziału. Ponadto ustalono, na podstawie przeprowadzonych oględzin, iż żołnierze posiadali czyste i nie uszkodzone umundurowanie polowe oraz mogli je wymieniać według potrzeb w magazynie.

Żołnierzom zapewniono dobre warunki spożywania posiłków w zmodernizowanej w II połowie 1999 r. kuchni i stołówce żołnierskiej.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym sprawował starszy lekarz pułku, a powyższy fakt dokumentowany był w formie comiesięcznych meldunków składanych dowódcy. Lekarz informował m.in. o stanie zdrowotnym i przeprowadzonych przeglądach lekarskich żołnierzy, stanie sanitarno-higienicznym w pododdziałach, kuchni i stołówce żołnierskiej oraz wydanych zaleceniach i stopniu ich realizacji. Ustalono, że dowódca pułku zapoznawał się z meldunkami i wydawał stosowne polecenia w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. Adnotacje o realizacji dokonywane były w książce meldunków lekarza.

4. Kontrola wykazała, że żołnierze pułku mieli zapewnioną całodobową opiekę lekarską, w tym pełną dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich, do których skierowano w 1999 r. 718 żołnierzy, a w I kwartale 2000 r. – 124.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin i analizy zapisów zawartych w książeczkach zdrowia stwierdzono, że wszystkim żołnierzom założono książeczki, w których bieżąco odnotowywano wymagane przeglądy lekarskie, szczepienia oraz prześwietlenia. Kontrola wykazała, że 6 żołnierzy nie poddano drugiemu szczepieniu (dur-tężec). Ustalono, na podstawie złożonych wyjaśnień przez starszego lekarza pułku, iż przyczyną powyższego było „...niedopełnienie obowiązku przez lekarza”. W kontrolowanym okresie udzielono żołnierzom 1.962 porady lekarskie, które najczęściej dotyczyły ostrych infekcji dróg oddechowych 859, tj. 43,8%.

5. Stwierdzono, że w pułku obsadzone były 2 stanowiska konsultanta do spraw psychoprofilaktyki (w tym jedno przez oficera kontraktowego). Konsultanci współpracowali z oficerami do spraw społeczno-wychowawczych, dowódcami pododdziałów i służbą zdrowia.

W pułku z 8 etatowych stanowisk oficerów społeczno-wychowawczych obsadzonych było 7 (nie było obsadzone stanowisko w kompanii inżynierskiej). Posługę duszpasterską sprawował ksiądz kapelan z Katedry Polowej WP.

6. W 1999 r. żołnierzom służby zasadniczej wymierzono 224 kary, w tym 88 (39,3%) za nienależyte wykonywanie obowiązków służbowych, natomiast w I kwartale 2000 r. – 15 kar, w tym 4 (26,7%) za nadużycie alkoholu lub środków odurzających. W 1999 r. za naruszenie zasad właściwych stosunków międzyludzkich wymierzono tylko 1 karę, a za nadużycie alkoholu lub środków odurzających – 47 kar, natomiast w I kwartale 2000 r. – 4 kary.

W 1999 r. odnotowano 20 przestępstw popełnionych przez żołnierzy służby zasadniczej, w tym 8 (40%) przestępstw popełnionych zostało pod wpływem alkoholu. Natomiast w I kwartale 2000 r. – 2 przestępstwa, w tym 1 popełnione pod wpływem alkoholu.

7. Wydzielone w 1999 r. środki finansowe na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarnego w rejonach zakwaterowania w kwocie 110.000 zł zostały wykorzystane w 97,3%, natomiast na 2000 r. wydzielono środki o 9,3% wyższe od zrealizowanych w 1999 r. Ustalono, iż wydzielone środki były wystarczające.

4.1.7. 2 Brygada Zmechanizowana w Walczu.

1. Ustalono, że etat Brygady określał 607 stanowisk dla żołnierzy służby zasadniczej, w tym 170 podoficerów i 437 szeregowych. Na koniec 1999 r. w jednostkach organizacyjnych brygady służbę pełniło 518 żołnierzy zasadniczej służby wojskowej, w tym: 161 podoficerów zasadniczej służby wojskowej i 357 szeregowych, a według stanu na dzień 31 marca 2000 r. odpowiednio: 439, 154 i 285. Wskaźnik obsady stanowisk etatowych w poszczególnych jednostkach organizacyjnych brygady na koniec 1999 r. wynosił od 34,8% w dywizjonie artylerii przeciwpancernej do 106,4% w szkolnym

batalionie czołgów, natomiast na koniec I kwartału 2000 r. od 32,2% w 2 batalionie zmechanizowanym do 87,7% w szkolnym batalionie zmechanizowanym i 106,4% w szkolnym batalionie czołgów. Niepełna obsada stanowisk etatowych wynika przede wszystkim z nierealizowania uzupełnień specjalistów takich jak kierowca kat. „C”. W grudniu 1999 r. ukompletowanie stanowisk kierowców z wymaganym prawem jazdy kat. „C” wynosiło 30,8% stanu etatowego, a na dzień 7 czerwca 2000 r. (uwzględniając żołnierzy służby nadterminowej) zaledwie 28,8%.

2. Stwierdzono, że służbę w Brygadzie równocześnie odbywali żołnierze wcieleni w 7 terminach. Stany osobowe pododdziałów Brygady stanowili żołnierze z różnych wcieleni. Żołnierzy kwaterowano w izbach żołnierskich zgodnie z terminem wcieleni w dwóch batalionach szkolnych. Natomiast w pozostałych pododdziałach żołnierzy kwaterowano stosując podział według plutonów i drużyn.

W Brygadzie przestrzegane były normy zakwaterowania żołnierzy. Powierzchnia izb mieszkalnych przypadająca na jednego żołnierza wynosiła od 2,66 m² w kompanii rozpoznawczej do 3,8 m² w 4 kompanii zmechanizowanej. Wyjątkiem był pododdział kompanii łączności, w której czasowo zakwaterowano w jednej z sal 15 żołnierzy (2,28 m² powierzchni na 1 żołnierza).

Z oględzin izb żołnierskich, łaźni i umywalni oraz wyjaśnień dowódców pododdziałów wynikało, że stan techniczny tych pomieszczeń oraz stan sanitarno-higieniczny pododdziałów był dobry. Urządzenia sanitarne były sprawne, pomieszczenia czyste.

3. Żołnierzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej. Kąpiel żołnierzy odbywała się w oparciu o 4 łaźnie znajdujące się w budynkach koszarowych. Łaźnie wyposażone były w 12-14 natrysków i w pełni zabezpieczały potrzeby w tym zakresie. Ciepła woda dostępna była przez całą dobę. Ściany w pomieszczeniach łaźni były czyste, stolarka okienna w dobrym stanie, sprawna wentylacja. W Brygadzie zapewniono żołnierzom wymianę bielizny osobistej co tydzień i pościelowej co 2 tygodnie. Wymiana bielizny i kąpiel odbywały się zgodnie z grafikami i pod nadzorem szefów pododdziałów.

Kontrola wykazała, że część wcielonych żołnierzy (ze szkół młodszych specjalistów) w 1999 i 2000 r. posiadała tylko jedną parę obuwia. W wyniku przekazania przez kontrolerów NIK informacji o powyższym dowódcy Brygady, żołnierzom wydano należną im drugą parę obuwia.

Żołnierzom służby zasadniczej zapewniono dobre warunki spożywania posiłków. Podczas oględzin stwierdzono czyste i właściwie wyposażone pomieszczenia jadalni. Również kuchnia i pomieszczenia zaplecza socjalnego i gospodarczego były utrzymane właściwie. Wszystkie urządzenia kuchenne (m.in. kotły parowe, patelnie, chłodnie oraz zmywarki talerzowe) były sprawne i czyste. Jednak stan techniczny obiektu, w którym znajduje się kuchnia i stołówka wymaga remontu kapitalnego.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym w poszczególnych pododdziałach Brygady sprawowany był przez dowódców oraz lekarza jednostki, którzy w comiesięcznych pisemnych meldunkach informowali dowódcę m.in. o stanie zdrowotnym żołnierzy, stanie higieny oraz wydanych zaleceniach i stopniu ich realizacji. Kontrola

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

34

wykazała, że przełożeni zapoznawali się z meldunkami lekarzy i wydawali stosowne polecenia w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

4. Stwierdzono, że opiekę lekarską nad żołnierzami Brygady sprawował personel medyczny izby chorych jednostki oraz specjaliści ze szpitala wojskowego w Wałczu. Wszystkim żołnierzom (wcielen październik 1999 r. oraz luty 2000 r.) zostały założone książeczki zdrowia, a każdy żołnierz był poddany badaniom ogólnym w pierwszym miesiącu służby. Stwierdzono jednak, że wszyscy żołnierze wcieleni w lutym i czerwcu 1999 r., zwolnieni przez jednostkę wojskową po odbyciu służby w 2000 r., nie zostali poddani trzeciemu szczepieniu na dur – tężec. Szczepień tych nie wykonano z powodu braku szczepionki. Dowódca Brygady – na polecenie Szefa Logistyki Wojsk Lądowych - pisemnie poinformował zwolnionych żołnierzy o konieczności zaszczepienia się III dawką dur-tężec w najbliższej placówce służby zdrowia na koszt jednostki wojskowej.

5. Kontrola wykazała, że w Brygadzie z dwóch stanowisk konsultantów do spraw psychoprofilaktyki obsadzono jedno. Konsultant współpracował z oficerami do spraw społeczno-wychowawczych, kapelanem oraz szefem służby zdrowia. W badanym okresie brał czynny udział w pracach komisji przyjęcia poborowych w jednostce sporządzając m.in. „Analizę wcielenia batalionu szkolnego – Wałcz 1-2.02.2000 r.”, a także przeprowadził test (anonimowy) wśród żołnierzy młodszego rocznika z poboru „luty 2000 r.”, sporządzając analizę rozpoznania zaburzeń związanych z pićem alkoholu.

W Brygadzie, w pionie społeczno-wychowawczym, było 10 etatów, w tym 8 etatów oficerów ds. społeczno-wychowawczych. Jeden etat oficera ds. społeczno-wychowawczych w batalionie szkolnym był nie obsadzony. Kontrola ustaliła, że służbę duszpasterską w garnizonie Wałcz pełnił ksiądz kapelan 2 Brygady Łączności w Wałczu.

6. W 1999 r. żołnierzom służby zasadniczej wymierzono ogółem 31 kar dyscyplinarnych, a w I kwartale 2000 r. – 10 kar. Niepokojącym zjawiskiem były samowolne oddalenia, za które wymierzono odpowiednio: 11 i 8 kar, a także nadużywanie alkoholu i środków odurzających.

7. W 1999 r. na środki czystości wydatkowano kwotę 33.622,12 zł. Natomiast na drobny sprzęt gospodarczy wydatkowano 13.229,75 zł. W I kwartale 2000 r. wydatkowano na: środki czystości – kwotę 3.223,91 zł, a na drobny sprzęt gospodarczy – 4.627,29 zł. Przeprowadzone oględziny oraz złożone wyjaśnienia dowódców pododdziałów i lekarza jednostki wykazały, że przydzielane środki czystości i drobny sprzęt były niewystarczające.

4.1.8. 49 Pułk Śmigłowców Bojowych w Pruszczu Gdańskim.

1. Ustalono, że etat pułku określał 496 stanowisk żołnierzy służby zasadniczej, w tym 39 podoficerów i 457 szeregowych. Na koniec 1999 r. służbę pełniło 297 żołnierzy (59,9% ogółu), w tym 3 podoficerów (7,7%) i 294 szeregowych (64,3%), natomiast w dniu 31 marca 2000 r. odpowiednio: 341 (68,8%), 11 (28,2%) i 330 (72,2%). Wskaźnik obsady stanowisk w poszczególnych pododdziałach był zróżnicowany i na koniec 1999 r. wynosił od 28,6% w plutonie foto i stacji meteo, do 100% w 1 eskadrze śmigłowców szturmowych.

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

35

Natomiast w dniu 31 marca 2000 r.: 42,9% w plutonie foto i stacji meteo oraz 88,0% w kompanii łączności. Stan osobowy pododdziałów w 1999 r. był uzupełniany 6 razy w łącznej liczbie 324 żołnierzy, a w I kwartale 2000 r. jeden raz - 38 żołnierzy. Kontrola wykazała, iż podejmowano działania na rzecz poprawy stopnia obsady stanowisk podoficerów, wyznaczając odpowiednich żołnierzy zasadniczej służby nadterminowej.

2. Służbę w pułku równocześnie odbywali żołnierze wcieleni w 6 terminach. Stany osobowe pododdziałów stanowili żołnierze z różnych wcieleń. Żołnierzy kwaterowano w izbach żołnierskich z tego samego wcielenia w kompanii łączności, 3 eskadrze śmigłowców szturmowych oraz grupie śmigłowców, według podziału na plutony lub sekcje w kompaniach: transportowej i ochrony oraz zakwaterowano wszystkich żołnierzy w jednej sali – 1 eskadra śmigłowców i straży pożarnej. Wydzielone były sale dla żołnierzy nadterminowych i dowódców drużyn. W kompanii ochrony kwaterowano dowódców drużyn z szeregowymi.

W pułku przestrzegane były normy zakwaterowania żołnierzy, z wyjątkiem kompanii ochrony, gdzie okresowo norm tych nie przestrzegano.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich, łaźni i umywalni oraz wyjaśnień złożonych przez dowódców pododdziałów ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń był zadowalający i podobny w całym pułku. Stwierdzone nieliczne przypadki niesprawności stolarki okiennej, oświetlenia, armatury w węzłach sanitarnych lub braki wyposażenia, np. lustra, maty przeciwślizgowe, zostały w trakcie kontroli usunięte. Izby żołnierskie wyposażone były w podstawowy sprzęt kwaterunkowy.

3. Żołnierzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki utrzymania higieny osobistej poprzez urządzenie łaźni oddziałowej, a w budynkach koszarowych na każdej kondygnacji budynku znajdowały się umywalnie łącznie z kabinami natryskowymi, zasilanymi stale w ciepłą wodę z miejscowej kotłowni.

Kąpiel odbywała się raz w tygodniu, połączona jednocześnie z wymianą bielizny osobistej (co tydzień) i bielizny pościelowej (co dwa tygodnie). Podkreślić należy, że w miarę potrzeby, żołnierze mieli możliwość codziennego korzystania z łaźni po uprzednim zgłoszeniu szefowi pododdziału. Ponadto ustalono, iż żołnierzom stworzono właściwe warunki wymiany umundurowania ćwiczebnego w zorganizowanym przy łaźni oddziałowej magazynie wymiennym, którego funkcjonowanie dostosowano do potrzeb użytkowników, a posiadane zapasy umożliwiały dokonywanie bieżącej wymiany.

Żołnierzom zapewniono właściwe warunki spożywania posiłków w stołówce żołnierskiej - częściowo zmodernizowanej.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym w pułku sprawował starszy lekarz. Fakt ten dokumentowany był w formie comiesięcznych meldunków przekazywanych szefowi logistyki pułku. Lekarz informował m.in. o stanie zdrowotnym i przeprowadzonych przeglądach lekarskich żołnierzy, stanie sanitarno-higienicznym w pododdziałach, kuchni i stołówce żołnierskiej oraz miejscach pełnienia służby. Ustalono, że szef logistyki zapoznawał się z meldunkami. Treść tych meldunków była przedmiotem odpraw służbowych szefa logistyki z osobami funkcyjnymi, w tym dowódcami pododdziałów. Kontrola NIK wykazała, iż znacząca poprawa stanu sanitarno-higienicznego pododdziałów pułku była konsekwencją zaleceń kontroli dowódcy POW.

4. Kontrola wykazała, że żołnierze pułku mieli zapewnioną całodobową opiekę lekarską. Zapewniono im również pełną dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich, m.in. w 7 Szpitalu Marynarki Wojennej w Gdańsku, do których skierowano: w 1999 r. 358 żołnierzy, a w I kwartale 2000 r. – 82 żołnierzy. Wszystkim żołnierzom założone zostały książeczki zdrowia, w których odnotowywano m.in. przeprowadzone badania lekarskie, przeglądy stomatologiczne i szczepienia ochronne. Ustalono, że w kontrolowanym okresie żołnierzy nie poddano prześwietleniom klatki piersiowej. Starszy lekarz pułku wyjaśnił, iż powyższe spowodowane było likwidacją Ruchomej Stacji RTG POW oraz wewnątrzpułkową reorganizacją służby zdrowia. Należy zaznaczyć, iż od 15 września 2000 r. przywrócono jednoosobowe kierowanie służbą zdrowia przez starszego lekarza oraz oddano po remoncie do użytku izbę chorych. W kontrolowanym okresie żołnierzom służby zasadniczej udzielono 3.779 porad lekarskich w 1999 r. – 2.791), które najczęściej dotyczyły ostrych nieżytów górnych dróg oddechowych. Najwięcej porad udzielono żołnierzom z kompanii ochrony – 1.021, tj. 27,0%.

5. Ustalono, że w pułku całokształtem spraw społeczno-wychowawczych kierował kierownik sekcji przy pomocy 6 oficerów. Z 11 stanowisk etatowych nie obsadzonych było 4, tj. 36,4%, w tym 2 w pododdziałach. Stanowisko konsultanta do spraw psychoprofilaktyki było obsadzone. Posługę duszpasterską sprawował ksiądz kapelan z parafii rzymsko-katolickiej Gdańsk-Wrzeszcz i ksiądz kapelan parafii prawosławnej. Konsultant ds. psychoprofilaktyki współpracował ze wszystkimi osobami funkcyjnymi zajmującymi się sferą stosunków społecznych, szczególnie w odniesieniu do żołnierzy służby zasadniczej. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż raz na 2 miesiące w każdym pododdziale przeprowadzane były zajęcia psychoprofilaktyczne. Występowały jednak trudności w prowadzeniu grup wsparcia psychologicznego ze względu na obciążenie żołnierzy służbami lub innymi obowiązkami.

6. W kontrolowanym okresie wymierzono łącznie 74 kary (w 1999 r. – 57), w tym w 25 przypadkach, tj. 33,8%, dotyczyły one samowolnych oddaleń lub opuszczenia służby. Za nadużycie alkoholu lub środków odurzających wymierzono 5 kar. Za naruszenie stosunków międzyludzkich wobec podwładnych lub młodszych stopniem kar nie wymierzono. W kontrolowanym okresie odnotowano 32 przestępstwa (w 1999 r. – 23), wśród których dominującym było przestępstwo przeciwko obowiązkowi służby – 12 (37,5%).

7. Wydzielone w 1999 r. środki finansowe na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarno-higienicznego w kwocie 70.000 zł wykorzystane zostały w 88,3%. W 2000 r. wydzielono również kwotę 70.000 zł, którą wykorzystano (w ciągu 8 miesięcy) w 42,8%. Kontrola wykazała, że kwoty powyższe były niewystarczające, co powodowało okresowy brak środków czystości.

4.1.9. 14 Pułk Artylerii Przeciwpancernej w Suwałkach.

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

37

1. Ustalono, że etat pułku przewidywał 441 stanowisk żołnierzy służby zasadniczej w tym 54 podoficerów i 387 szeregowych. Na koniec 1999 r. w pułku pełniło służbę 268 żołnierzy, w tym: 39 podoficerów i 229 szeregowych, natomiast na koniec I półrocza 2000 r. odpowiednio: 271, 45 i 172. Stopień obsady stanowisk w poszczególnych pododdziałach na koniec 1999 r. wynosił od 10,2% w 3 dywizjonie artylerii przeciwpancernej, do 87,4% w 1 dywizjonie artylerii przeciwpancernej, przy przeciętnym dla pułku 60,8%, natomiast na koniec I półrocza 2000 r. od 10,8% w 1 dywizjonie artylerii przeciwpancernej, do 70,3% w 2 dywizjonie artylerii przeciwpancernej, przy przeciętnym dla pułku 49,2%. W 1999 r. wcielono 268 żołnierzy podczas 3 wcieleń, a w I półroczu 2000 r. odpowiednio: 110 żołnierzy również podczas 3 wcieleń. Wcielonymi żołnierzami uzupełniano stan osobowy od 1 do 7 pododdziałów.

2. Służbę w pułku równocześnie odbywali żołnierze wcieleni w 3 terminach. W wyniku dokonanych oględzin (w dniu 21.07.2000 r.) ustalono, iż kwaterowanie żołnierzy według dat wcielenia było w zasadzie przestrzegane. Wydzielone były sale dla żołnierzy nadterminowych i dowódców drużyn. W pułku przestrzegane były normy zakwaterowania żołnierzy.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich oraz wyjaśnień złożonych przez dowódców pododdziałów ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń był dobry w odniesieniu od budynku koszarowego nr 35, a bardzo dobry budynku nr 36. Jedynym mankamentem był stan stolarki okiennej w budynku nr 35. Należy przy tym zaznaczyć, iż stolarka ta była zaplanowana do wymiany.

3. Ustalono, iż żołnierzom służby zasadniczej zapewniono bardzo dobre warunki do spożywania posiłków w zmodernizowanej stołówce żołnierskiej. Również bardzo dobre warunki stworzono w zakresie kąpieli i wymiany bielizny w łaźni pułkowej. Ponadto zorganizowano w pododdziałach dodatkowo kabiny natryskowe, zasilane stale w ciepłą wodę. Kąpiel odbywała się na podstawie opracowanego grafika kąpieli raz w tygodniu połączona z wymianą bielizny osobistej (co tydzień) i bielizny pościelowej (co dwa tygodnie). Węzły sanitarne w pododdziałach były urządzone nowocześnie i były technicznie sprawne.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym sprawował starszy lekarz pułku. Fakt ten dokumentowany był w formie comiesięcznych meldunków pisemnych przedkładanych dowódcy. Lekarz informował m.in. o : stanie zdrowotnym i przeprowadzonych przeglądach lekarskich żołnierzy, stanie sanitarno-higienicznym w pododdziałach, urządzeniach logistycznych (łaźniach, stołówkach żołnierskich), badaniach personelu bloku żywnościowego i zdatności wody do spożycia z ujęć własnych oraz wydanych zaleceniach i stopniu ich realizacji. Ustalono, że dowódca pułku zapoznawał się z meldunkami i wydawał stosowne polecenia. Adnotacje o realizacji poleceń odnotowywane były w książce meldunków lekarza. Starszy lekarz pułku systematycznie składał do stacji sanitarno-epidemiologicznej POW kwartalne „Sprawozdanie sanitarno-epidemiologiczne”, w którym informował m.in. o: zachorowaniach żołnierzy na choroby zakaźne, stanie higieny osobistej w tym umundurowania, rejonów zakwaterowania i bloku żywnościowego oraz jakości żywienia.

Ponadto ważnym problemem, jak wynikało ze skontrolowanych meldunków za okres styczeń 1999 – czerwiec 2000 r., był stan czystości wody z ujęć własnych dla potrzeb pułku. W wyniku przeprowadzonej kontroli w dniu 8 lipca 1999 r. przez Wojskową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Modlinie ustalono, iż „Stan techniczny hydroforni jest nie do przyjęcia ze względów sanitarnych i epidemicznych...” i zalecono „Zaplanować natychmiastowy remont i konserwację studni wraz z przyłączami kanalizacyjnymi”. Do czasu zakończenia kontroli NIK nie podjęto działań w powyższej sprawie pomimo, że dowódca pułku zwracał się o udzielenie pomocy w zakresie przydziału środków budżetowych.

4. Kontrola wykazała, że żołnierze pułku mieli zapewnioną całodobową opiekę lekarską, łącznie w pełną dostępnością korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich w kwalifikowanych placówkach Służby Zdrowia. Wszystkim żołnierzom założone zostały książeczki zdrowia, w których bieżąco odnotowywano wymagane przeglądy lekarskie w tym stomatologiczne, szczepienia i prześwietlenia. W uzasadnionych przypadkach do książeczek dołączono dodatkową dokumentację medyczną łącznie z okresem przed wcieleniem. Po zakończeniu służby wojskowej książeczki te przekazywano odchodzącym do rezerwy żołnierzom. Powyższe umożliwiała posiadanie przez żołnierza pełnej dokumentacji lekarskiej za okres jego służby zasadniczej.

W 1999 r. żołnierzom służby zasadniczej pułku udzielono 2404 porady lekarskie, w tym 2297 odnoszących się do zachorowań i 107 w ramach honorowego krwiodawstwa. Natomiast w I kwartale 2000 r. odpowiednio: 710, 684 i 26. Najczęściej udzielane porady w 1999 r. dotyczyły chorób układu oddechowego – 629 przypadków, tj. 26,2%, a w I kwartale 2000 r. - 212 przypadków (29,9%). Należy zaznaczyć, że w badanym okresie (1999 r. i I kwartał 2000 r.) odnotowano znaczną liczbę urazów (tj. stłuczeń, skręceń, złamań i ran) odpowiednio 271 i 67.

5. Stwierdzono, że na etatowym stanowisku do spraw psychoprofilaktyki zatrudniony był magister psychologii z doświadczeniem zawodowym jako biegły sądowy. Konsultant współpracował ze wszystkimi osobami funkcyjnymi zajmującymi się sferą stosunków społecznych szczególnie w odniesieniu do żołnierzy służby zasadniczej pułku. Najściślej współpracował z pułkową służbą zdrowia jak i służbą społeczno- wychowawczą oraz kapelanem, który był również etatowym pracownikiem pułku.

W pracy społeczno wychowawczej wiodącym zagadnieniem było podejmowanie skutecznych działań zaradczych wobec najczęściej popełnianych wykroczeń przez żołnierzy tj. samowolnych oddaleń i nieusprawiedliwionej nieobecności w służbie. Przewinień tego typu w pułku popełniono w 1999 r. – 36, tj. 55,4% wszystkich przewinień, a w I półroczu 2000 r. 11 przypadków (22,0%). Samowolnych oddaleń powyżej 48 godzin w 1999 r. było 4, tj. 6,2% ogółu przewinień, a w I półroczu tylko jedno.

6. W 1999 r. żołnierze służby zasadniczej popełnili 65 przewinień i wszystkie zostały objęte postępowaniem dyscyplinarnym. Z tego tytułu wymierzono kary w 61 przypadkach, tj. 93,8%. Natomiast w I półroczu 2000 r. popełnionych zostało 50 przewinień. Wszystkie objęto postępowaniem dyscyplinarnym i w 44 przypadkach zakończono je wymierzeniem kary (88,0%).

W 1999 r. w pułku popełniono 7 przestępstw w tym 1 dotyczące naruszenia stosunków międzyludzkich, za które orzeczony został wyrok. Natomiast w I półroczu 2000 r. popełniono 6 przestępstw, wśród których nie było przypadku naruszenia stosunków międzyludzkich.

7. Na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarnego w rejonach zakwaterowania i miejscach pełnienia służby wydzielono w 1999 r. środki budżetowe w kwocie 42.157 zł, a na 2000 r. 50.000 zł, tj. o 18,6% więcej niż w 1999 r. Kwoty te pozwoliły na utrzymanie wysokiego poziomu stanu sanitarno-higienicznego.

4.1.10. 1 Brygada Pancerna w Wesolej.

1. Ustalono, że etat Brygady przewidywał 1411 stanowisk żołnierzy służby zasadniczej w tym 148 podoficerów i 1263 szeregowych. Na koniec 1999 r. obsadzonych było 1050 stanowisk (74,4% ogółu) w tym 111 (75,0%) podoficerów i 939 (74,3%) szeregowych, natomiast na dzień 31 marca 2000 r. odpowiednio: 1009 (71,5%) i 97 (65,5%) oraz 912 (72,2%). W 1999 r. wcielono ogółem 1052 żołnierzy w 4 terminach uzupełniając stan osobowy od 6 do 8 pododdziałów, natomiast w I kwartale 2000 r. odpowiednio 360 i 1, uzupełniając stan osobowy 10 pododdziałów. Ponadto ustalono, iż w Brygadzie była niska obsada stanowisk kierowców z odpowiednimi kwalifikacjami, tj. prawem jazdy kategorii „C” połączonych ze świadectwami kwalifikacyjnymi. I tak na 150 tych stanowisk, obsadzonych było 29, tj. 19,3%.

2. Służbę w Brygadzie równocześnie odbywali żołnierze wcieleni w czterech terminach. Stany osobowe pododdziałów stanowili żołnierze z tego samego wcielenia, dotyczyło to 1 batalionu czołgów i 4 batalionu zmechanizowanego, zaś pozostałe pododdziały rekrutowały się z żołnierzy różnych wcieleni. Żołnierzy kwaterowano w izbach żołnierskich według daty wcielenia w ww batalionach i według przydziału do plutonów. Wydzielone były izby dla żołnierzy nadterminowych i dowódców drużyn za wyjątkiem 3 baterii przeciwlotniczej.

W Brygadzie w różnym zakresie przestrzegane były normy zakwaterowania żołnierzy. Powierzchnia izb żołnierskich przypadająca na jednego żołnierza wynosiła od 4 do 9,1 m² w budynku nr 17, gdzie zakwaterowano 1 batalion czołgów, natomiast w dywizjonie artylerii przeciwlotniczej powierzchnia ta wynosiła od 1,9 do 2,1 m². Najniższa powierzchnia izby żołnierskiej przypadająca na jednego żołnierza wystąpiła w kompanii saperów i wynosiła 1,8 m².

Na podstawie przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich, węzłów sanitarnych i łaźni oraz wyjaśnień złożonych przez dowódców pododdziałów oraz osoby funkcyjne ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń był bardzo dobry w budynku nr 17, a zadowalający w pozostałych budynkach. Najczęściej występujące usterki dotyczyły podłóg, stolarki okiennej i drzwiowej, które wymagały przeprowadzenia remontów konserwacyjnych, bądź całkowitej wymiany, a ściany - malowania. Należy zaznaczyć, iż w węzłach sanitarnych była niewystarczająca ilość zainstalowanych urządzeń (umywalki, baterie itp.) biorąc pod uwagę liczbę osób korzystających z tych urządzeń. Wyjątek w tym względzie stanowiły węzły sanitarne w wyremontowanym budynku nr 17.

3. Żołnierzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej poprzez urządzenie łaźni centralnej, a w kompleksie koszarowym Brygady umywalni na każdej kondygnacji budynku koszarowego łącznie z natryskami (2-4), zasilanych stale w ciepłą wodę. Kąpiel odbywała się raz w tygodniu – zgodnie z opracowanym grafikiem wykorzystania łaźni, połączona z wymianą bielizny osobistej (co tydzień) i bielizny pościelowej (co dwa tygodnie).

Podkreślić należy, iż w Brygadzie stworzono warunki do indywidualnej wymiany umundurowania ćwiczebnego przez urządzenie magazynu wymiennego, w którym zgromadzono wystarczające zapasy umundurowania do wymiany i dostosowano do potrzeb użytkowników czas jego funkcjonowania. Mimo to występowały przypadki noszenia przez żołnierzy brudnego umundurowania np. w 2 kompanii zmechanizowanej.

Ustalono, że żołnierzom służby zasadniczej wydano tylko jedną parę obuwia, a drugą parę (należnego) obuwia wydano dopiero po interwencji kontrolerów NIK.

Żołnierzom zapewniono warunki spożywania posiłków w stołówce żołnierskiej Brygady. Przeprowadzone oględziny w dniu 12 i 20 lipca 2000 r. wykazały, iż występowały uchybienia w jej bieżącym funkcjonowaniu np. niepełne wyposażenie w sprzęt i środki pomocnicze, jak koszyki na chleb, przyprawy smakowe i niewłaściwe składowanie tac do pobierania posiłków. Tace, np. składowano na posadzce w zmywalni.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym w Brygadzie sprawował starszy lekarz i fakt ten odzwierciedlał w comiesięcznych meldunkach składanych dowódcy. Lekarz informował m.in. o: stanie zdrowotnym i przeprowadzonych przeglądach lekarskich żołnierzy, stanie sanitarno-higienicznym w pododdziałach, kuchni i stołówce żołnierskiej oraz wydanych zaleceniach i stopniu ich realizacji. Ustalono, że dowódca Brygady zapoznawał się z meldunkami i wydawał polecenia w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. Analiza treści meldunków za miesiąc styczeń – kwiecień 2000 r. wykazała, iż brak było adnotacji zainteresowanych osób funkcyjnych o przyjęciu do wiadomości uwag i sposobie ich realizacji.

4. Kontrola wykazała, że żołnierze Brygady mieli zapewnioną całodobową opiekę lekarską, w tym pełną dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich m.in. w specjalistycznych jednostkach służby zdrowia np. Centralnym Szpitalu Klinicznym Wojskowej Akademii Medycznej z Polikliniką w Warszawie.

Wszystkim żołnierzom założone zostały książeczki zdrowia, w których odnotowywano m.in. przeprowadzone przeglądy i badania lekarskie, szczepienia ochronne i prześwietlenia. Ustalono, że żołnierzy zwolnionych po odbyciu służby zasadniczej w 1999 r. i I kwartale 2000 r. nie poddano szczepieniu po raz trzeci szczepionką Di-Te, jak również prześwietleniu RTG klatki piersiowej. Kontrola wykazała, iż za stwierdzone nieprawidłowości ponosi odpowiedzialność starszy lekarz Brygady. Ponadto ustalono, iż nie dokumentowano przeglądów sanitarnych żołnierzy – określonych w pkt. 168 Regulaminu ogólnego Sił Zbrojnych RP. W kontrolowanym okresie udzielono żołnierzom 8080 (1999 r. –6459) porad lekarskich, najczęściej dotyczyły one chorób układu oddechowego, natomiast najczęściej udzielono porad żołnierzom z batalionu zmechanizowanego – 2220 porad tj. 27,5% ogółu.

5. Ustalono, że w Brygadzie całokształtem spraw społeczno-wychowawczych kierował kierownik sekcji przy pomocy czterech oficerów. Należy zaznaczyć, iż z 12 stanowisk etatowych nie było obsadzonych 7, tj. 58,3%, w tym 6 w pododdziałach. W Brygadzie stanowiska konsultantów do spraw psychoprofilaktyki były obsadzone. Obsadzone było również stanowisko księdza kapelana, który sprawował posługę duszpasterską w Brygadzie. Konsultanci współpracowali ze wszystkimi osobami funkcyjnymi zajmującymi się sferą stosunków społecznych, szczególnie w odniesieniu do żołnierzy służby zasadniczej.

6. W kontrolowanym okresie żołnierzom służby zasadniczej wymierzono łącznie 829 kar (1999 r. – 717). Najwięcej kar, tj. 638 (77,0%) wymierzono za przewinienia dotyczące nieobecności w służbie lub dotyczące samowolnego oddalenia. Za nadużycie alkoholu lub środków odurzających wymierzono 64 kary (7,7%). Za naruszenie właściwych stosunków międzyludzkich w 1999 r. wymierzono 2 kary.

W kontrolowanym okresie przestępstwa popełniło 63 żołnierzy służby zasadniczej. Najczęstszymi przestępstwami były przestępstwa przeciwko obowiązkowi pełnienia służby - 45 (71,4%).

7. Wydzielone w 1999 r. środki finansowe na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarnego w rejonie zakwaterowania w kwocie 142 960 zł były wystarczające na zabezpieczenie podstawowych potrzeb w tym zakresie. Na 2000 r. wydzielono kwotę 200.000 zł, natomiast w I półroczu wykorzystano 71 560 zł (35,8%). Należy podkreślić, iż wykorzystanie środków czystości, w tym odkażających, było niezgodne z przeznaczeniem, np. kontrola dowódcy Pomorskiego Okręgu Wojskowego (protokół numer wchodzący 175 z 29 lutego 2000 r.) m.in. stwierdziła brak porządku w węzłach sanitarnych.

4.1.11. 9 Brygada Kawalerii Pancерnej w Braniewie.

1. Ustalono, że etat Brygady określał (na dzień 31 grudnia 1999 r.) 1.824 stanowiska dla żołnierzy służby zasadniczej, w tym 198 podoficerów i 1.626 szeregowych, a na dzień 31 marca 2000 r. odpowiednio: 1.815, w tym 198 i 1.626. Kontrola wykazała, że na koniec 1999 r. służbę w Brygadzie pełniło 1081 żołnierzy służby zasadniczej, w tym 127 podoficerów i 954 szeregowych, a według stanu na dzień 31 marca 2000 r. – odpowiednio: 1.258, 182 i 1.076. Wskaźnik obsady stanowisk w poszczególnych pododdziałach na koniec 1999 r. wynosił od 7,1% w 1 batalionie czołgów do 101,6% w kompanii rozpoznawczej, natomiast na koniec I kwartału 2000 r. od 25,5% w 1 batalionie czołgów do 98,4% w kompanii rozpoznawczej. Największe braki w uzupełnieniu stanów osobowych żołnierzy służby zasadniczej występowały na stanowiskach kierowców samochodów ciężarowych. Po zwolnieniu do rezerwy kierowców którzy zostali wcieleni czerwcu 1999 r. w jednostce miało pozostać zaledwie 30 kierowców na 649 stanowisk etatowych (4,6%).

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

42

2. Stwierdzono, że służbę w Brygadzie równocześnie odbywali żołnierze wcieleni w 4 terminach. W 7 pododdziałach żołnierzy kwaterowano w izbach żołnierskich zgodnie z terminem rozpoczęcia służby, natomiast w pozostałych 4 pododdziałach kwaterowano ich stosując podział według plutonów i drużyn.

W Brygadzie przestrzegane były normy zakwaterowania żołnierzy. Wyjątkiem były pododdziały batalionu zmechanizowanego, zakwaterowane na warunkach tymczasowych (remont budynku koszarowego), gdzie w 3 kompanii zmechanizowanej powierzchnia na jednego żołnierza wynosiła od 1,05 do 1,39 m².

Z przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich, łaźni i umywalni oraz wyjaśnień dowódców pododdziałów wynikało, że stan techniczny i wyposażenie tych pomieszczeń był bardzo zróżnicowany. Budynki koszarowe, wybudowane w latach 1936-1937, poddane remontowi kapitalnemu (budynki nr 17 oraz nr 19 i 20) posiadały dobry stan techniczny i standard wyposażenia. Umywalnie i sanitariaty w budynkach poddanych remontowi urządzone były estetycznie, ściany i podłogi były wyłożone glazurą, w pomieszczeniach było czysto. Natomiast stan techniczny pozostałych budynków był zły, kwalifikujący je do remontów kapitalnych lub modernizacyjnych. Oględziny rejonów zakwaterowania, m.in. pododdziałów przeciwlotniczych (bud. nr 3) i 2 batalionu czołgów (bud. nr 7) wykazały zniszczone, a nawet zdewastowane podłogi w izbach żołnierskich oraz fatalny stan sanitariatów.

3. W Brygadzie kąpiel żołnierzy odbywała się w łaźniach utworzonych w budynkach koszarowych w pododdziałach dla zakwaterowanych w nich żołnierzy oraz w oparciu o urządzone w poszczególnych pododdziałach pomieszczenia z prysznicami. Stan techniczny łaźni i pomieszczeń z prysznicami w brygadzie był dostateczny. Najczęściej brak było wentylacji lub była ona niesprawna. Żołnierzom zapewniono jednak możliwość, co najmniej raz w tygodniu kąpieli połączonej z wymianą bielizny osobistej, a co dwa tygodnie bielizny pościelowej.

W kompleksie koszarowym Brygady znajdowały się trzy kuchnie i stołówki żołnierskie, z których jedną wyłączono z eksploatacji w 1998 r. do remontu w 2001 r. Pozostałe dwie stołówki były wyremontowane.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym sprawował lekarz jednostki, który w comiesięcznych pisemnych meldunkach informował dowódcę Brygady m.in. o stanie zdrowotnym żołnierzy oraz o stanie sanitarnym w rejonach zakwaterowania pododdziałów. Z meldunków tych wynikało, iż stan higieny indywidualnej żołnierzy był zadawalający, natomiast wiele krytycznych uwag odnosiło się do stanu sanitarno-higienicznego pododdziałów. Przykładowo warunki zakwaterowania 4 batalionu zmechanizowanego nie spełniały żadnych norm sanitarno-higienicznych, a węzły sanitarne były w złym stanie technicznym. Kontrola wykazała, że Dowódca brygady zapoznawał się z meldunkami lekarzy i wydawał stosowne polecenia w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. Część nieprawidłowości usuwano, niektóre powtarzano w kolejnych meldunkach (brak realizacji), gdyż wymagały znacznych nakładów finansowych (remonty kapitalne).

4. Stwierdzono, że żołnierze Brygady mieli zapewnioną całodobową opiekę lekarską. Zapewniono im również dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich. Wszystkim żołnierzom zostały założone książeczki zdrowia, w których

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

43

odnotowywano m.in. przeprowadzone przeglądy lekarskie i szczepienia ochronne. Na podstawie książki ewidencji szczepień ustalono, że wszyscy żołnierze wcieleni wiosną 1999 r., zwolnieni po odbyciu zasadniczej służby wojskowej w 2000 r., zostali poddani – zgodnie z przepisami – trzem szczepieniom na dur – tężec oraz badaniu radiologicznemu klatki piersiowej. W kontrolowanym okresie (1999 r. i I połowa 2000 r.) na konsultacje do lekarzy specjalistów skierowano łącznie 1151 żołnierzy służby zasadniczej, w tym m.in. do chirurga – 326, do internisty – 160 oraz do dermatologa – 156.

5. W etacie Brygady przewidziano dwa stanowiska specjalistów - konsultantów do spraw psychoprofilaktyki (1 etat wojskowy oraz 1 etat pracownika cywilnego), z których obsadzono stanowisko przewidziane dla pracownika cywilnego w wymiarze 0,5 etatu. Przewidziane stanowisko kapelana wojskowego było obsadzone.

W Brygadzie, w pionie społeczno-wychowawczym, było obsadzonych 7 stanowisk w pododdziałach oraz 3 stanowiska w sekcji społeczno-wychowawczej.

6. W 1999 r. żołnierzom służby zasadniczej wymierzono łącznie 156 kar dyscyplinarnych. Najwięcej kar wymierzono z powodu samowolnych oddaleń – 90 (57,7%) oraz nieprzestrzeganie regulaminów i porządku publicznego – 14 (9,0%). Natomiast w I kwartale 2000 r. wymierzono 74 kary dyscyplinarne, w tym za samowolne oddalenia – 32 (43,2%).

7. W 1999 r. w brygadzie na zakup środków czystości wydatkowano kwotę 77.953,29 zł, a na zakup sprzętu gospodarczego kwotę 22.614,03 zł. Natomiast na 2000 r. łącznie na powyższe cele wydzielono kwotę 92.500 zł, z której w I kwartale 2000 r. wydatkowano 38.980,63 zł. Przeprowadzone oględziny oraz złożone wyjaśnienia przez dowódców pododdziałów i kierownika WAK wykazały, że wielkości środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb są niewystarczające, szczególnie dla pododdziałów posiadających gorsze warunki zakwaterowania, oraz których żołnierze wykonują obsługi techniczne sprzętu i prowadzą prace remontowe.

4.1.12. 7 Dywizjon Lotniczy w Nowym Glinniku.

1. Ustalono, że etat dywizjonu przewidywał 209 stanowisk żołnierzy służby zasadniczej, w tym 1 podoficera i 208 szeregowych. Na koniec 1999 r. służbę w dywizjonie pełniło 197 żołnierzy, tj. 94,2% obsady etatowej, a w dniu 31 marca 2000 r. - 152, tj. 72,7%. Skutki niepełnej obsady etatowej były szczególnie odczuwalne na stanowiskach kierowców w kompanii logistycznej. Powodowały one sytuacje, w których żołnierze służby zasadniczej wykonywali zadania służbowe kosztem czasu wolnego, a nawet godzin snu – takich przypadków w trakcie kontroli ujawniono 11. Było to niezgodne z obowiązującym porządkiem dnia dywizjonu, jak również przepisami regulującymi codzienny tok służby określonymi w rozdziale IV Regulaminu ogólnego Sił Zbrojnych RP.

2. Służbę w dywizjonie odbywali żołnierze wcieleni w różnych terminach. Żołnierzy kwaterowano w izbach żołnierskich stosując podział według plutonów.

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

44

W dywizjonie nie wszędzie przestrzegane były normy zakwaterowania żołnierzy. w kompanii logistycznej powierzchnia mieszkalna w izbie żołnierskiej przypadająca na jednego żołnierza wynosiła od 3,2 m² do 5,0 m², natomiast w kompanii łączności i ubezpieczenia lotów z plutonem ochrony i regulacji ruchu - od 1,9 m² do 2,1 m².

Na podstawie przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich, węzłów sanitarnych i łaźni oraz wyjaśnień złożonych przez dowódców pododdziałów ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń był zadowalający i podobny w całym dywizjonie. Na tym tle pozytywnie wyróżniał się budynek nr 133, w którym przeprowadzony został bieżący remont. W pozostałych budynkach stolarka drzwiowa i okienna była częściowo uszkodzona i wymagała przeprowadzenia napraw bieżących lub wymiany. Dotyczyło to również oświetlenia, a ściany i sufity wymagały malowania renowacyjnego.

Izby żołnierskie wyposażone były w podstawowy sprzęt kwaterunkowy. Ponadto ustalono, że wykorzystywana do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego w dywizjonie, hala sportowa zlokalizowana była w budynku typu hangar z 1936 r., który był w złym stanie technicznym ze względu m.in. na ubytki betonu w posadzce, zmuszające deski w ścianach czy odstające ściany drewniane od podmurówki.

3. Żołnierzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej poprzez urządzenie w obiektach koszarowych węzłów sanitarnych łącznie z kabinami natryskowymi, zasilanych stale w ciepłą wodę z miejscowej kotłowni. Kąpiel w zorganizowanej łaźni oddziałowej odbywała się raz w tygodniu (w piątek) – zgodnie z opracowanym grafikiem. Kontrola wykazała, że pododdziały dywizjonu nie uczestniczyły regularnie w tej kąpeli. Było to niezgodne z pkt 168 Regulaminu ogólnego Sił Zbrojnych RP. Żołnierzom zapewniono dostateczne warunki spożywania posiłków ze względu na zły stan techniczny kuchni i stołówki żołnierskiej. O złym stanie technicznym tego obiektu meldował dowódca dywizjonu dowódcy 25 BKPow. Kontrola wykazała, że program modernizacji kuchni i stołówki był zatwierdzony na kwotę 5.700.000 zł. Do czasu zakończenia kontroli NIK prac modernizacyjnych nie rozpoczęto.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym w dywizjonie sprawował lekarz jednostki, a powyższy fakt dokumentowany był w comiesięcznych meldunkach składanych dowódcy. Lekarz informował m.in. o stanie zdrowotnym i przeglądach lekarskich żołnierzy, stanie sanitarno-higienicznym w pododdziałach, jak również o wydanych zaleceniach i stopniu ich realizacji. Dowódca dywizjonu zapoznawał się z meldunkami i nadawał im tylko stosowne dekrety.

4. Kontrola wykazała, że żołnierze dywizjonu mieli zapewnioną całodobową opiekę lekarską. Zapewniono im również dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich do których skierowano w okresie objętym kontrolą 57 żołnierzy.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin i analizy zapisów zawartych w książeczkach zdrowia żołnierzy stwierdzono pojedyncze przypadki braku odnotowania przeprowadzonych przeglądów profilaktycznych lub szczepień. Odnosiło się to tak do żołnierzy wcielonych w dywizjonie jak i skierowanych z innych jednostek.

5. Ustalono, że w dywizjonie całokształtem problematyki stosunków międzyludzkich zajmował się oficer do spraw społeczno-wychowawczych.

6. W okresie objętym kontrolą wymierzono 8 kar żołnierzom służby zasadniczej. Najczęściej popełnianym przewinieniem było samowolne oddalenie oraz nadużycie alkoholu i środków odurzających.

W I kwartale 2000 r. popełniono 2 przestępstwa, których sprawcami było 7 żołnierzy służby zasadniczej. Przestępstwa te dotyczyły samowolnego opuszczenia posterunku podczas pełnienia służby wartowniczej lub kradzieży z włamaniem.

7. Wydzielone środki finansowe w kontrolowanym okresie na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarnego w rejonach zakwaterowania pododdziałów w zadowalającym stopniu zabezpieczały ich potrzeby.

4.1.13. 1 Dywizjon Lotniczy w Leźnicy Wielkiej.

1. Ustalono, że etat dywizjonu określał 210 stanowisk dla żołnierzy służby zasadniczej. W dniu 31 marca 2000 r. służbę w dywizjonie pełniło 210 żołnierzy, tj. 100% obsady etatowej. Stopień obsady stanowisk w poszczególnych pododdziałach był zróżnicowany i na koniec I kwartału 2000 r. wynosił ok. 66,0% w grupie zabezpieczenia, do 162,0% w 3 eskadrze śmigłowców. W I kwartale 2000 r. do dywizjonu wcielono 62 żołnierzy w 2 terminach. W wyniku tych wcieleń wymieniono stan osobowy w 29,5%.

2. Służbę w dywizjonie równocześnie odbywali żołnierze różnych wcieleń. Stany osobowe pododdziałów stanowili żołnierze z różnych wcieleń, co wynikało m.in. z wysokiej specjalizacji i różnorodności stanowisk. Żołnierzy kwaterowano w izbach żołnierskich stosując podział według plutonów i drużyn.

W dywizjonie przestrzegane były normy zakwaterowania żołnierzy. Powierzchnia izb żołnierskich przypadająca na jednego żołnierza wynosiła od 4,2 m² w kompanii łączności i zabezpieczenia lotów do 10,5 m² w kompanii logistycznej.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich, węzłów sanitarnych i łaźni oraz wyjaśnień złożonych przez dowódców pododdziałów ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń był dobry i podobny w całym dywizjonie. Mankamentem zaś był stan podłóg wykonanych z desek sosnowych, które uległy znacznemu zużyciu.

3. Żołnierzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej poprzez urządzenie w rejonach zakwaterowania funkcjonalnych węzłów sanitarnych (łącznie z kabinami natryskowymi) zasilanych w ciepłą wodę z miejscowej kotłowni. Kąpiel odbywała się raz w tygodniu – zgodnie z opracowanym grafikiem, połączona z wymianą bielizny osobistej (co tydzień) i bielizny pościelowej (co dwa tygodnie). Przeprowadzone przez kontrolę NIK oględziny łaźni oddziałowej w dniu 15 czerwca 2000 r. wykazały, że frekwencja pododdziałów podczas cotygodniowych kąpieli była niska. Świadczyły o tym meldunki oficera logistyki do spraw mundurowych, jak i analiza zapisów w „Książce kąpieli”, gdzie np. w dniach 9 i 11 maja 2000 r. w kąpieli uczestniczyło tylko 49,0% stanu osobowego żołnierzy. Z obowiązku nadzorowania kąpieli i wymiany bielizny osobistej nie wywiązywali się szefowie pododdziałów, z wyjątkiem

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

46

szeffa eskadry technicznej. Było to niezgodne z pkt 168 Regulaminu ogólnego Sił Zbrojnych RP.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin kuchni i stołówki żołnierskiej ustalono, że żołnierzom zapewniono właściwe warunki spożywania posiłków w częściowo zmodernizowanej stołówce żołnierskiej. Natomiast podkreślenia wymaga fakt, iż zespół pomieszczeń do przygotowywania posiłków był przed remontem i w bardzo niskim stanie technicznym. Uwidaczniało się to nadmiernym zawilgoceniem pomieszczeń z powodu wyeksploatowanej i częściowo niesprawnej wentylacji. Niesprawną była również stolarka okienna i drzwiowa. Podejmowano działania doraźne, jak malowanie konserwacyjne, czy naprawy bieżące, były niewystarczające.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym w dywizjonie sprawował lekarz jednostki i fakt ten dokumentowany był w formie comiesięcznych meldunków przekazywanych dowódcy. Lekarz informował m.in. o stanie zdrowotnym i przeprowadzonych przeglądach lekarskich żołnierzy, stanie sanitarno-higienicznym pododdziałów i zaplecza logistycznego. Z meldunków wynikało, że stan higieny indywidualnej żołnierzy był tylko dostateczny i na takim samym poziomie był stan sanitarno-higieniczny pododdziałów. Przyczynami tego stanu rzeczy, w ocenie służby zdrowia dywizjonu, jak również kontroli NIK, były m.in. niewystarczające wielkości środków finansowych na remonty, zakupy środków czystości oraz niewywiązywanie się z niektórych obowiązków przez dowódców i szefów pododdziałów. Ustalono, że dowódca dywizjonu zapoznawał się z meldunkami i wydawał stosowne polecenia w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

4. Kontrola wykazała, że żołnierze służby zasadniczej dywizjonu mieli zapewnioną całodobową opiekę lekarską, w tym możliwość korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich w przychodni i szpitalu WAM w Łodzi, a doraźnie SP ZOZ w Łęczycy. Wszystkim żołnierzom założone zostały książeczki zdrowia, w których odnotowywano m.in. przeprowadzone badania lekarskie, przeglądy stomatologiczne i szczepienia ochronne oraz prześwietlenia. W toku kontroli nie stwierdzono przypadków braku wpisów w książeczkach zdrowia żołnierzy odnośnie wymaganych badań, szczepień i prześwietleń. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż nowo wcielonym żołnierzom wykonywano dodatkowe badanie - na nosicielstwo wirusa HIV – w ramach honorowego krwiodawstwa.

5. Stwierdzono, że w dywizjonie na etatowym stanowisku konsultanta do spraw psychoprofilaktyki zatrudniona była magister psychologii. Konsultant współpracowała z oficerami do spraw społeczno-wychowawczych, dowódcami pododdziałów jak i służbą zdrowia jednostki. Przedmiotem współpracy była analiza przyczyn naruszeń dyscypliny, adaptacji nowo wcielonych żołnierzy do służby w jednostce. Uczestniczyła również w pracach komisji przyjęcia poborowych. W dywizjonie nie było etatu kapelana, a posługę duszpasterską sprawował proboszcz miejscowej parafii. Całokszałem spraw społeczno-wychowawczych w dywizjonie kierował oficer sekcji personalno-wychowawczej.

6. Ustalono, że dowódca dywizjonu wszczął 6 postępowań dyscyplinarnych, w tym 2 na wniosek Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Łodzi. Do zakończenia kontroli rozpatrzono 3 sprawy, a dalsze 3 kontynuowano. W kontrolowanym okresie dominującymi

przewinieniami były naruszenie bezpieczeństwa i porządku w komunikacji. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż w tym okresie nie odnotowano przewinień popełnionych pod wpływem alkoholu lub środków odurzających oraz naruszenia zasad stosunków międzyludzkich.

7. Wydzielone w 1999 r. środki finansowe na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarno-higienicznego w rejonach zakwaterowania wyniosły 17.903 zł, a w 2000 r. - 36.000 zł (o 101,0% więcej niż w 1999 r.) W I połowie 2000 r. dokonano zakupu środków czystości za 26.340 zł. Pomimo znacznego zwiększenia nakładów na środki czystości, w ocenie służby zdrowia stopień zabezpieczenia potrzeb w tym zakresie, szczególnie pododdziałów, był niewystarczający.

4.1.14. 10 Brygada Kawalerii Pancernej w Świętoszowie.

1. Ustalono, że etat Brygady określał 1.984 stanowiska żołnierzy służby zasadniczej, w tym 140 podoficerów i 1.844 szeregowych. Na koniec 1999 r. służbę pełniło 1.891 żołnierzy, tj. 95,3% stanowisk etatowych, w tym 161 podoficerów, tj. 115,0% tych stanowisk oraz 1.730 szeregowych, tj. 93,8%. Natomiast w dniu 31 marca 2000 r. odpowiednio: 1.909 (96,2%), 151 (107,9%) i 1.758 (95,3%). W 1999 r. wcielono ogółem 1.995 żołnierzy w 4 terminach, uzupełniając stan osobowy od 6 do 9 pododdziałów, natomiast w I kwartale 2000 r. odpowiednio 795 i 1, uzupełniając stan osobowy we wszystkich pododdziałach (10). Ponadto ustalono, iż pomimo wysokiego stopnia obsady etatowej żołnierzami służby zasadniczej w Brygadzie brak było odpowiedniej liczby kierowców z wymaganymi uprawnieniami, np. na 96 stanowisk kierowców z kategorią uprawnień C+E obsadzonych było 6, tj. 6,3%.

2. Służbę w Brygadzie odbywali żołnierze wcieleni w 5 terminach. Stany osobowe batalionów, dywizjonów oraz samodzielnych kompanii stanowili żołnierze z różnych wcieleń. Na podstawie przeprowadzonych oględzin i złożonych wyjaśnień przez dowódców 9 pododdziałów ustalono, że w 5 pododdziałach (5 i 6 kompanii czołgów, kompaniach: saperów i logistycznej oraz baterii przeciwlotniczej) żołnierzy zakwaterowano w izbach żołnierskich według daty wcielenia i były to pododdziały jednorodne, natomiast w 4 pododdziałach (2 baterii przeciwlotniczej i kompaniach: rozpoznawczej, wsparcia i zaopatrzenia) żołnierzy zakwaterowano w izbach żołnierskich z różnych wcieleń. Nie wydzielono oddzielnych izb w rejonach pododdziałów dla dowódców drużyn (równorzędnych), np. w 6 kompanii czołgów 7 podoficerów kwaterowało z 24 szeregowymi w jednej sali.

W Brygadzie w zasadzie nie były przestrzegane normy zakwaterowania żołnierzy. Tylko w budynku nr 24 oddanym do użytku w sierpniu 2000 r. po remoncie kapitalnym, gdzie zakwaterowano 1 batalion czołgów, powierzchnia izb żołnierskich przypadająca na jednego żołnierza wynosiła od 3,7 do 6,4 m². Podkreślić należy, że kosztem m.in. sal żołnierskich tworzono prowizoryczne stanowiska biurowo-sztabowe, a dywizjon artylerii samobieżnej (10 das) stacjonował w innym garnizonie, tj. w Żaganiu. Natomiast kontrola gospodarczo-finansowa Delegatury Departamentu Kontroli MON stwierdziła, iż „Brygada

bytuje w trudnych warunkach socjalnych” – z powodu niespełniania norm zakwaterowania w większości pododdziałów.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich, węzłów sanitarnych i łaźni oraz wyjaśnień złożonych przez dowódców pododdziałów, jak i inne osoby funkcyjne (w tym kierownika WAK i dowódcę Brygady) ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń był zaledwie dostateczny i podobny w całej Brygadzie. Wyjątek stanowił wymieniony już budynek nr 24. Najistotniejsze mankamenty stanowiły zniszczone podłogi oraz stolarka okienna i drzwiowa. Wymagały one przeprowadzenia remontów konserwacyjnych bądź całkowitej wymiany, natomiast ściany – malowania. Nie wszystkie izby żołnierskie wyposażone były w podstawowy sprzęt kwaterunkowy i sprawne punkty świetlne, np. w kompanii logistycznej (w dniu oględzin – 4.09.2000 r.) w sali nr 207 z 8 punktów świetlnych nieczynnych było 7, a w sali nr 209 z 6 – 5. Brak było również taboretów.

Najczęściej występującymi uchybieniami w węzłach sanitarnych były: niesprawna armatura, zawilgocone ściany i sufity z powodu braku odpowiedniej wentylacji oraz zniszczona stolarka drzwiowa i okienna. Również w wielu pododdziałach występowała niewystarczająca ilość urządzeń sanitarnych w odniesieniu do liczby użytkowników. Należy podkreślić, iż omawiane uchybienia były podnoszone przez liczne kontrole sanitarno-higieniczne, jak i gospodarczo-finansowe. W Brygadzie nie było centralnej łaźni lecz tzw. łaźnie batalionowe lub kabiny natryskowe zainstalowane w pododdziałach. Stan techniczny tych obiektów był na ledwie zadowalającym poziomie w całej Brygadzie, z wyjątkiem budynku nr 24.

3. Żołnierzom służby zasadniczej zapewniono zaledwie dostateczne warunki utrzymania higieny osobistej w urządzonych łaźniach batalionowych oraz umywalniach na każdej kondygnacji budynku koszarowego (w większości z kabinami natryskowymi) zasilanych w ciepłą wodę z miejscowej kotłowni, ale nie zawsze w wystarczającej ilości (szczególnie w godzinach wzmożonego zużycia – po godz. 21⁰⁰). Raz w tygodniu kąpiel połączona była z wymianą bielizny osobistej, lecz bez dokonywania przeglądów sanitarnych podczas tej kąpieli, co było niezgodne z pkt 168 Regulaminu ogólnego Sił Zbrojnych RP. Bieliznę pościelową wymieniano co dwa tygodnie. Ponadto ustalono, iż zapewniono żołnierzom dobre warunki do wymiany indywidualnej umundurowania ćwiczebnego poprzez urządzenie magazynu wymiennego z odpowiednimi zapasami tego umundurowania i dostosowano czas jego funkcjonowania do potrzeb użytkowników.

Żołnierzom zapewniono zróżnicowane warunki spożywania posiłków. I tak, w stołówce nr 1 – przeznaczonej do remontu kapitalnego w 2002 r. – warunki były tylko dostateczne ze względu na niski stan techniczny obiektu oraz wyposażenia, np. brakowało znacznych ilości talerzy –2.100 szt. (uzupełniono je dopiero w trakcie kontroli NIK). Natomiast dobre warunki były w stołówce nr 2 – zmodernizowanej w 1997 r.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym sprawował starszy lekarz Brygady, lecz nie dokumentował tego faktu w comiesięcznych meldunkach do dowódcy, np. w 1999 r. nie przedłożył meldunku za luty i kwiecień, a za maj – październik przedłożył dopiero 16 listopada, natomiast w I kwartale 2000 r. nie złożył meldunków za miesiące styczeń-luty. Powyższy fakt został oceniony negatywnie również przez wspomnianą już kontrolę gospodarczo-finansową. Ustalono, że dowódca Brygady zapoznawał się z meldunkami i

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

49

wydawał stosowne polecenia w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. Adnotacje o realizacji dokonywane były w książce meldunków lekarza.

4. Kontrola wykazała, że żołnierze Brygady mieli zapewnioną całodobową opiekę lekarską, w tym dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich, w kwalifikowanej placówce zdrowia, tj. 105 Szpitalu Wojskowym z Przychodnią w Żarach, do których skierowano w 1999 r. 1.157 żołnierzy, a w I kwartale 2000 r. – 269. Wszystkim żołnierzom założone zostały książeczki zdrowia, w których odnotowywano m.in.: przeprowadzone badania lekarskie, przeglądy stomatologiczne i szczepienia ochronne. Ustalono, że książeczki zdrowia były częściowo przechowywane w izbie chorych - 248, tj. 12,8% ogółu, a pozostałe posiadali żołnierze w pododdziałach. W skontrolowanych książeczkach zdrowia stwierdzono brak wpisów o dokonaniu comiesięcznych przeglądów profilaktycznych oraz wykonanych szczepieniach ochronnych pomimo, że prowadzona była źródłowa ewidencja szczepień w Brygadzie.

W kontrolowanym okresie żołnierzom służby zasadniczej Brygady wykonano 9.164 zabiegi ambulatoryjne i 1.671 zabiegów stomatologicznych. Jednak na funkcjonowanie izby chorych Brygady w zasadniczy sposób rzutował brak tzw. części szpitalnej w tej izbie. Została ona zamknięta w czerwcu 1998 r. przez inspekcję sanitarno-higieniczną SOW z powodu złych warunków sanitarno-higienicznych.

5. Ustalono, że w Brygadzie całokształtem spraw społeczno-wychowawczych kierował oficer sekcji personalno-wychowawczej S-1 przy pomocy 12 oficerów usytuowanych w batalionach (dywizjonach) i kompanii saperów. Obsadzone były stanowiska konsultantów do spraw psychoprofilaktyki. Konsultanci współpracowali ze wszystkimi osobami funkcyjnymi zajmującymi się sferą stosunków społecznych, szczególnie w odniesieniu do żołnierzy służby zasadniczej. Obsadzone było również stanowisko księdza kapelana, który sprawował posługę duszpasterską dla całej Brygady.

6. W kontrolowanym okresie żołnierzom służby zasadniczej wymierzono 496 kar (w 1999 r. – 383). Najwięcej kar, tj. 360 (72,6%) wymierzono za przewinienia dotyczące nieobecności w służbie lub samowolnego oddalenia (w 1999 r. 286 i 74,7%). Za nadużycie alkoholu lub środków odurzających wymierzono 14 kar (2,8%). Za naruszenie zasad właściwych stosunków międzyludzkich wymierzono 8 kar (w 1999 r. – 7).

W 1999 r. miały miejsce 3 wypadki śmiertelne, w tym 2 wypadki dotyczyły zabójstwa osób cywilnych przez żołnierza służby zasadniczej, który zdezerterował z posterunku wartowniczego z bronią służbową oraz jeden wypadek zamachu samobójczego żołnierza.

W kontrolowanym okresie odnotowano 234 przestępstwa (w 1999 r. – 197) popełnione przez żołnierzy służby zasadniczej. Dominującą kategorią przestępstw w omawianym okresie były przestępstwa przeciwko obowiązkowi służby wojskowej, tj. bezprawne przebywanie poza macierzystą jednostką wojskową. Ustalono, iż wśród przyczyn popełniania przestępstw były m.in. specyfika garnizonu oraz łatwość dostępu do alkoholu poza koszarami, jak również powstawanie subkultur związanych z różnymi okresami wcielenia do służby, skutkujące naruszaniem stosunków międzyludzkich.

7. Wydzielone w 1999 r. środki finansowe na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarnego w rejonach zakwaterowania w kwocie 244.000 zł zostały wykorzystane w

98,1%, natomiast na 2000 r. wydzielono środki o 24,9% niższe od zrealizowanych w 1999 r. Ustalono, iż wydzielone środki finansowe w 1999 r. były wystarczające, to jednak występowały okresowe braki ilościowe środków czystości w pododdziałach, np. środka odkażającego, o czym systematycznie informowała służba zdrowia Brygady, jak i kontrole sanitarno-epidemiologiczne SOW. Zdaniem NIK wydzielenie środków finansowych na 2000 r. w niższej 24,9% wysokości od zrealizowanych w 1999 r. uniemożliwił zakup wystarczających ilości środków czystości i środków dezynfekcyjnych.

4.1.15. Pułk Ochrony w Warszawie.

1. Ustalono, że na koniec 1999 r. służbę w pułku pełniło 673 żołnierzy służby zasadniczej w tym 24 podoficerów i 649 szeregowych, a według stanu na dzień 31 marca 2000 r. – odpowiednio: 574 żołnierzy (51 i 523). Wskaźnik obsady w poszczególnych kompaniach i batalionach był zróżnicowany i na koniec 1999 r. wynosił od 62,6% w 1 batalionie ochrony do 124% w kompanii zaopatrzenia, natomiast na koniec I kwartału 2000 r. od 49% w 2 batalionie ochrony do 100,0% w kompanii zaopatrzenia.

2. Stwierdzono, że służbę w pułku równocześnie odbywali żołnierze wcieleni w czterech terminach. Stany osobowe pododdziałów stanowili żołnierze z tego samego wcielenia w 6 kompaniach ochrony, natomiast w pozostałych kompaniach z różnych wcieleni. Żołnierzy kwaterowano w izbach żołnierskich stosując podział według plutonów i drużyn.

W pułku w zasadzie przestrzegane były normy zakwaterowania żołnierzy. Powierzchnia izby żołnierskiej na jednego żołnierza wynosiła od 4,56 m² w kompanii zaopatrzenia logistyki do 7,5 m² w 1 kompanii ochrony. Natomiast w 1 kompanii szkolnej, wynosiła 2,1 m² i była niższa od normatywnej.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin umywalni i izb żołnierskich, oraz wyjaśnień dowódców pododdziałów ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń był dobry i podobny w całym pułku. Izby wyposażone były w podstawowy sprzęt kwaterunkowy.

3. Odnośnie zapewnienia żołnierzom warunków utrzymania higieny osobistej poprzez urządzenie w rejonach zakwaterowania węzłów sanitarnych kontrola wykazała, iż w pododdziałach węzły sanitarne były sprawne i utrzymane w dobrym porządku.

W pułku kąpiel żołnierzy odbywała się w oparciu o urządzoną centralną łaźnię oraz o urządzone na każdym pododdziale kabiny natryskowe zasilane w ciepłą i zimną wodę z sieci miejskiej. Na podkreślenie zasługuje wysoki standard wyposażenia i utrzymania łaźni centralnej. W pułku zapewniono również żołnierzom systematyczną wymianę bielizny osobistej (co tydzień) i pościelowej (co 2 tygodnie).

Kontrola wykazała, iż żołnierzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki socjalne w zakresie spożywania posiłków w zmodernizowanej w 1999 roku stołówce żołnierskiej.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym w pułku sprawował starszy lekarz pułku, który w comiesięcznych pisemnych meldunkach informował dowódcę m.in. o stanie zdrowotnym żołnierzy, stanie sanitarnym w rejonach zakwaterowania pododdziałów. Z

meldunków tych wynikało, iż stan higieny indywidualnej żołnierzy był dobry i na takim samym poziomie oceniono stan sanitarno-higieniczny pododdziałów. Kontrola wykazała, że dowódca pułku zapoznawał się z meldunkami lekarzy i wydawał stosowne polecenia w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. Adnotacje o realizacji zaleceń odnotowywane były w książkach meldunków lekarza.

4. Stwierdzono, że żołnierze pułku mieli zapewnioną całodobową opiekę lekarską. Zapewniono im również pełną dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich w Szpitalu Klinicznym WAM z Polikliniką i Specjalistycznej Przychodni Lekarskiej WAM w Warszawie. Wszystkim żołnierzom założone zostały książeczki zdrowia, w których odnotowywano m.in. przeprowadzane przeglądy lekarskie i szczepienia ochronne. W kontrolowanym okresie udzielono żołnierzom 7285 (w 1999 r. – 5945) porad lekarskich, które najczęściej dotyczyły ostrych infekcji dróg oddechowych.

5. Stwierdzono, że z przewidzianych etatem 2 stanowisk psychologa jedno stanowisko nie było obsadzone. Natomiast etat pułku nie przewidywał stanowiska kapelana wojskowego, a posługę duszpasterską sprawował ksiądz kapelan z Ordynariatu Polowego WP. W pułku z 16 stanowisk oficerów społeczno-wychowawczych obsadzonych było 10, tj. 62,5%.

6. W 1999 r. żołnierzom zasadniczej służby wojskowej wymierzono 76 kar dyscyplinarnych, a w I kwartale 2000 r. 15 kar. W 1999 r. – wśród popełnionych przewinień dominującymi były nieobecność w służbie, samowolne oddalenie, spóźnienie powyżej 48 godz. – 28 (36,8%), a w I kwartale 2000 r. - nieobecność w służbie, samowolne oddalenie, spóźnienie do 48 godz. – 14 (18,4%).

7. W 1999 r. na utrzymanie porządku i właściwego stanu w rejonach zakwaterowania i miejscach pełnienia służby wydzielono środki finansowe w kwocie 273.762 zł a w I kwartale 2000 r. – 17.143 zł. Przeprowadzone oględziny i złożone wyjaśnienia przez dowódców pododdziałów oraz kierownika WAK wykazały, że wielkości środków finansowych pozwalały na pełne zabezpieczenie potrzeb w tym zakresie.

4.1.16. 6 Ośrodek Szkolenia Specjalistów Samochodowych w Ostródzie.

1. Ustalono, że etat Ośrodka określał 386 stanowisk żołnierzy służby zasadniczej, w tym 211 podoficerów i 175 szeregowych. Na koniec 1999 r. faktycznie pełniło służbę 302 żołnierzy, tj. 78,2% ogółu, w tym 107 podoficerów, tj. 50,7% oraz 195 szeregowych, tj. 111,4%. Natomiast szkoliło się 1.170 elewów. Na koniec I kwartału 2000 r. służbę pełniło 348 żołnierzy (90,2% ogółu), w tym 135 podoficerów (64,0%) i 213 szeregowych (121,7%). Szkolono 1.112 elewów. Wskaźnik obsady stanowisk w poszczególnych pododdziałach był zróżnicowany i na koniec 1999 r. wynosił od 50,0% w 9 kompanii szkolnej, do 100% w kompanii zabezpieczenia, natomiast na koniec I kwartału 2000 r. od 64,8% w kompanii remontowej, do 100% w sześciu kompaniach, tj. 1, 2, 5 i 8 szkolnej oraz 2 i 3 zabezpieczenia. Stan osobowy pododdziałów w 1999 r. był uzupełniany 3 razy w łącznej liczbie 133 żołnierzy, a w I kwartale 2000 r. jeden raz.

2. Służbę w Ośrodku równocześnie odbywali żołnierze wcieleni w 3 terminach. Stany osobowe pododdziałów stanowili żołnierze z różnych wcieleń. I tak, na podstawie przeprowadzonych oględzin i wyjaśnień dowódców 9 pododdziałów ustalono, że w trzech kompaniach zabezpieczenia żołnierzy z różnych wcieleń zakwaterowano w izbach żołnierskich według przydziału służbowego, natomiast w sześciu kompaniach szkolnych kwaterowano żołnierzy z tego samego wcielenia. Dowódców drużyn zakwaterowano w odrębnych izbach.

W Ośrodku w zasadzie przestrzegane były normy zakwaterowania żołnierzy. Kontrola wykazała, iż norm zakwaterowania nie zapewniono w 2 kompanii zabezpieczenia, gdzie powierzchnia przypadająca na 1 żołnierza w izbie żołnierskiej wynosiła 2,3 m² oraz okresowo w 4 kompanii szkolnej 2,3 m² powierzchni na 1 żołnierza ze względu na zwiększony stan osobowy szkolonych.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich, węzłów sanitarnych i łaźni ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń był zadowalający. Dalszych remontów wymagały jednak węzły sanitarne ze względu na zniszczoną stolarkę drzwiową i okienną, a nawet brak np. drzwi w pomieszczeniach sanitarnych w kompaniach zabezpieczenia (o czym informował Komendanta lekarz Ośrodka w pisemnych meldunkach w okresie marzec – sierpień 2000 r.). Okresowo, ze względu na wyższe stany osobowe żołnierzy w pododdziałach szkolnych, ilość zainstalowanych urządzeń sanitarnych była niewystarczająca. Izby wyposażone były w podstawowy sprzęt kwaterekowy, z wyjątkiem taboretów koszarowo-polowych, np. w 1 kompanii zabezpieczenia.

3. Żołnierzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej poprzez urządzenie łaźni oddziałowej, a w budynkach koszarowych na każdej kondygnacji budynku znajdowały się umywalnie z kabinami natryskowymi zasilane stale w ciepłą wodę. Podkreślić należy, iż w budynku koszarowym nr 16 węzły sanitarne były zmodernizowane. Kąpiel odbywała się raz w tygodniu (na podstawie opracowanego grafika kąpieli), połączona jednocześnie z wymianą bielizny osobistej (co tydzień) i bielizny pościelowej (co dwa tygodnie). Ponadto ustalono, iż żołnierzom stworzono właściwe warunki wymiany umundurowania ćwiczebnego w zorganizowanym magazynie wymiennym, którego funkcjonowanie dostosowano do potrzeb użytkowników, a posiadane zapasy umożliwiały dokonywanie bieżącej wymiany. Niemniej jednak wyposażenie żołnierzy w obuwie ćwiczebne było niepełne (posiadali jedną parę obuwia). Kontrola NIK spowodowała wydanie, zgodnie z normą, drugiej pary obuwia²⁴.

Zróżnicowane były warunki spożywania posiłków w 2 stołówkach i kuchniach żołnierskich. Lepsze warunki były w stołówce żołnierskiej nr 2, częściowo remontowanej od 1993 r. we własnym zakresie, a gorsze w stołówce nr 1, gdzie ostatni remont kapitalny przeprowadzono w 1985 r. Jednak istotnym mankamentem w funkcjonowaniu stołówki żołnierskiej nr 1 było m.in. przenoszenie posiłków przez żołnierzy z parteru (z kuchni) na pierwsze piętro (do stołówki) z powodu niesprawnej od roku windy towarowej.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym sprawowali lekarze Ośrodka, a powyższy fakt dokumentowany był w formie comiesięcznych meldunków składanych komendantowi. Lekarz informował m.in. o stanie zdrowotnym i przeprowadzonych

²⁴ art. 51 ust. 4 ustawy o NIK.

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

53

przeeglądach lekarskich żołnierzy, stanie sanitarno-higienicznym w pododdziałach, stołówkach żołnierskich oraz o wydanych zaleceniach i stopniu ich realizacji. Ustalono, że komendant Ośrodka zapoznawał się z meldunkami i wydawał stosowne polecenia. Podkreślić należy, iż przeprowadzone kontrole Ośrodka w 1999 r., m.in. w zakresie sprawowanego nadzoru nad stanem sanitarno-higienicznym, dobrze oceniły sprawowanie tego nadzoru. Nie mniej jednak kontrola NIK wykazała, iż nie dokumentowano przeprowadzanych przeeglądów sanitarnych podczas cotygodniowych kąpieli, do czego zobowiązywał pkt. 168 Regulaminu ogólnego Sił Zbrojnych RP.

4. Kontrola wykazała, że żołnierze Ośrodka mieli zapewnioną całodobową opiekę lekarską. Zapewniono im również pełną dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich m.in. w 103 Szpitalu Wojskowym z Polikliniką w Olsztynie i 110 Szpitalu Wojskowym z Polikliniką w Elblągu. Wszystkim żołnierzom założone zostały książeczki zdrowia, w których bieżąco odnotowywano wymagane przeeglądy i badania lekarskie oraz szczepienia ochronne i prześwietlenia.

W 1999 r. żołnierzom służby zasadniczej udzielono łącznie 8644 porad ambulatoryjnych w tym 1780 stomatologicznych, a w I kwartale 2000 r. odpowiednio 3468 i 622. Do konsultacji specjalistycznych w 1999 r. i I kwartale 2000 r. skierowano odpowiednio 1580 i 261 żołnierzy, które najczęściej dotyczyły schorzeń ortopedycznych i laryngologicznych.

5. Stwierdzono, że w Ośrodku sprawy społeczno-wychowawcze koordynował kierownik sekcji, przy pomocy jednego oficera, natomiast drugie stanowisko oficera społeczno-wychowawczego nie było obsadzone. W ośrodku przewidziane były dwa stanowiska etatowe konsultanta komendanta do spraw psychoprofilaktycznych. Obsadzone było jedno stanowisko, a drugie zamierzono obsadzić od 1 stycznia 2001r. Konsultant współpracował ze wszystkimi osobami funkcyjnymi zajmującymi się sferą spraw społeczno-wychowawczych. Etat księdza kapelana Ośrodka był obsadzony.

6. W kontrolowanym okresie żołnierzom służby zasadniczej wymierzono łącznie 50 kar (w 1999 r. – 39) w tym w 24 przypadkach (w 1999 r. – 20), tj. 48,0% dotyczyły one nieobecności w służbie lub samowolnych oddaleń, a w 10 przypadkach (w 1999 r. – 7), tj. 20,0%, dotyczyły spożywania alkoholu na terenie jednostki wojskowej. Za naruszenie zasad właściwych stosunków międzyludzkich wymierzono 2 kary (w 1999 r. – 1).

W badanym okresie w Ośrodku odnotowano 4 przestępstwa (w 1999 r. – 1), w tym 2 przestępstwa (w 1999 r. – 1) przeciwko obowiązkowi pełnienia służby.

7. W 1999 r. na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarnego wydzielono kwotę – 55 755 zł w tym na rzecz pododdziałów zrealizowano w wysokości 47.662 zł tj. 85,5%, natomiast w I kwartale 2000 r. odpowiednio 30.980 zł i 15.837 zł, tj. 51,1%, co pozwoliło zabezpieczyć potrzeby w podstawowym zakresie.

4.1.17. 6 Batalion Desantowo-Szturmowy w Gliwicach.

1. Ustalono, że etat batalionu na dzień 31 grudnia 1999 r. określał 617 stanowisk żołnierzy służby zasadniczej w tym 41 podoficerów i 576 szeregowych, zaś faktycznie służbę pełniło 459 żołnierzy, tj. 74,4% obsady etatowej w tym 19 podoficerów (46,3%) i

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

54

440 szeregowych (76,4%). Natomiast na koniec I kwartału 2000 r. etat batalionu określał 617 stanowisk żołnierzy w tym 59 podoficerów (o 18 więcej niż w 1999 r.) i 558 szeregowych (o 18 mniej niż w 1999 r.), zaś służbę pełniło 570 żołnierzy, tj. 92,4% stanu etatowego w tym 23 podoficerów (39,0%) i 547 szeregowych (98,0%).

2. Służbę w batalionie odbywali żołnierze wcieleni w 3 terminach. Stany osobowe stanowili żołnierze z tego samego wcielenia w 3 kompaniach szturmowych, natomiast w pozostałych z różnych wcieleni. Żołnierzy kwaterowano w izbach żołnierskich stosując podział według plutonów i drużyn. Dowódców drużyn i żołnierzy służby zasadniczej pełnionej nadterminowo zakwaterowano w odrębnych izbach.

W batalionie były przestrzegane normy zakwaterowania żołnierzy. Powierzchnia izb żołnierskich przypadająca na jednego żołnierza wynosiła od 3,3m² w kompanii logistycznej do 4,4m² w 2 kompanii szturmowej i baterii przeciwlotniczej.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich, węzłów sanitarnych i łaźni oraz wyjaśnień złożonych przez dowódców pododdziałów oraz osoby funkcyjne ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń był zróżnicowany. I tak, bardzo dobry w budynku nr 4 oraz na parterze budynku nr 5 (po przeprowadzonym remoncie w 2000 r.), natomiast niedostateczny na I i II piętrze budynku nr 5 oraz II piętrze budynku nr 8 ze względu na zniszczoną stolarkę drzwiową oraz podłogi, jak również nie wymalowanie całości pomieszczeń i korytarzy. Natomiast węzły sanitarne we wszystkich pododdziałach były wyremontowane i o wysokim standardzie, z wyjątkiem II pietra budynku nr 8. Nie wszystkie izby wyposażone były w podstawowy sprzęt kwaterunkowy, np. 3 kompania szturmowa.

3. Żołnierzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej poprzez urządzenie w budynkach węzłów sanitarnych na każdej kondygnacji zasilanych stale w ciepłą wodę z sieci miejskiej. Kąpiel odbywała się raz w tygodniu (w dwóch łaźniach usytuowanych na parterze budynków nr 4 i 5), połączona z wymianą bielizny osobistej (co tydzień) i bielizny pościelowej (co dwa tygodnie). Ponadto żołnierze mieli możliwość codziennego korzystania z łaźni po uprzednim zgłoszeniu szefowi pododdziału. Podkreślić należy, iż w batalionie również stworzono warunki do indywidualnej wymiany umundurowania ćwiczebnego poprzez urządzenie magazynu wymiennego, w którym zgromadzono odpowiednie zapasy umundurowania do wymiany i dostosowano do potrzeb użytkowników czas jego funkcjonowania.

Żołnierzom nie zapewniono właściwych warunków do spożywania posiłków w stołówce żołnierskiej. Przy około 600 żołnierzy żywionych codziennie wydawano posiłki na cztery zmiany, bo w stołówce były tylko 144 miejsca do spożycia posiłków. Z powodu braku talerzy żołnierzom wydawano posiłki do menażek. Nie funkcjonował również punkt zdawania naczyń, po posiłkach żołnierze wyrzucali z menażek resztki pożywienia do pojemników ustawionych w pomieszczeniach gdzie zmywano naczynia. Kuchnia wraz z zapleczem, w której przygotowywano posiłki była w złym stanie technicznym. Zainstalowany sprzęt był częściowo niesprawny. Ponadto, np. kociołki uchylne zasilane parą nie posiadały manometrów (ciśnieniomierzy). Instalacja ogrzewająca powyższe kociołki była skorodowana, brak otuliny (gołe gorące rury) a zawory nieszczelne. W

funkcjonującej stołówce i kuchni żołnierskiej nie obsadzono stanowiska kierownika przy 21 osobowym składzie personelu w tym 19 żołnierzy służby zasadniczej.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym w batalionie sprawował lekarz jednostki, a powyższy fakt dokumentowany był w formie comiesięcznych meldunków składanych dowódcy. Lekarz informował m.in. o : stanie zdrowotnym i przeprowadzonych przeglądach lekarskich żołnierzy, stanie sanitarno-higienicznym w pododdziałach, kuchni i stołówce żołnierskiej oraz wydanych zaleceniach i stopniu ich realizacji. Ustalono, że dowódca batalionu zapoznawał się z meldunkami i wydawał polecenia w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości dokonując adnotacji na tych meldunkach. Ponadto w związku ze złym stanem sanitarno-higienicznym i technicznym stołówki żołnierskiej lekarz składał dodatkowe meldunki tzw. doraźne np. 9.03.2000 r. i 18.04.2000 r. W tych meldunkach wskazano, iż główną przyczyną złego funkcjonowania tej stołówki żołnierskiej jest przede wszystkim brak nadzoru ze względu na nie wyznaczenie osoby za nią odpowiedzialnej tj. kierownika. Szef służby zdrowia systematycznie składał kwartalne sprawozdania o stanie sanitarno-higienicznym batalionu przełożonym.

4. Kontrola wykazała, że żołnierze batalionu mieli zapewnioną całodobową opiekę lekarską. Zapewniono im również pełną dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich m.in. w 105 Wojskowym Szpitalu Klinicznym z Polikliniką w Krakowie i 106 Wojskowym Szpitalu w Gliwicach. Do konsultacji specjalistycznych w kontrolowanym okresie skierowano łącznie 930 żołnierzy. Najczęściej owe konsultacje dotyczyły schorzeń: chirurgii urazowej i ortopedii – 362, tj. 38,9% ogółu, laryngologii – 151 (16,2%) i chirurgii ogólnej – 124 (13,3%). Należy również podkreślić, iż w kontrolowanym okresie do Rejonowej Wojskowej Komisji Lekarskiej skierowano łącznie 340 żołnierzy, głównie z powodów : zaburzeń zdrowia psychicznego, stanów po urazach stawowo-kostnych i zaburzeniach układu krążenia. Wszystkim żołnierzom założono książeczki zdrowia w których bieżąco odnotowywano wymagane przeglądy i badania lekarskie, szczepienia i prześwietlenia.

W kontrolowanym okresie żołnierzom służby zasadniczej udzielono łącznie 4859 porad ambulatoryjnych, które najczęściej dotyczyły: prostych schorzeń (typu bóle głowy, zęba) – 1124, tj. 23,1% ogółu, urazów 896 (18,4%) i infekcji dróg oddechowych – 524 (10,8%).

5. Stwierdzono, że całokształtem spraw społeczno-wychowawczych kierował starszy oficer, który był jednocześnie kierownikiem sekcji personalno-wychowawczej. W batalionie nie było stanowisk: konsultanta do spraw psychoprofilaktyki i księdza kapelana. Sferą spraw społeczno- wychowawczych zajmowali się dowódcy wszystkich szczebli oraz batalionowa służba zdrowia.

6. W kontrolowanym okresie żołnierzom służby zasadniczej wymierzono łącznie 29 kar, w tym 24 kar, tj. 82,8%, za nieobecność w służbie. Odnotowano łącznie 38 przestępstw (w 1999 r. – 15). Najczęściej popełniony czyn zabroniony dotyczył obowiązku pełnienia służby. Do zakończenia kontroli w 6 sprawach zapadły wyroki.

7. Wydzielone w 1999 r. środki finansowe na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarnego wyniosły 1.782 zł i były przeznaczone dla jednej kompanii stacjonującej w Gliwicach, zaś batalion stacjonował w Niepołomicach. Na I półrocze batalionowi

przydzielono kwotę 12.015 zł. Środki czystości wydawano z miejscowego WAK w naturze według rozdzielnika materiałowego z częstotliwością raz na kwartał. W trakcie przeprowadzonych oględzin i złożonych wyjaśnień przez dowódców pododdziałów ustalono, iż ilość jak i asortyment tych środków – były niewystarczające. Ponadto ustalono, iż kompania dowodzenia nie otrzymała środków czystości od miesiąca czerwca 2000 r. i dopiero kontrola NIK spowodowała, iż w dniu 14 września 2000 r. środki czystości zostały wydane szefowi tej kompanii.

4.2. W Marynarce Wojennej.

4.2.1. 16 Dywizjon Kutrów Zwalczania Okrętów Podwodnych w Kołobrzegu.

1. Ustalono, że etat dywizjonu przewidywał 144 stanowiska marynarzy służby zasadniczej. Stopień obsady tych stanowisk w 1999 r. wynosił od 92,4% (133 marynarzy) w I kwartale do 97,9% (141) w III kwartale, a w I kwartale 2000 r. – 83,3% (120). W 1999 r. w dywizjonie pełnili służbę zasadniczą marynarze z 6 poborów a na 2000 r. zaplanowano z 4.

2. Stwierdzono, że marynarze służby zasadniczej w dywizjonie byli zakwaterowani na 11 kutrach typu 918M – do zwalczania okrętów podwodnych. Marynarzy na kutrach kwaterowano z różnych wcieleń. Na podstawie analizy struktury zakwaterowania marynarzy według daty wcielenia na 5 kutrach wybranych losowo (kutry nr: 167, 169, 171, 174, 175) według stanu na koniec I kwartału 2000 r. ustalono, iż zakwaterowano marynarzy na kutrze 171 z 2 wcieleń, a na pozostałych z 3 wcieleń.

W dywizjonie przestrzegane były normy zakwaterowania na kutrach. Na kutrze znajdowało się 14 miejsc do spania, w tym 11 koi stałych (wykonanych z drewna) i 3 do podwieszenia hamaków. Na ww. 5 kutrach zakwaterowanych było od 9 marynarzy – kuter nr 167 do 12 – kuter nr 174.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin w dniu 27 kwietnia 2000 r. trzech kutrów (172, 173, 176) ustalono, iż stan techniczny i standard wyposażenia pomieszczeń marynarzy był dobry. I tak, pomieszczenia były wyposażone w sprawną wentylację wyciągową oraz nadmuchową, ogrzewanie z 2 grzejnikami elektrycznymi z regulacją temperatury, oświetlenie czterema lampami żarowymi. Pomieszczenia wyposażone były w podstawowy sprzęt kwaterunkowy.

3. Marynarzom służby zasadniczej zapewniono warunki do utrzymania higieny osobistej poprzez urządzenie na kutrach węzłów sanitarnych składających się z umywalni, toalety i natrysku z którego mogli korzystać bez ograniczeń przy stałym zasileniu w ciepłą wodę. Natomiast kąpiel połączoną z wymianą bielizny przeprowadzano w każdy piątek w łaźni oddziałowej w Komendzie Portu Wojennego w Kołobrzegu. Również w miarę potrzeb marynarzy dokonywano wymiany umundurowania polowego i roboczego w magazynie wymiennym. Należy zaznaczyć, iż stan umundurowania i wyposażenia marynarzy był sprawdzany przez dowódców co miesiąc i odnotowywany w książce gospodarki materiałowej.

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

57

Kontrola wykazała, iż marynarzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki socjalne w zakresie spożywania posiłków na bazie kuchni okrętowych i wielofunkcyjnych pomieszczeń (do spania, pracy i spożywania posiłków).

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym sprawował lekarz dywizjonu. W comiesięcznych meldunkach pisemnych przedstawianych dowódcy informowano o stanie zdrowotnym i przeprowadzonych przeglądach lekarskich marynarzy, stanie sanitarno-higienicznym podległego terenu i kutrów dywizjonu. W ocenie służby zdrowia dywizjonu, nie występowały różnice stanu sanitarno-higienicznego na poszczególnych kutrach. Natomiast istotnym problemem było utrzymanie należytej jakości wody pitnej w zbiornikach okrętowych.

4. Kontrola wykazała, że marynarzom dywizjonu zapewniono całodobową opiekę lekarską przez dywizjonową lub garnizonową służbę zdrowia. Również marynarzom zapewniono pełną dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich w 107 Szpitalu Wojskowym z Przychodnią (SP ZOZ) w Wałczu i SP ZOZ w Kołobrzegu. Wszystkim marynarzom założono książeczki zdrowia w których odnotowywano wymagane przeglądy lekarskie, szczepienia oraz prześwietlenia (tj. RTG) przed zwolnieniem do rezerwy.

W 1999 r. marynarzom udzielono 375 porad lekarskich, w tym 185 stomatologicznych, natomiast w I kwartale 2000 r. odpowiednio 155 i 60. Najczęściej udzielane porady w 1999 r. dotyczyły pomocy w zakresie: ogólnomedycznym – infekcji górnych dróg oddechowych – 85 porad, tj. 44,7% ogółu, stomatologicznym – leczenia zachowawczego – 144 przypadków, tj. 77,8% ogółu, natomiast w I kwartale 2000 r. również dominującymi były te same rodzaje porad medycznych, których udzielono odpowiednio: 32, tj. 33,7% i 54, tj. 90,0%.

5. Stwierdzono, że w dywizjonie całokształtem spraw społeczno-wychowawczych kierował starszy oficer ds. społeczno-wychowawczych. W etacie dywizjonu nie było stanowiska do spraw psychoprofilaktyki. Faktycznie korzystano z porad Pracowni Psychoprofilaktycznej Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Koszalinie. Również stanowiska kapelana w dywizjonie nie było, a posługę duszpasterską sprawował kapelan Garnizonu Kołobrzeg.

6. Marynarzom służby zasadniczej w okresie 1999 r. i I kwartale 2000 r. wymierzono łącznie 29 kar, w tym 25 kar, tj. 86,2%, za przewinienia dyscyplinarne związane z nieobecnością w służbie lub spóźnieniem albo samowolnym oddaleniem. W kontrolowanym okresie popełnione zostało tylko jedno przewinienie pod wpływem alkoholu, natomiast nie odnotowano przestępstw przez marynarzy służby zasadniczej.

7. Wydzielone w 1999 r. środki finansowe na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarnego na kutrach wynosiły 7.369 zł. Ustalono, że przeznaczona kwota na środki czystości dla potrzeb kuchni (5.010 zł) była niższa o 50,0% od należności normatywnej (10.020 zł.).

4.2.2. 11 Pułk Łączności w Wejherowie.

1. Ustalono, że w etacie pułku przewidziano 327 stanowisk marynarzy służby zasadniczej, natomiast stan faktyczny na koniec I kwartału 2000 r. wynosił 276 marynarzy, w tym 255 marynarzy służby zasadniczej i 21 służby zasadniczej nadterminowej. Stopień obsady etatowej (ukompletowania) wynosił 84,4%. W 1999 r. do pułku wcielono 189 poborowych w czterech terminach, natomiast w I kwartale 2000 r. – 66 w jednym terminie.

2. Służbę w pułku równocześnie odbywali marynarze wcieleni w czterech terminach. Marynarzy kwaterowano w 20 osobowych izbach żołnierskich bez podziału według daty wcielenia.

W pułku przestrzegane były normy zakwaterowania marynarzy. Powierzchnia izb żołnierskich na jednego marynarza wynosiła od 6,8 m² w kompaniach: szkolnej i telegraficznej, do 9,4 m² w kompanii łączności radioliniowej i kablowej.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich, łaźni i umywalni oraz wyjaśnień złożonych przez dowódcę pułku ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń był jedynie dostateczny. Budynki koszarowe wybudowane zostały w 1925 r., a ostatni remont kapitalny przeprowadzono w 1959 r. Natomiast z przydzielonych limitów poniesione nakłady remontowe w 1999 r. stanowiły 49,0% rocznego normatywu remontowego²⁵, a na 2000 r. przydzielono odpowiednio 29,7%. Z powyższych względów nie dochowano terminów odnawiania rejonów zakwaterowania określonych w „Instrukcji sygn. Kwat.Bud. 118/98”.

3. Marynarzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej poprzez urządzenie w budynkach koszarowych pułku węzłów sanitarnych na każdej kondygnacji wraz z kabinami natryskowymi (w ilości od 2 do 4), zasilanych w ciepłą wodę ze zbiorników (o pojemności 6.000 litrów). Kąpiel odbywała się w łaźni pułkowej raz w tygodniu – zgodnie z opracowanym grafikiem – połączona z wymianą bielizny osobistej (co tydzień) i bielizny pościelowej (co dwa tygodnie). Ustalono na podstawie analizy wykazów kąpeli pododdziałów za miesiące styczeń – maj 2000 r., iż frekwencja wynosiła ok. 80% stanów osobowych pododdziałów. Ponadto żołnierze mogli korzystać bez ograniczeń z natrysków w pododdziałach i także dokonywać wymiany bielizny według potrzeb. Należy podkreślić, iż w okresie letnim wymiany bielizny osobistej dokonywano dwa razy w tygodniu. Stan umundurowania i wyposażenia indywidualnego był właściwy, co potwierdziła analiza protokołów z przeprowadzonych apeli mundurowych.

Kontrola wykazała, na podstawie przeprowadzonych oględzin kuchni i stołówki żołnierskiej, iż marynarzom stworzono właściwe warunki w zakresie spożywania posiłków, pomimo że była ona usytuowana w zaadaptowanym budynku po byłym kasynie poza terenem kompleksu koszarowego pułku.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym w pułku sprawował lekarz jednostki. W comiesięcznych meldunkach pisemnych przedkładanych dowódcy lekarz informował o stanie zdrowotnym i przeprowadzonych przeglądach lekarskich żołnierzy, stanie sanitarno-

²⁵ Roczny normatyw remontowy stanowi stopa (2%) wartości odtworzeniowej budynku. W przypadku pułku, według stanu na 31.01.2000 r., wynosił on 867.230 zł z 43.361.586 zł wartości odtworzeniowej.

higienicznym pododdziałów, kuchni i stołówki żołnierskiej. Z tych meldunków wynikało, iż stan higieny indywidualnej żołnierzy był dobry, chociaż okresowo ulegał obniżeniu, np. w czerwcu 1999 r., natomiast oceniano na dobrym poziomie stan sanitarno-higieniczny pododdziałów. Stan ten potwierdziła kontrola przeprowadzona przez Stację Sanitarno-Epidemiologiczną Marynarki Wojennej w Gdyni w dniu 14 kwietnia 1999 r. oceniając stan sanitarno-higieniczny jako dobry, a działalność profilaktyczną i nadzór sanitarny prowadzone przez służbę zdrowia na poziomie bardzo dobrym.

4. Kontrola wykazała, że marynarze pułku mieli zapewnioną całodobową opiekę lekarską, w tym szczególnie pełną dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich w 7 Szpitalu Marynarki Wojennej w Gdańsku i Szpitalu Specjalistycznym w Wejherowie. Ustalono, że wszystkim marynarzom założono książeczki zdrowia, w których bieżąco odnotowywano wymagane przeglądy lekarskie, szczepienia i prześwietlenia. W 1999 r. marynarzom udzielono 2.305 porad lub zabiegów lekarskich, w tym 1.223 stomatologiczne, natomiast w I kwartale 2000 r. odpowiednio 1.157 i 694. Najczęściej udzielane porady w 1999 r. dotyczyły pomocy w zakresie: ogólnomedycznym – infekcji górnych dróg oddechowych – 722 porady, tj. 66,7% ogółu, stomatologicznym – zabiegów efektywnych 914 przypadków, tj. 74,7% ogółu, natomiast w I kwartale 2000 r. również dominującymi były te same rodzaje porad lub zabiegów medycznych, których udzielono odpowiednio: 326, tj. 70,4% i 541, tj. 78,0%.

5. Stwierdzono, że w pułku całokształtem spraw społeczno-wychowawczych kierował pomocnik dowódcy pułku ds. społeczno-wychowawczych. Kontrola wykazała, iż z 5 stanowisk etatowych, w tym 3 występujących w pododdziałach, nie były obsadzone 3 stanowiska, w tym 2 w pododdziałach. W etacie pułku nie było stanowiska do spraw psychoprofilaktyki. Faktycznie korzystano z porad Poradni Psychologicznej Marynarki Wojennej w Gdańsku. Stanowisko kapelana pułku było obsadzone.

6. Marynarzom służby zasadniczej w kontrolowanym okresie wymierzono łącznie 107 kar, z tego w 1999 r. – 85 i w I kwartale 2000 r. – 22. Najczęściej popełniane przewinienie dyscyplinarne w kontrolowanym okresie dotyczyło nieobecności w służbie lub samowolnego oddalenia – 72 przewinienia, tj. 67,3%, w tym w 1999 r. – 56, tj. 65,9% i w I kwartale 2000 r. – 16, tj. 72,7%. W kontrolowanym okresie nie odnotowano przewinień dyscyplinarnych związanych z naruszeniem zasad właściwych stosunków międzyludzkich, natomiast odnotowano 3 przewinienia dokonane pod wpływem alkoholu.

7. Na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarnego w rejonach zakwaterowania w 1999 r. wydatkowano środki finansowe w kwocie 47.793 zł, a na 2000 r. wydzielono 55.000 zł, tj. o 15,1% więcej od zrealizowanych w 1999 r. Natomiast w I kwartale 2000 r. faktycznie wydatkowano kwotę 28.693 zł, tj. 52,2%. Wielkości środków w powyższych wysokościach zabezpieczały potrzeby tylko w podstawowym zakresie.

4.2.3. 9 Flotylla Obrony Wybrzeża w Helu.

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

60

1. Ustalono, iż etat Flotylli określał 1.528 stanowisk marynarzy służby zasadniczej. Na koniec 1999 r. służbę odbywało 895 marynarzy, tj. 58,8% stanu etatowego, natomiast na koniec I kwartału 2000 r. odpowiednio: 1.190 i 77,8%. W 1999 r. wcielono ogółem 561 poborowych w 5 terminach, a w I kwartale 2000 r. odpowiednio: 371 i 1.

2. Stwierdzono, że służbę w Flotylli równocześnie odbywali marynarze wcieleni w pięciu terminach. Na podstawie przeprowadzonych oględzin ustalono, iż zakwaterowanie w izbach żołnierskich marynarzy ze względu na datę wcielenia było zróżnicowane, np. na trzech jednostkach pływających (tj. typu: 912M, 207M, 206FM) kwaterowani byli w pomieszczeniach mieszkalnych z różnych wcieleń, w 9 Dywizjonie Artylerii Przeciwlotniczej (dap) w Ustce kwaterowani byli w izbach żołnierskich z jednego wcielenia, a w punktach obserwacyjnych 7 Rejonu Obserwacji i Łączności byli kwaterowani w izbach żołnierskich z różnych wcieleń.

Kontrola wykazała, iż w Flotylli w zasadzie przestrzegane były normy zakwaterowania żołnierzy. Powierzchnia izb żołnierskich na jednego żołnierza wynosiła w 9 dap – 5,1 m², na okrętach (typu 912M, 207M i 206FM) liczba zakwaterowanych marynarzy w pomieszczeniach mieszkalnych odpowiadała liczbie zamontowanych koi, jedynie w 55 kompanii przeciwchemicznej było „duże zagęszczenie w pomieszczeniach sal żołnierskich” – meldunek lekarza o stanie sanitarno-higienicznym za grudzień 1999 r. do dowódcy 9 FOW.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin w jednostkach brzegowych i okrętach izb żołnierskich, pomieszczeń mieszkalnych, łazni i węzłów sanitarnych oraz analizy meldunków o stanie sanitarno-higienicznym sporządzonych przez lekarzy jednostek Flotylli ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń w jednostkach brzegowych na dobrym poziomie, a na okrętach od dostatecznego do dobrego, np. w JW 3907 na okrętach typu 206F stan techniczny pomieszczeń i węzłów sanitarnych był dostateczny, natomiast na okrętach typu 207M stan techniczny tych pomieszczeń był dobry.

Należy podkreślić, iż w meldunku o stanie sanitarno-higienicznym do dowódcy Flotylli za grudzień 1999 r. stan zakwaterowania oceniono „na dobrym poziomie” wskazując jednocześnie powód – „Po licznych interwencjach, poprawił się nadzór nad urządzeniami sanitarnymi”.

3. Marynarzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej poprzez urządzenie na okrętach węzłów sanitarnych składających się z umywalni, toalet i natrysków, a w jednostkach brzegowych węzłów sanitarnych łącznie z kabinami natryskowymi, zasilanych stale w ciepłą wodę. Kąpiel odbywała się raz w tygodniu połączona z wymianą bielizny osobistej (co tydzień) i bielizny pościelowej (co 2 tygodnie). Natomiast zastrzeżenia budziła jakość użytkowanego umundurowania przez marynarzy – o czym pisemnie informował lekarz w meldunku za grudzień 1999 r. dowódcę Flotylli – stwierdzając, iż „Stan umundurowania w dalszym ciągu budzi dużo zastrzeżeń...”

Kontrola wykazała, iż marynarzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki socjalne w zakresie przygotowania i spożywania posiłków na bazie kuchni okrętowych lub stołówek żołnierskich w jednostkach brzegowych.

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

61

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym sprawowali lekarze jednostek. W comiesięcznych meldunkach pisemnych przedkładanych dowódcom lekarze informowali o stanie zdrowotnym i przeprowadzonych przeglądach lekarskich marynarzy, stanie sanitarno-higienicznym podległego terenu i okrętów Flotylli, w tym kuchni i stołówek żołnierskich oraz wydanych zaleceniach i stopniu ich realizacji. Ustalono, że dowódcy jednostek i okrętów zapoznawali się z meldunkami i wydawali stosowne polecenia w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. Ponadto szef służby zdrowia Flotylli składał do Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Gdyni kwartalne sprawozdania m.in. o: zachorowaniach marynarzy na choroby zakaźne, stanie higieny osobistej, umundurowania i zakwaterowania, stanie sanitarnym pionu żywnościowego oraz jakości żywienia.

4. Kontrola wykazała, że marynarzom Flotylli zapewniono całodobową opiekę lekarską. Zapewniono im również pełną dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich w kwalifikowanych placówkach zdrowia, jak np. w 115 Szpitalu Wojskowym w Helu. Wszystkim marynarzom założono książeczki zdrowia, w których bieżąco odnotowywano m.in. przeprowadzone badania lekarskie, przeglądy stomatologiczne, szczepienia oraz prześwietlenia. W 1999 r. marynarzom udzielono 9.003 porady lekarskie, w tym 2.400 stomatologiczne, natomiast w I kwartale 2000 r. odpowiednio: 2.245 i 562.

5. Ustalono, że w Flotylli całokształtem spraw społeczno-wychowawczych kierował szef wydziału przy pomocy 17 oficerów z podległych jednostek. Należy zaznaczyć, iż wszystkie stanowiska w jednostkach były obsadzone. W Flotylli zatrudnionych było dwóch konsultantów do spraw psychoprofilaktyki, z tego po jednym w dowództwie i Komendzie Portu Wojennego – Hel. Obsadzone było również stanowisko kapelana, który sprawował posługę duszpasterską dla całej Flotylli. Konsultanci współpracowali ze wszystkimi osobami funkcyjnymi zajmującymi się sferą stosunków społecznych, szczególnie w odniesieniu do marynarzy służby zasadniczej. Faktycznie korzystano z porad Poradni Psychologicznej Marynarki Wojennej w Gdańsku.

6. Marynarzom służby zasadniczej w 1999 r. wymierzono łącznie 266 kar, a w I kwartale 2000 r. – 33. W 1999 r. najwięcej kar, tj. 166, wymierzono za przewinienia dotyczące nieobecności w służbie lub samowolnego oddalenia (stanowiły one 66,2%). Również te same kary były dominujące w I kwartale 2000 r., tj. odpowiednio: 20 i 60,6%. Na podkreślenie zasługuje spadek liczby kar za nadużywanie alkoholu lub środków odurzających. W 1999 r. kar tych wymierzono 24, a w I kwartale 2000 r. – 3. W 1999 r. za naruszenie zasad właściwych stosunków międzyludzkich wymierzono 3 kary. W I kwartale 2000 r. naruszeń takich nie odnotowano.

W 1999 r. w Flotylli ściganiem karnym objęto 61 marynarzy służby zasadniczej, w tym 22 za czyny dotyczące przestępstw przeciwko obowiązkowi pełnienia służby wojskowej. W 1999 r. jeden marynarz służby zasadniczej uległ wypadkowi śmiertelnemu – uczestniczył w kolizji drogowej – samochodem prywatnym. Odnotowano również jedną próbę zamachu samobójczego.

7. Wydzielone w 1999 r. środki finansowe na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarnego w rejonach zakwaterowania jednostek brzegowych i okrętach w kwocie

186.497 zł i w pełni zabezpieczały potrzeby Flotylli w tym zakresie. Na 2000 r. wydzielono środki w kwocie 150.000 zł, z czego w I kwartale 2000 r. wykorzystano 52.714 zł, tj. 35,1%. Ustalono również, że na utrzymanie czystości i estetyki kuchni okrętowych i stołówek żołnierskich w jednostkach brzegowych wydzielono w 1999 r. środki budżetowe w kwocie 107.469 zł i wydatkowano w 100%, natomiast w I kwartale 2000 r. odpowiednio 21.840 i 100%, co pozwoliło na zaspokojenie potrzeb w tym zakresie.

4.2.4. 3 Flotylla Okrętów w Gdyni.

1. Ustalono, iż etat Flotylli przewidywał 1.697 stanowisk marynarzy służby zasadniczej. Stopień obsady stanowisk w kolejnych kwartałach 1999 r. obniżał się z 94,3% w I kwartale do 83,2% w III kwartale, natomiast w I kwartale 2000 r. wynosił 82,7%. Obniżenie wskaźnika obsady etatowej spowodowane zostało wcześniejszym zwolnieniem marynarzy wcielen listopad 1997 r. i luty 1998 r. do rezerwy w związku z przejściem (od 1.01.1999 r.) na 12 miesięczny okres służby zasadniczej. W 1999 r. w Flotylli pełnili służbę żołnierze wcieleni w 6-7 terminach, natomiast w I kwartale 2000 r. – w 6 terminach.

2. Służbę w Flotylli równocześnie odbywali marynarze różnych wcielen. Na podstawie przeprowadzonych oględzin oraz złożonych wyjaśnień przez szefa sztabu Flotylli ustalono, iż zakwaterowanie w izbach żołnierskich marynarzy ze względu na datę wcielenia było zróżnicowane. I tak, w jednostkach brzegowych Flotylli, np. w Bazie Technicznej Marynarki Wojennej i Komendzie Portu Wojennego w Gdyni kwarterowano marynarzy w izbach żołnierskich z jednego wcielenia. Natomiast na okrętach i pomocniczych jednostkach pływających kwarterowano marynarzy w izbach mieszkalnych z różnych wcielen (np. ORP „Warszawa”, ORP „Hydrograf”, ORP „Wodnik” i ORP „Górnik”).

W Flotylli przestrzegane były normy zakwaterowania żołnierzy. Powierzchnia izb żołnierskich wynosiła w Bazie Technicznej MW od 7,2 m² (budynek nr 37) do 18,7 m² (budynek nr 5); w 69 batalionie transportowo-przeładunkowym od 3,6 m² w 1 kompanii transportowo-przeładunkowej, do 7,6 m² w 2 kompanii transportowo-przeładunkowej. Natomiast na okrętach liczba marynarzy zakwaterowanych w poszczególnych pomieszczeniach nie przekraczała ilości miejsc (koi), np. ORP „Warszawa” w pomieszczeniu o 12 miejscach zakwaterowano 12 marynarzy, a w pomieszczeniu o 53 miejscach – 43 marynarzy. Podobna sytuacja była na innych kontrolowanych okrętach, tj. ORP „Hydrograf”, „Gryf” i „Górnik”.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich, pomieszczeń mieszkalnych oraz węzłów sanitarnych i łaźni w jednostkach brzegowych i okrętach ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń był zadowalający i podobny w całej Flotylli, z wyjątkiem budynku nr 37 w Bazie Technicznej MW, gdzie były niesprawne kabiny natryskowe (po 3 na każdej kondygnacji) ze względu na wady konstrukcyjne (wady izolacji posadzki) mimo, iż budynek był nowy.

3. Marynarzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej poprzez urządzenie na okrętach węzłów sanitarnych składających się z

umywalni, toalet i natrysków, a w jednostkach brzegowych węzłów sanitarnych łącznie z kabinami natryskowymi, zasilanych stale w ciepłą wodę. Kąpiel odbywała się raz w tygodniu, połączona z wymianą bielizny osobistej (co tydzień) i bielizny pościelowej (co 2 tygodnie). Ponadto marynarze według potrzeb wymieniali indywidualnie umundurowanie w magazynach wymiennych, natomiast stan jakościowy i czystość tego umundurowania sprawdzano podczas przeglądów lub apeli mundurowych.

Kontrola wykazała, iż marynarzom służby zasadniczej zapewniono zróżnicowane warunki socjalne w zakresie przygotowania i spożywania posiłków na bazie stołówek żołnierskich w jednostkach brzegowych lub kuchni okrętowych. I tak, w wyniku kontroli w dniu 11.02.2000 r. stanu sanitarno-higienicznego Wojskowy Inspektor Sanitarny MW wstrzymał żywienie załóg okrętów nr 427, 428 i 429 na bazie kuchni okrętowych i nakazał przeprowadzenie remontu w tych kuchniach, a załogi przeprowiantować. Do zakończenia kontroli załogi omawianych okrętów żywiono w stołówce brzegowej Nr 1 Komendy Portu Wojennego w Gdyni, na okręcie 427 prowadzono remont, a na okrętach 428 i 429 nie podjęto remontów ze względu na zakwalifikowanie tych okrętów przez Komitet Techniczny MW do likwidacji i spisania z ewidencji w 2000 r.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym sprawowali lekarze jednostek, a powyższy fakt dokumentowany był w formie miesięcznych meldunków, w których informowano m.in. o stanie zdrowotnym i przeprowadzonych przeglądach lekarskich marynarzy, stanie sanitarno-higienicznym w pododdziałach, okrętach, kuchniach i stołówkach żołnierskich. W ocenie służby zdrowia Flotyli istotnym problemem na okrętach było utrzymanie należytej jakości wody pitnej w zbiornikach okrętowych.

4. Kontrola wykazała, że marynarzom Flotyli zapewniono całodobową opiekę lekarską. Zapewniono im również pełną dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich w kwalifikowanych placówkach zdrowia, jak np. w 7 Szpitalu Marynarki Wojennej w Gdańsku, Wojskowej Specjalistycznej Przychodni Lekarskiej w Gdyni-Oksywiu. Wszystkim marynarzom założono książeczki zdrowia, w których bieżąco odnotowywano m.in. przeprowadzone badania lekarskie, przeglądy stomatologiczne, szczepienia oraz prześwietlenia. W 1999 r. marynarzom udzielono 9.032 porady ambulatoryjne i 2.441 zabiegów stomatologicznych, natomiast w I kwartale 2000 r. odpowiednio: 2.096 i 805.

5. Ustalono, że w Flotyli całokształtem spraw społeczno-wychowawczych kierował szef wydziału przy pomocy 24 oficerów. Należy zaznaczyć, iż z 32 stanowisk etatowych nie było obsadzonych 7, tj. 21,9%. W Flotyli obydwa stanowiska konsultantów do spraw psychoprofilaktyki były obsadzone. W kontrolowanym okresie konsultanci udzielili marynarzom m.in. 492 indywidualnych konsultacji, z tego 161 (32,7%) ze skierowań lekarzy, 145 (29,5%) ze skierowań dowódców i 186 (37,8%) ze zgłoszeń indywidualnych. Obsadzone było również stanowisko księdza kapelana, który sprawował posługę duszpasterską dla całej Flotyli. Konsultanci współpracowali ze wszystkimi osobami funkcyjnymi zajmującymi się sferą stosunków społecznych, szczególnie w odniesieniu do marynarzy służby zasadniczej. Faktycznie współpracowano z wieloma placówkami specjalistycznymi, w tym m.in. z Pracownią Psychologiczną Marynarki Wojennej

6. W kontrolowanym okresie marynarzom służby zasadniczej wymierzono łącznie 270 kar dyscyplinarnych. Najwięcej kar, tj. 122 (45,2%), wymierzono za przewinienia dotyczące nieobecności w służbie lub samowolnego oddalenia. Za nadużycie alkoholu lub środków odurzających wymierzono 34 kary (12,6%). Za naruszenie zasad właściwych stosunków międzyludzkich wymierzono 3 kary (w 1999 r.).

Odnotowano 16 przestępstw popełnionych przez marynarzy służby zasadniczej, w tym 10 za czyny dotyczące przestępstw przeciwko obowiązkowi pełnienia służby, 5 – naruszenia nietykalności cielesnej i 1 – za czynną napaść na przełożonego.

7. Wydzielone w 1999 r. środki finansowe na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarnego w jednostkach brzegowych i okrętach wynosiły 80.200 zł, a w I kwartale 2000 r. - 26.400 zł. Pozwoliło to zabezpieczyć potrzeby w podstawowym zakresie. Kontrola wykazała, iż w różnym stopniu wykorzystywano należności normatywne środków finansowych na utrzymanie czystości i estetyki w kuchniach okrętowych i jednostkach brzegowych, np. w 31 dywizjonie okrętów rakietowych od 74,4% (1999 r.) do 81,1% (I kwartał 2000 r.), a w 32 dywizjonie okrętów rakietowych nastąpił spadek z 66,4% (1999 r.) do 58,9% (I kwartał 2000 r.). Wynikało to (w świetle wyjaśnień szefa sekcji żywnościowej KPW) z niewystarczających kwot przydzielanych środków budżetowych.

4.3. W Wojskach Lotniczych i Obrony Powietrznej.

4.3.1. 9 Pułk Lotnictwa Myśliwskiego w Zegrzu Pomorskim.

1. Ustalono, że etat pułku określał 509 stanowisk żołnierzy służby zasadniczej. Stopień obsady tych stanowisk w 1999 r. wynosił od 59,0% (300 żołnierzy) w II kwartale, do 65,0% (331 żołnierzy) w IV kwartale. W 1999 r. w pułku pełnili służbę zasadniczą żołnierze z 6 lub 7 poborów, natomiast w I kwartale 2000 r. z 6 poborów.

Żołnierze służby zasadniczej pełnili służbę w pododdziałach wchodzących w skład pułku, tj. 2 batalionach: zaopatrzenia oraz łączności i ubezpieczenia lotów, jak również w 3 eskadrach, w tym w 2 lotnictwa myśliwskiego i technicznej.

2. Służbę w pułku równocześnie odbywali żołnierze wcieleni w 6 lub 7 terminach. Stany osobowe pododdziałów stanowili żołnierze z różnych wcieleń, np. w kompaniach ubezpieczenia lotów, ochrony i transportowej według stanu na koniec I kwartału 2000 r. z 6 wcieleń. Żołnierzy kwaterowano w izbach stosując podział według plutonów i drużyn.

W pułku przestrzegane były normy zakwaterowania żołnierzy. Powierzchnia ogólna przypadająca na jednego żołnierza w budynkach koszarowych wynosiła od 10,1 m² w budynku nr 137 do 19,1 m² w budynku nr 165 przy powierzchni normatywnej określonej na 4,9 – 6,9 m², natomiast powierzchnia izb żołnierskich od 2,8 m² w budynku nr 118 do 7,3 m² w budynku nr 165.

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

65

Na podstawie przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich, węzłów sanitarnych i łaźni ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń był zadowalający, zaś w kompanii transportowej, w związku z przeprowadzonym remontem, dobry.

3. Żołnierzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej poprzez urządzenie węzłów sanitarnych na każdej kondygnacji budynku koszarowego i dodatkowo urządzonymi kabinami natryskowymi, zasilanych stale w ciepłą wodę. Kąpiel odbywała się raz w tygodniu – zgodnie z opracowanym grafikiem – połączona z wymianą bielizny osobistej (co tydzień) i bielizny pościelowej (co dwa tygodnie). Podkreślić należy, że w miarę potrzeby, wymiany bielizny osobistej dokonywano w dodatkowych terminach.

Kontrola wykazała, na podstawie przeprowadzonych oględzin, analizy dokonanych wpisów w „Dzienniku pracy stołówki” oraz złożonych wyjaśnień przez osoby funkcyjne, iż stołówka żołnierska była usytuowana w obiekcie o złym stanie technicznym, a utrzymywany stan sanitarno-higieniczny był dostateczny. Ustalono, że ujęty w planie na 2000 r. remont kapitalny tego obiektu, do czasu zakończenia kontroli (7 lipca 2000 r.), nie został rozpoczęty.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym w pułku sprawował starszy lekarz pułku, a powyższy fakt dokumentowany był w formie comiesięcznych meldunków składanych dowódcy. Lekarz informował m.in. o stanie zdrowotnym i przeprowadzonych przeglądach lekarskich żołnierzy, stanie sanitarno-higienicznym w pododdziałach, kuchni i stołówce żołnierskiej oraz wydanych zaleceniach i stopniu ich realizacji. Ustalono, że dowódca pułku zapoznawał się z meldunkami i wydawał stosowne polecenia w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. Adnotacje o realizacji zaleceń dokonywane były w książce meldunków lekarza. Ponadto starszy lekarz pułku składał do stacji sanitarno-epidemiologicznej Pomorskiego Okręgu Wojskowego kwartalne „Sprawozdania sanitarno-epidemiczne”, w których informował m.in., iż w I kwartale 1999 r. nastąpiło pogorszenie stanu higieny osobistej żołnierzy służby zasadniczej, które spowodowało wzrost zachorowań na choroby skóry, natomiast w III i IV kwartale 1999 r. higiena osobista żołnierzy uległa poprawie.

4. Kontrola wykazała, że żołnierze pułku mieli zapewnioną całodobową opiekę lekarską. Zapewniono im również pełną dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji lekarskich w ośmiu kwalifikowanych placówkach służby zdrowia, np. w 107 Szpitalu Wojskowym z Przychodnią w Wałczu i 8 Batalionie Medycznym w Kołobrzegu. Wszystkim żołnierzom założone zostały książeczki zdrowia, w których bieżąco odnotowywano wymagane przeglądy lekarskie, w tym stomatologiczne, szczepienia i prześwietlenia. W 1999 r. żołnierzom służby zasadniczej udzielono 2.667 porad lekarskich, w tym 581 stomatologicznych, natomiast w I kwartale 2000 r. odpowiednio 967 i 24.

5. Stwierdzono, że w pułku był obsadzony etat konsultanta do spraw psychoprofilaktyki. Na podstawie zestawień statystycznych pracy psychoprofilaktycznej w 1999 r. ustalono, iż żołnierzom służby zasadniczej udzielono 28 konsultacji, przeszkolono 530 żołnierzy, wykonano badania kwalifikacyjne do służby wartowniczej 84 żołnierzom, natomiast w I kwartale 2000 r. udzielono 19 konsultacji indywidualnych i wykonano badania kwalifikacyjne 34 żołnierzom.

W pułku obsadzone były 4 z 5 etatowych stanowisk sekcji społeczno-wychowawczej. Etat kapelana pułku do czasu zakończenia kontroli nie został obsadzony. Opiekę duszpasterską sprawował kapelan Garnizonu Szczecinek.

6. W kontrolowanym okresie żołnierzom służby zasadniczej wymierzono łącznie 66 kar (w 1999 r. – 53), w tym w 25 przypadkach (w 1999 r. – 22), tj. 37,9% dotyczyły one nieobecności w służbie lub samowolnych oddaleń do 48 godz., a w 15 przypadkach, tj. 22,7% (w 1999 r. – 8) dotyczyły one nadużycia alkoholu lub środków odurzających. Za naruszenie zasad właściwych stosunków międzyludzkich wymierzono tylko 1 karę (w I kwartale 2000 r.). W badanym okresie w pułku popełniono 4 (w 1999 r. – 3) przestępstwa przez 5 sprawców, wobec których orzeczono wyroki skazujące.

7. Na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarnego w rejonach zakwaterowania w 1999 r. wydatkowano środki finansowe w kwocie 103.615 zł, a w 2000 r. - 120.000 zł, tj. więcej o 15,8%. Natomiast w I kwartale 2000 r. faktycznie wydatkowano kwotę 412 zł, gdyż korzystano z zapasów środków czystości z ubiegłego roku. Ponadto ustalono, iż służba żywnościowa na utrzymanie właściwego stanu sanitarno-higienicznego w podległych obiektach zbiorowego żywienia wydatkowała środki finansowe w kwotach: w 1999 r. – 35.056 zł i I kwartał 2000 r. – 7.632 zł wykorzystując należny normatyw odpowiednio w 100% i 91,0%, co pozwoliło zabezpieczyć potrzeby w podstawowym zakresie.

4.3.2. 71 Dywizjon Rakietowy Obrony Powietrznej w Pobierowie.

1. Ustalono, że etat dywizjonu określał 88 stanowisk dla żołnierzy służby zasadniczej, w tym 10 podoficerów i 78 szeregowych. Kontrola wykazała, że na koniec 1999 r. służbę w dywizjonie pełniło 70 żołnierzy zasadniczej służby wojskowej, w tym 6 podoficerów i 64 szeregowych, a według stanu na dzień 31 marca 2000 r. – odpowiednio: 73, 6 i 67. Wskaźnik obsady stanowisk w poszczególnych pododdziałach był zróżnicowany i na koniec 1999 r. wynosił od 63,3% w baterii startowej do 92,3% w kompanii zabezpieczenia, natomiast na koniec I kwartału 2000 r. od 70,0% w baterii startowej do 92,3% w kompanii zabezpieczenia. Do jednostki kierowano żołnierzy już po szkoleniu podstawowym. Największe braki w uzupełnianiu stanów osobowych żołnierzy zsw występowały w specjalności SW 49-7-64, tj. kierowcy pojazdów wielotonowych.

2. Służbę w dywizjonie odbywali żołnierze przybyli na uzupełnienie stanów osobowych pododdziałów (po przeszkoleniu podstawowym) w 7 terminach. Żołnierzy kwaterowano we wspólnych izbach żołnierskich nie rozdzielając ich według wcieleń, lecz stosując podział według drużyn i plutonów. Dowódcy drużyn byli kwaterowani na salach żołnierskich razem z żołnierzami służby zasadniczej, co było niezgodne z pkt. 151 Regulaminu Ogólnego Sił Zbrojnych RP.

W dywizjonie przestrzegane były normy zakwaterowania żołnierzy. Powierzchnia izb żołnierskich przypadająca na jednego żołnierza wynosiła od 3,72 m² w kompanii zabezpieczenia do 8,37 m² w baterii startowej.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich, węzłów sanitarnych i łaźni oraz wyjaśnień dowódców pododdziałów ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń był dobry i podobny w całym dywizjonie. Jedynie stolarka okienna była w złym stanie – zakładano jej wymianę (plan remontów na 2000 r.). Izby żołnierskie były czyste i estetycznie urządzone, w oknach zasłony i firany, na ścianach reprodukcje obrazów. Poza sprzętem kwatrurowym na salach żołnierze posiadali własne telewizory i radia.

3. Żołnierzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej. Umywalnię i łaźnię ze sprawnymi urządzeniami posiadał każdy pododdział w dywizjonie. Były one czyste i starannie utrzymane. Jedynie w baterii radiotechnicznej w pomieszczeniach umywalni wentylacja była mało wydajna, a sufit w pomieszczeniu natrysków był mokry i ze złuszczoną farbą.

W dywizjonie zapewniono żołnierzom możliwość codziennej kąpieli, a pod nadzorem szefa pododdziału raz w tygodniu. Woda ciepła była zapewniona na bieżąco. Wymiany bielizny osobistej dokonywano raz w tygodniu, a pościelowej raz na dwa tygodnie.

Kontrola wykazała, że żołnierze służby zasadniczej dywizjonu otrzymali tylko po jednej parze butów. „Zestawy należności przedmiotów zaopatrzenia mundurowego w czasie pokoju” sygn. Mund. 81/96, zestaw 25, podzestaw nr 30 – określają, iż w ramach należności obuwia dla żołnierza zasadniczej i nadterminowej służby wojskowej przysługują 3 pary obuwia, w tym 1 para do umundurowania wyjściowego i 2 pary do umundurowania polowego.

Kontrola wykazała, że żołnierzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki socjalne w zakresie spożywania posiłków w jednym obiekcie stołówkowo-kuchennym. Pomieszczenia kuchni były czyste a sprzęt sprawny.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym w dywizjonie sprawowany był przez lekarza izby chorych, który w comiesięcznych pisemnych meldunkach informował dowódcę m.in. o stanie zdrowotnym żołnierzy oraz stanie sanitarnym w rejonach zakwaterowania pododdziałów. Właściwe działania podjęte były m.in. po stwierdzeniu negatywnego wyniku badań wody z ujęcia jednostki. W czasie kontroli nie przedstawiono jednak dokumentu świadczącego o przeprowadzeniu przeglądów sanitarnych żołnierzy podczas każdorazowej ich kąpieli, co określa pkt 168 regulaminu ogólnego Sił Zbrojnych RP.

4. Stwierdzono, że opiekę lekarską nad żołnierzami dywizjonu sprawował personel medyczny izby chorych jednostki, tj. lekarz, pielęgniarka oraz kierowca – sanitariusz. W nagłych przypadkach pomocy mogło udzielać Pogotowie Ratunkowe w Gryficach. Natomiast konsultacji specjalistycznych udzielał szpital wojskowy w Szczecinie.

Na podstawie analizy zapisów w książeczkach zdrowia oraz list prześwietleń rtg i szczepień ustalono, iż każdy żołnierz był poddany badaniom ogólnym w pierwszym miesiącu służby, a w książeczkach zdrowia odnotowywano comiesięczne przeglądy profilaktyczne. Wszystkim żołnierzom służby zasadniczej przeprowadzono badania rentgenowskie klatki piersiowej.

Kontrola ustaliła, iż w stosunku do 11 żołnierzy nie przeprowadzono w terminie dwukrotnego szczepienia na dur – tężec w ciągu pierwszego miesiąca służby wojskowej, do czego zobowiązuje "Instrukcja o ochronie sanitarno-higienicznej i przeciwepidemiologicznej w czasie pokoju i wojny" sygn. Zdrowia 231/93. Przypadki nieszczepienia żołnierzy powstały z powodu braku szczepionki i zaniedbań organizacyjnych.

5. Kontrola wykazała, że w dywizjonie nie było etatu konsultanta do spraw psychoprofilaktyki. Obsługę w tym zakresie prowadził, zatrudniony na ½ etatu, konsultant z jednostki nadrzędnej w Gryficach. W 1999 r. i w I kwartale 2000 r. psychoprofilaktyki ten udzielił po 3 konsultacje indywidualne żołnierzom służby zasadniczej.

W strukturze organizacyjnej służby społeczno-wychowawczej dywizjonu występowały etaty starszego oficera oraz kierownika klubu, które były obsadzone. Etat dywizjonu nie przewidywał jednak stanowiska kapelana wojskowego. Żołnierze korzystali z posług duszpasterskich proboszcza parafii w Pobierowie oraz kapelana wojskowego jednostki nadrzędnej w Gryficach.

6. W 1999 r. w dywizjonie wymierzono jedną karę dyscyplinarną za krótkotrwałe samowolne oddalenie się z jednostki, natomiast w I kwartale 2000 r. nie odnotowano kar dyscyplinarnych.

7. W 1999 r. dywizjon otrzymał z jednostki nadrzędnej środków czystości za kwotę 4.490 zł oraz drobnego sprzętu gospodarczego za kwotę 458 zł. Natomiast w I kwartale 2000 r. odpowiednio za kwotę 824 zł i 175 zł. Przeprowadzone oględziny oraz złożone wyjaśnienia dowódców pododdziałów i lekarza jednostki wykazały, że przydzielane kwartalnie środki czystości nie były wystarczające (szczególnie środki dezynfekujące i czyszciki).

4.3.3. 78 Pułk Rakietowy Obrony Powietrznej w Mrzeżynie Gryfickim.

1. Ustalono, że etat pułku określał 395 stanowisk dla żołnierzy służby zasadniczej, w tym 41 podoficerów i 354 szeregowych. Kontrola wykazała, że na koniec 1999 r. służbę w pułku pełniło 273 żołnierzy służby zasadniczej, w tym: 9 podoficerów i 264 szeregowych, a według stanu na dzień 31 marca 2000 r. odpowiednio: 246, 9 i 237. Wskaźnik obsady stanowisk w poszczególnych pododdziałach na koniec 1999 r. wynosił od 53,8% w dywizjonie technicznym do 76,9% w 1 dywizjonie ogniowym, natomiast na koniec I kwartału 2000 r. od 38,5% w dywizjonie technicznym do 87,2% w 1 dywizjonie ogniowym. W 1999 r. do jednostki wcielono 251 żołnierzy w czterech terminach, a w I kwartale 2000 r. – 105 w jednym terminie. W 1999 r. prowadzono szkolenie dla wcielonych żołnierzy wyłącznie na potrzeby pododdziałów pułku, a od stycznia 2000 r. szkolono również na rzecz innych jednostek.

2. Służbę w pułku równocześnie odbywali żołnierze wcieleni w pięciu terminach. Kwaterowanie żołnierzy w pułku było niejednorodne. W niektórych pododdziałach

(dywizjonie technicznym i ostatnio w 2 dywizjonie ogniowym) kwaterowano żołnierzy według ich wcieleń, a w pozostałych według drużyn i plutonów.

W pułku przestrzegane były normy zakwaterowania żołnierzy. Powierzchnia izb mieszkalnych przypadająca na jednego żołnierza była zróżnicowana w pododdziałach pułku i wynosiła od 3,08 m² w SD dywizjonu dowodzenia do 6,08 m² w baterii szkolnej.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich, węzłów sanitarnych i łaźni oraz wyjaśnień dowódców pododdziałów i kierownika Wojskowej Administracji Koszar ustalono, że stan techniczny budynków koszarowych zamieszkałych przez żołnierzy służby zasadniczej był zróżnicowany. Izby żołnierskie były zadbane, mimo prowadzenia w wielu pododdziałach prac remontowych. Dobre warunki zakwaterowania występowały m.in. w kompanii remontowej (bud. nr 31), baterii szkolnej (bud. nr 37) oraz kompanii ochrony (bud. nr 7). Występowały jednak rejony zakwaterowania pododdziałów o złych warunkach bytowych, tj. złym stanie technicznym węzłów sanitarnych, dachu i stolarki, a także zniszczonych i zaniedbanych pomieszczeniach (np. 1 dywizjon ogniowy – bud. nr 1, dywizjon dowodzenia – bud. nr 8). Budynek nr 39 jak i przedstawione wyżej wymagają remontu bądź modernizacji.

3. Żołnierzom służby zasadniczej zapewniono warunki do utrzymania higieny osobistej poprzez pododdziałowe łaźnie i umywalnie (w większości z kabinami natryskowymi). Stwierdzono zaniedbania w zakresie utrzymania i stanu technicznego pomieszczeń sanitarnych, m.in. w 1 dywizjonie ogniowym nieczynne kabiny prysznicowe, dziurawa wanna, nieszczelne zawory oraz izolacja, ubytki płytek glazuranych, tynku i powłoki malarskiej, grzyb na ścianie, a także niesprawna instalacja oświetleniowa tych pomieszczeń.

W pułku zapewniono żołnierzom systematyczną wymianę bielizny osobistej (co tydzień) i pościelowej (co 2 tygodnie). W jednostce funkcjonował również magazyn, gdzie żołnierze mogli dokonywać wymiany elementów umundurowania.

Kontrola ustaliła, że kuchnia poddawana była remontowi a żywienie odbywało się na bazie 5 kuchni polowych. Kuchnia polowa funkcjonowała od maja do września, a w okresie jesienno-zimowym przygotowanie posiłków odbywać się będzie na bazie kuchni kasyna. Spożywanie posiłków w okresie letnim odbywało się na stołówce żołnierskiej, a poza tym okresem w stołówce kasyna. Podczas oględzin stwierdzono, że zmywanie naczyń kuchennych i stołowych odbywało się ręcznie. Kucharze i drużyna gospodarcza codziennie poddawani byli przeglądowi lekarskiemu, a fakt ten odnotowywano w odpowiednim zeszycie. Sprzęt i urządzenia kuchenne były sprawne i czyste.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym sprawowany był przez dowódców pododdziałów oraz lekarza jednostki. Na izbie chorych nie wydzielono osobnych pomieszczeń sanitarnych dla żołnierzy chorych na choroby zakaźne. Meldunki lekarza jednostki o stanie sanitarno-epidemiologicznym składane były dowódcy pułku co kwartał, a nie co miesiąc jak nakazuje Instrukcja o ochronie sanitarno-higienicznej i przeciwepidemiologicznej wojska w czasie pokoju i wojny – sygn. Zdrowia 231/93. Przełożeni zapoznawali się z tymi meldunkami i wydawali stosowne polecenia w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

4. Stwierdzono, że opiekę lekarską nad żołnierzami pułku sprawował personel medyczny izby chorych jednostki oraz korzystano z porad specjalistów szpitala wojskowego w Szczecinie.

Na podstawie analizy zapisów w książeczkach zdrowia oraz list prześwietleń rtg i szczepień ustalono, iż każdy żołnierz był poddany badaniom ogólnym w pierwszym miesiącu służby, a w książeczkach zdrowia odnotowywano comiesięczne przeglądy profilaktyczne. Wszystkim żołnierzom służby zasadniczej przeprowadzono badania rentgenowskie klatki piersiowej oraz poddano ich dwukrotnemu szczepieniu szczepionką dur – tężec w pierwszym miesiącu służby, a po odbyciu służby wojskowej zaszczepiono ich tą szczepionką po raz trzeci.

5. Kontrola wykazała, że w pułku nie było etatu konsultanta do spraw psychoprofilaktyki. Obsługę w tym zakresie prowadził, zatrudniony na ½ etatu, konsultant z jednostki nadrzędnej w Gryficach. W jednostce pracował on dwa dni w tygodniu. W pilnych przypadkach żołnierzy kierowano, poprzez lekarza jednostki, do pracowni psychologicznej w Koszalinie.

W strukturze organizacyjnej służby społeczno-wychowawczej pułku występowały 4 etaty w sekcji społeczno-wychowawczej, 5 etatów w pododdziałach pułku oraz 2 etaty w klubie garnizonowym. W etatach pododdziałów występowały 4 stanowiska nie obsadzone.

Etat pułku nie przewidywał stanowiska kapelana wojskowego, obowiązki te wykonywał kapelan z jednostki nadrzędnej w Gryficach.

6. W 1999 r. i w I kwartale 2000 r. w pułku nie wymierzono żadnej kary dyscyplinarnej. W 1999 r. żołnierze popełnili jednak 5 przestępstw, z tego 2 – czynna napaść na przełożonego oraz 3 - samowolne przebywanie poza jednostką powyżej 14 dni. W I półroczu 2000 r. wobec żołnierzy pułku wszczęto trzy postępowania za wykroczenia (2 – prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu, 1 – wtargnięcie do mieszkania prywatnego).

7. W planie finansowym pułku w 1999 r. przewidziano wydatki na zakup materiałów do utrzymania czystości w kwocie 20.000 zł, z której wydatkowano na ten cel kwotę 17.709,86 zł. Natomiast na drobny sprzęt gospodarczy planowano wydatkować 12.000 zł, jednakże wydatki te nie zostały zrealizowane. W I kwartale 2000 r. na te cele nie dokonano żadnych wydatków, przy planowanych kwotach odpowiednio: 21.000 zł i 12.000 zł. Przeprowadzone oględziny oraz złożone wyjaśnienia dowódców pododdziałów i lekarza jednostki wykazały, że przydzielane środki czystości były niewystarczające.

4.3.4. 12 Baza Lotnicza w Mirosławcu.

1. Ustalono, że Baza sformowana została z dniem 1 stycznia 2000 r. Na koniec I kwartału 2000 r. etat Bazy określał 587 stanowisk dla żołnierzy służby zasadniczej, w tym

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

71

34 podoficerów i 553 szeregowych. Faktycznie w dniu 31 marca 2000 r. służbę odbywało 509 żołnierzy (86,7 % stanu etatowego), w tym 3 podoficerów (8,8%) i 506 szeregowych (92,0%). Stopień obsady stanowisk w poszczególnych pododdziałach wynosił od 69,0% w kompanii zabezpieczenia Komendy Lotniska w Pile, do 104,4% w eskadrze obsługi ze strażą pożarną. W I kwartale 2000 r. na potrzeby Bazy wcielono 141 żołnierzy w 2 terminach.

2. Służbę w Bazie równocześnie odbywali żołnierze wcieleni w 4 terminach. Stany osobowe pododdziałów stanowili żołnierze z różnych wcieleń, co wynikało m.in. z wysokiej specjalizacji i różnorodności stanowisk. Żołnierzy kwaterowano w izbach żołnierskich stosując podział według plutonów, drużyn lub obsługi. Dowódców drużyn i żołnierzy służby zasadniczej pełnionej nadterminowo zakwaterowano w odrębnych izbach

W Bazie były przestrzegane normy zakwaterowania żołnierzy. Powierzchnia izb żołnierskich przypadająca na jednego żołnierza wynosiła od 3,2 m² w kompanii transportowej do 12,0 m² w kompanii zabezpieczenia.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich, węzłów sanitarnych i łaźni oraz wyjaśnień złożonych przez dowódców pododdziałów ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń był zadowalający i podobny w całej Bazie za wyjątkiem drugiego piętra w budynku koszarowym nr 49, tj. rejonu zakwaterowania 2 kompanii: zabezpieczenia i obsługi lotnisk ze względu na przygotowanie do wykonania robót malarskich. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż w ciągu 2000 r. dokonano znacznego zakresu remontu bieżącego i konserwacyjnego w obu budynkach koszarowych. I tak, wyremontowano dachy na obydwu budynkach, wymieniono 153 komplety skrzydeł drzwiowych z ościeżnicami, dokonano częściowej wymiany posadzek i robót malarskich na wszystkich kondygnacjach w obu budynkach za wyjątkiem powyżej wymienionej. Natomiast dalszych remontów wymagają węzły sanitarne w pododdziałach w różnym zakresie, w tym szczególnie stolarka okienna, wentylacja jak i sieć kanalizacyjna. Należy podkreślić, iż zainstalowane urządzenia sanitarne były sprawne i bieżąco użytkowane. Izby wyposażone były w podstawowy sprzęt kwaterekowy, z wyjątkiem taboretów koszarowo-polowych, np. eskadry obsługi.

3. Żołnierzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej poprzez urządzenie łaźni oddziałowej, a w budynkach koszarowych na każdej kondygnacji budynku znajdowały się umywalnie z kabinami prysznicowymi zasilane w ciepłą wodę. Kąpiel odbywała się raz w tygodniu (na podstawie opracowanego grafika kąpieli) połączona jednocześnie z wymianą bielizny osobistej (co tydzień) i bielizny pościelowej (co dwa tygodnie). Ponadto ustalono, iż żołnierzom stworzono właściwe warunki wymiany umundurowania ćwiczebnego w zorganizowanym magazynie wymiennym, którego funkcjonowanie dostosowano do potrzeb użytkowników, a posiadane zapasy umożliwiały dokonanie bieżącej wymiany.

Żołnierzom zapewniono bardzo dobre warunki spożywania posiłków w zmodernizowanej w 1997 r. kuchni i stołówce żołnierskiej. Nie mniej jednak różnicowano zaopatrzenie w odzież specjalistyczną (kucharską i roboczą) personelu kuchni i stołówki żołnierskiej. I tak, żołnierzom zapewniono zbiorowe zaopatrzenie i wymianę odzieży specjalistycznej, natomiast pracowników cywilnych wyposażono w należne 4 kpl tej

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

72

odzieży, jednocześnie powierzając im pranie odzieży za odpłatnością. Natomiast pkt 169 Regulaminu ogólnego Sił Zbrojnych RP wymaga - „ubiór ochronny dla personelu zbiorowego żywienia wymienia się codziennie”.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym sprawowali lekarze Bazy, a fakt ten odzwierciedlany był w comiesięcznych meldunkach składanych dowódcy. Lekarz informował m.in. o stanie zdrowotnym i przeprowadzonych przeglądach lekarskich żołnierzy, stanie sanitarno-higienicznym w pododdziałach, kuchni i stołówce żołnierskiej, miejscach pełnienia służby oraz wydanych zaleceniach i stopniu ich realizacji. Ustalono, że dowódca Bazy zapoznawał się z meldunkami i wydawał polecenia w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. Ponadto szef służby zdrowia Bazy systematycznie składał do Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej POW w Bydgoszczy kwartalne „Sprawozdania sanitarno-epidemiologiczne”.

4. Kontrola wykazała, że żołnierze Bazy mieli zapewnioną całodobową opiekę lekarską. Zapewniono im również pełną dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji, m.in. w 107 Wojskowym Szpitalu z Polikliniką w Wałczu. Do konsultacji specjalistycznych w kontrolowanym okresie skierowano łącznie 409 żołnierzy, przy czym dominujące konsultacje dotyczyły spraw okulistycznych – 127, tj. 31,1% oraz neurologicznych – 99, tj. 24,2%.

Wszystkim żołnierzom założone zostały książeczki zdrowia, w których odnotowywano m.in. przeprowadzone badania lekarskie, przeglądy stomatologiczne i szczepienia ochronne oraz prześwietlenia. W toku kontroli stwierdzono przypadki nie odnotowywania przeglądów profilaktycznych. Ustalono, że nie wynikały one z zaniedbań służby zdrowia Bazy lecz jednostek w których żołnierze pełnili służbę przed przybyciem do Bazy. W kontrolowanym okresie udzielono żołnierzom 6478 porad, a najczęściej dotyczyły one infekcji dróg oddechowych.

Służba zdrowia Bazy prowadziła swoją działalność w oparciu o izbę chorych zlokalizowaną w parterowym budynku typu baraku. Stan techniczny tego budynku był zły. W szczególnie złym stanie technicznym była ta część budynku w którym zorganizowana była stacjonarna (tj. łóżkowa) izba chorych. Ustalono, iż na remont kapitalny tego obiektu w Bazie został opracowany „Program organizacyjno-użytkowy” o szacunkowym koszcie ok. 1.800,0 tys. zł i przesłany do zaopiniowania i zatwierdzenia przez dowódcę WLiOP.

5. Stwierdzono, że w Bazie całokształtem problematyki społeczno-wychowawczej kierował pomocnik dowódcy – kierownik sekcji przy pomocy dwóch oficerów. Stanowiska oficerów społeczno-wychowawczych były obsadzone w 100%. W Bazie przewidziane było stanowisko konsultanta dowódcy do spraw psychoprofilaktycznych, które zostało obsadzone w wymiarze 0,5 etatu. Konsultant współpracował ze wszystkimi osobami funkcyjnymi zajmującymi się sferą spraw społeczno-wychowawczych. W kontrolowanym okresie udzielił on m.in. 546 porad (w 1999 r. – 346), w tym z własnej inicjatywy 287 (w 1999 r. – 159), tj. 52,6%, a na wnioski przelożonych 69 (w 1999 r. – 58), tj. 12,6%. W Bazie nie było etatowego stanowiska księdza kapelana, a faktycznie posługę duszpasterską sprawował ksiądz proboszcz miejscowej parafii.

6. W kontrolowanym okresie żołnierzom służby zasadniczej wymierzono łącznie 46 kar (w 1999 r. – 37), w tym za nieobecność w służbie 31 kar (w 1999 r. – 23), tj. 67,4%.

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

73

W omawianym okresie żołnierze popełnili 24 przestępstwa (w 1999 r. – 19), w tym 14 (58,3%) to czyny przeciwko obowiązkowi pełnienia służby.

7. W 1999 r. na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarno-higienicznego wydzielono kwotę 47.123 zł, natomiast na 2000 r. – 75.000 zł, tj. o 59,2% więcej od zrealizowanej w 1999 r. W środki czystości pododdziały zaopatrywane były na podstawie opracowanej i zatwierdzonej tabeli norm, a wydawanie tych środków odbywało się na podstawie miesięcznych asygnat materiałowych. Wydawane ilości i asortyment środków czystości pozwalał na zaspokojenie potrzeb w podstawowym zakresie. Ponadto ustalono, iż na utrzymanie higieny i estetyki obiektów zbiorowego żywienia w kontrolowanym okresie wydzielono kwotę 71.553 zł, a wykorzystano 66.350 zł, tj. 92,7%.

4.3.5. 21 Baza Lotnicza w Powidzu z Komendą Lotniska Nr 2 w Babimoście.

1. 21 Baza Lotnicza w Powidzu, w składzie której występuje Komenda Lotniska Nr 2 w Babimoście, przeznaczona jest do wszechstronnego zabezpieczenia procesu lotniczego, działań bojowych eskadr lotniczych oraz wykonywania innych zadań logistycznych na korzyść lotnictwa rodzajów sił zbrojnych.

Ustalono, że Baza, w tym Komenda, sformowana została z dniem 1 stycznia 2000 r. Bazie przypisano funkcję oddziału gospodarczego, a Komendzie pododdziału gospodarczego.

Żołnierze służby zasadniczej pełnili służbę w następujących pododdziałach wchodzących w skład Bazy w Powidzu: w dywizjonie dowodzenia, w skład którego wchodziły – kompanie: łączności, ubezpieczenia lotów i ochrony 1-2; w dywizjonie zabezpieczenia, w skład którego wchodziły – kompanie: transportowa, obsługi lotniska, zabezpieczenia i wojskowa straż pożarna oraz dywizjonie technicznym – kompania remontowa i eskadra obsługi. Natomiast w ramach Komendy (w Babimoście) funkcjonowały: kompania dowodzenia i kompania zabezpieczenia wraz z wojskową strażą pożarną.

Etat Bazy na dzień 31 grudnia 2000 r. określał 504 stanowiska żołnierzy służby zasadniczej, w tym 29 stanowisk podoficerów i 475 stanowisk szeregowych, natomiast w odniesieniu do Komendy – 129 stanowisk, w tym w 100,0% dla szeregowych. Faktycznie w dniu 31 grudnia 2000 r. służbę pełniło 405 żołnierzy (80,0%), natomiast w odniesieniu do Komendy wielkości te wynosiły odpowiednio: 101 i 78,3%.

Stopień obsady stanowisk w poszczególnych pododdziałach wynosił od 76,0% w dywizjonie dowodzenia, do 90,0% w dywizjonie zabezpieczenia, natomiast w Komendzie odpowiednio: od 77,9% w kompanii zabezpieczenia, do 78,8% w kompanii dowodzenia.

2. W 2000 r. dla potrzeb Bazy wcielono 414 żołnierzy w 9 terminach, a dla potrzeb Komendy – 100 żołnierzy w 5 terminach. Ponadto Komenda wcieliła dla potrzeb innych jednostek Korpusu 939 żołnierzy.

Żołnierze służby zasadniczej odbywający służbę w Bazie w 58,4% (237 osób) pochodzili z miejscowości oddalonych do 200 km, a z miejsc zamieszkania oddalonych od 201 do 700 km – 41,6% (tj. 167 osób), natomiast w Komendzie odpowiednio: 2,1% (2 osoby) i 97,9% (94 osoby). Ustalono, iż żołnierzom służby zasadniczej Bazy i Komendy umożliwiano tylko jeden raz bezpłatny przejazd na urlop wypoczynkowy. Natomiast w przypadku

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

74

podzielenia urlopu wypoczynkowego żołnierze pokrywali koszty przejazdu w 50%. Również żołnierze w powyższej wysokości pokrywali koszty przejazdu na inne urlopy, np. nagrodowe, okolicznościowe czy za honorowe krwiodawstwo, jak i przepustki jednorazowe. Ten stan rzeczy wynikał z braku środków finansowych na powyższy cel w Bazie i Komendzie. Stąd żołnierze występowali z wnioskami o skierowanie do dalszego odbywania służby w jednostkach wojskowych położonych bliżej ich miejsca zamieszkania, które nie zawsze były pozytywnie rozpatrywane m.in. ze względu na niepełną obsadę stanowisk w Bazie i Komendzie.

W zakresie warunków zakwaterowania i warunków socjalno-sanitarnych żołnierzy służby zasadniczej stwierdzono, że służbę w Bazie równocześnie odbywali żołnierze wcieleni w 9 terminach, a w Komendzie w 5 terminach. Żołnierzy kwaterowano w izbach żołnierskich stosując podział według plutonów, drużyn lub obsługi, a nie według daty wcielenia ze względu na liczbę wcieleni. Dowódców drużyn i żołnierzy nadterminowej służby zasadniczej zakwaterowano w odrębnych izbach.

W Bazie i Komendzie były przestrzegane normy zakwaterowania żołnierzy. Powierzchnia izb żołnierskich przypadająca na jednego żołnierza wynosiła w Bazie od 3,4 m² do 5,1 m², a w Komendzie od 3,4 m² do 4,9 m².

Na podstawie przeprowadzonych oględzin izb żołnierskich, węzłów sanitarnych i łaźni oraz wyjaśnień złożonych przez dowódców pododdziałów ustalono, że stan techniczny i standard tych pomieszczeń był zadowalający i podobny w całej Bazie, z wyjątkiem kompanii dowodzenia i zabezpieczenia w Komendzie ze względu na zużycie stolarki okiennej, malowanie przed 5 laty izb żołnierskich oraz zły stan techniczny pomieszczeń węzłów sanitarnych, jak również zły stan techniczny węzłów sanitarnych w dywizjonie dowodzenia Bazy. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż węzły sanitarne w dywizjonach zabezpieczenia i technicznym oraz kompanii młodego rocznika w Komendzie odpowiadały standardom NATO.

3. Żołnierzom służby zasadniczej zapewniono właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej poprzez urządzenie łaźni oddziałowej, a w budynkach koszarowych pomieszczeń z prysznicami w większości pododdziałów stale zasilanych w ciepłą wodę z miejscowych kotłowni. Kąpiel odbywała się raz w tygodniu, połączona z wymianą bielizny osobistej (co tydzień) i bielizny pościelowej (co dwa tygodnie). W zorganizowanym magazynie wymiennym, w którym zgromadzono zapasy umundurowania, nie posegregowano tego umundurowania według rozmiarów, co utrudniało ocenę przydatności tego umundurowania dla bieżącej wymiany.

Żołnierzom zapewniono dobre warunki spożywania posiłków w Komendzie ze względu na modernizację kuchni i stołówki żołnierskiej, a zadowalające w stołówce i kuchni żołnierskiej w Bazie. Kontrola wykazała uchybienia dotyczące braków w dokumentacji organizacyjnej tych stołówek, szczególnie odnośnie książeczek zdrowia dla celów sanitarno-epidemiologicznych personelu stołówek (brak aktualnych wpisów w książeczkach lub tych książeczek), jak również ewidencji przeglądów sanitarnych drużyny obsługi kuchni w stołówce Bazy.

Nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym sprawowali lekarze Bazy i lekarz Komendy. Nadzór w powyższym zakresie w Komendzie był systematyczny i prowadzony

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

75

zgodnie z obowiązującymi przepisami. Problemem sygnalizowanym przez lekarza Komendy była jakość bakteriologiczna i normy zawartości metali w wodzie używanej przez Komendę. Natomiast nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym lekarzy Bazy był niesystematyczny.

4. Kontrola wykazała, że żołnierze Bazy i Komendy mieli zapewnioną całodobową opiekę lekarską, jak i pełną dostępność korzystania ze specjalistycznych konsultacji m.in. w 111 Szpitalu Wojskowym w Poznaniu.

Ustalono, że wszystkim żołnierzom Komendy założone zostały książeczki zdrowia, w których odnotowywano bieżąco wymagane przeglądy, szczepienia i prześwietlenia, a ponadto konsultacje psychologiczne. W kontrolowanym okresie żołnierzom Komendy udzielono 4.269 porad ambulatoryjnych oraz 1.081 porad profilaktycznych; do konsultacji skierowano 67 żołnierzy. Leczonych było w izbie chorych 231 żołnierzy, a w szpitalach 15 żołnierzy.

5. Stwierdzono, że w Bazie całokształtem problematyki społeczno-wychowawczej kierował oficer pełniący służbę w sztabie (S-1) przy pomocy 3 oficerów pełniących służbę w dywizjonach, natomiast w Komendzie pracownik cywilny zatrudniony w wymiarze 0,5 etatu. W Bazie było obsadzone stanowisko konsultanta do spraw psychoprofilaktyki w wymiarze 0,5 etatu i w tym samym wymiarze w Komendzie. Posługę duszpasterską sprawowali: w Bazie ksiądz kapelan Garnizonu Gniezno, a w Komendzie – ksiądz proboszcz miejscowej parafii.

W dniu 4 grudnia 2000 r., na wniosek Najwyższej Izby Kontroli, Żandarmeria Wojskowa ustaliła, że w wojskowej straży pożarnej Komendy miał miejsce fakt fizycznego i psychicznego znęcania się nad żołnierzami młodszymi służbą w okresie od września do grudnia 2000 r. Czterech sprawców tych czynów w powyższym dniu zatrzymano i osadzono w areszcie Komendy Garnizonu Krosno Odrzańskie. W celu wyjaśnienia powyższego zdarzenia dowódca Bazy skierował do Komendy komisję, która ze swoich prac przedstawiła meldunek o sytuacji w Komendzie. Po zapoznaniu się z meldunkiem dowódca Bazy podjął decyzję o zmianie na stanowisku komendanta wojskowej straży pożarnej w Komendzie. Ponadto rozkazał m.in. żołnierzy tej straży zakwaterować w rejonie kompanii zabezpieczenia, a pozostawić tylko służbę dyżurną i sekcję bojową. Na podstawie oględzin rejonu zakwaterowania wojskowej straży pożarnej w dniu 19 stycznia 2000 r. ustalono, iż powyższe rozkazy dowódcy Bazy nie zostały wykonane. Dodatkowo dowódca Bazy rozkazał przeniesienie pokrzywdzonych 3 żołnierzy z wojskowej straży pożarnej w Babimoście do pododdziałów w Bazie w Powidzu. Natomiast w toku kontroli NIK ustalono, iż pokrzywdzonymi byli czterej szeregowi.

Najwyższa Izba Kontroli, wobec stwierdzonych faktów, na podstawie art. 60 ust. 3 ustawy o NIK, potwierdziła niezasadność zajmowania stanowiska służbowego przez obecnego komendanta wojskowej straży pożarnej w Komendzie Lotniska Nr 2 w Babimoście oraz wskazała na konieczność przeniesienia czterech pokrzywdzonych żołnierzy służby zasadniczej do 21 Bazy Lotniczej w Powidzu.

6. W kontrolowanym okresie żołnierzom służby zasadniczej Bazy wymierzono 36 kar, które w 100% dotyczyły samowolnych oddaleń, natomiast w Komendzie – 19 kar za spożywanie alkoholu.

Żołnierze służby zasadniczej Bazy popełnili 15 wykroczeń, które dotyczyły spożywania alkoholu; w Komendzie natomiast takich wykroczeń żołnierze popełnili 9.

Żołnierze służby zasadniczej Bazy popełnili 27 przestępstw, z tego: 14 dotyczyło samowolnych oddaleń (51,8%), a 13 przestępstw (48,2%) dotyczyło sfery stosunków międzyludzkich, a w Komendzie 8 przestępstw.

7. W 2000 r. na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarno-higienicznego wydzielono kwotę 122.571 zł, z tego 60.414 zł (49,3%) na środki czystości i 62.157 zł (50,7%) na drobny sprzęt. Pododdziały w Bazie w środki czystości zaopatrywano raz na kwartał, a w Komendzie raz na miesiąc. Jak wykazały oględziny i wyjaśnienia dowódców pododdziałów, okres kwartału był zbyt długi, przy tym występowały przypadki niewystarczających ilości lub asortymentu tych środków.

4.4. Stan dyscypliny wojskowej wśród żołnierzy służby zasadniczej w jednostkach kontrolowanych.

W 1999 r. w kontrolowanych jednostkach wymierzono łącznie 2.715 kar dyscyplinarnych. Większość tych kar dotyczyła przypadków nieobecności żołnierzy w służbie lub samowolnego oddalenia – wymierzono je 1.724 żołnierzom (63,4% ukaranych). Za naruszenie zasad właściwych stosunków międzyludzkich, w tym m.in. występowanie „fali”, ukarano 21 żołnierzy (0,8%). Natomiast w I półroczu 2000 r. wielkości te wynosiły odpowiednio: 803, 460 i 57,3% oraz 8 i 1,0%. Najwięcej kar dyscyplinarnych wymierzono w: 1 Brygadzie Pancerniej w Wesolej (829); 10 Brygadzie Kawalerii Pancerniej w Świętoszowie (496) i 9 Flotylli Obrony Wybrzeża w Helu (299).

W 1999 r. w kontrolowanych jednostkach ustalono 629 przestępstw. Większość przestępstw dotyczyła bezprawnego przebywania żołnierzy poza macierzystą jednostką wojskową - 219 przypadków (34,8% przestępstw), zaś przestępstwa związane z naruszeniem stosunków międzyludzkich dotyczyły 20 przypadków (3,2%). Natomiast w I półroczu 2000 r. wielkości te wynosiły odpowiednio: 210, 110 i 52,4% oraz 17 i 8,1%. Najwięcej przestępstw ustalono w: 10 Brygadzie Kawalerii Pancerniej w Świętoszowie (234); Pułku Ochrony w Warszawie (71) i 1 Brygadzie Pancerniej w Wesolej (63).

Z powyższych danych wynika zbyt niska wykrywalność naruszeń zasad właściwych stosunków międzyludzkich w badanych jednostkach wojskowych w kontekście występowania i nasilania się zjawiska „fali”.

Szczegółowe dane w zakresie dyscypliny wojskowej żołnierzy służby zasadniczej w kontrolowanych jednostkach zawiera poniższe zestawienie:

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

77

Lp	Wyszczególnienie	Kary dyscyplinarne						Przestępstwa					
		1999 r.			I półrocze 2000 r.			1999 r.			I półrocze 2000 r.		
		Ogółem	w tym:		Ogółem	w tym:		Ogółem	w tym:		Ogółem	w tym:	
			pkt 1 i 2*	pkt 5**		pkt 1 i 2*	pkt 5**		pkt 1 i 2*	pkt 5**		pkt 1 i 2*	pkt 5**
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Wojska Lądowe													
1.	10 Opolska Bryg.Logist. w Opolu	37	30	-	38	28	5	30	10	2	łącznie		
2.	23 Śląska Bryg.Artyl. w Bolesławcu	43	33	-	61	44	-	18	10	-	32	22	-
3.	1 Bat.Kawal.Pow. w Leżnicy Wielkiej	-	-	-	17	15	-	-	-	-	8	5	-
4.	4 Pułk Obr.Pchem. w Brodnicy	25	16	-	1	1	-	25	23	-	12	12	-
5.	2 Bryg.Obr.Teryt. w Mińsku Maz.	91	72	1	22	12	-	8	3	-	5	4	-
6.	10 Warsz.Pułk Sam. w Warszawie	224	44	1	15	2	-	20	6	-	2	1	-
7.	2 Bryg.Zmech. w Wałczu	31	11	-	10	8	-	9	2	5	-	-	-
8.	49 Pułk Smigł.Boj. w Pruszczu Gd.	57	25	-	17	2	-	23	6	2	9	7	-
9.	14 Pułk Art.Ppanc. w Suwałkach	61	36	2	50	11	-	7	4	1	6	1	-
10.	1 Bryg. Panc. w Wesołej	717	559	2	112	79	-	46	33	6	17	12	2
11.	9 Bryg.Kaw.Panc. w Braniewie	156	90	-	74	32	-	41	22	4	6	-	2
12.	7 Dywizjon Lot. w Nowym Glinniku	76	75	-	38	11	-	22	4	-	brak danych		
13.	1 Dywizjon Lot. w Leżnicy Wielkiej	-	-	-	6	-	-	-	-	-	1	1	-
14.	10 Bryg.Kaw.Panc. w Świątoszowie	383	286	7	113	74	1	147	-	-	37	-	-
15.	Pułk Ochrony w Warszawie	76	28	-	15	14	-	63	42	-	8	8	-
16.	6 Ośr.Szk.Spec.Sam. w Ostródzie	39	20	1	11	4	1	1	1	-	3	8	-
17.	6 Bat.Desant.-Szturm. w Gliwicach	14	11	1	15	13	-	15	6	-	23	10	-
Marynarka Wojenna													
1.	11 Pułk Łączności w Wejherowie	85	56	-	22	16	-	-	-	-	-	-	-
2.	9 Flotylla Obrony Wybrzeża w Helu	266	166	3	33	20	-	61	22	-	brak danych		
3.	3 Flotylla Okrętów w Gdyni	214	95	3	56	27	-	16	10	-	łącznie		
4.	16 Dywizjon Kutr.Zw.Okr. Kołobrzeg	29	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej													
1.	9 Pułk Lot.Myśliw. w Zegrzu Pom.	53	22	-	13	3	4	3	2	-	1	-	-
2.	71 Dywizjon Rak.Obr.Pow. Pobierowo	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	78 Pułk Rakiet.Obr.Pow. w Mrzeżynie	-	-	-	-	-	-	5	3	-	-	-	-
4.	12 Baza Lotnicza w Mirosławcu	37	23	-	9	8	-	19	10	-	5	4	-
5.	21 Baza Lotnicza w Powidzu	-	-	-	55	36	-	-	-	-	35	22	13
R a z e m		2715	1724	21	803	460	8	629	219	20	210	110	17

* pkt 1 „nieobecność i służbie, samowolne oddalenie, spóźnienie do 48 godzin”;

pkt 2 „nieobecność w służbie, samowolne oddalenie powyżej 48 godzin”.

** pkt 5 „naruszenie zasad właściwych stosunków międzyludzkich”.

4.5. Przepięstwa, wykroczenia oraz ofiary śmiertelne wśród żołnierzy służby zasadniczej w okresie od stycznia do września 2000 r.

Według informacji Naczelnej Prokuratury Wojskowej, w okresie od stycznia do września 2000 r. liczba sprawców przestępstw wśród żołnierzy służby zasadniczej wynosiła 3.807 i stanowiła 88,7% ogółu wojskowych sprawców przestępstw. Najczęstszymi kategoriami przestępstw w tym okresie były: samowolne oddalenia – 1.605 (wzrost w stosunku do 1999 r. o 153,6%); przeciwko mieniu – 586 (wzrost o 39,2%); przeciwko życiu i zdrowiu – 354 (wzrost o 29,2%); przeciwko zasadom pełnienia służby – 283 (wzrost o 122,8%); przeciwko zasadom dyscypliny wojskowej – 275 (wzrost o 54,5%); przeciwko zasadom postępowania z podwładnymi – 219 (wzrost o 54,2%).

W powyższym okresie liczba sprawców wykroczeń wśród żołnierzy służby zasadniczej wynosiła 2.454, tj. 75,3% ogółu wojskowych sprawców wykroczeń. Najczęściej występujące kategorie wykroczeń to: przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji – 1.545; przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu – 414; przeciwko mieniu – 263.

Liczba przypadków śmiertelnych wśród żołnierzy służby zasadniczej w okresie od stycznia do września 2000 r. wynosiła 59 (68,6% przypadków śmiertelnych wśród żołnierzy). Najczęstsze przyczyny zgonów to: zamachy samobójcze – 44; wypadki komunikacyjne – 16; postrzelenie – 7; utonięcie – 7; zgony nagłe, naturalne – 4; upadek z wysokości – 2.

III. OPIS POSTĘPOWANIA KONTROLNEGO I DZIAŁAŃ PODJĘTYCH PO ZAKOŃCZENIU KONTROLI.

O wynikach kontroli informowano na bieżąco dowódców (kierowników) kontrolowanych jednostek. Na podstawie protokołów kontroli wystosowano wystąpienia pokontrolne do dowódców kontrolowanych jednostek wojskowych i dyrektorów kontrolowanych jednostek organizacyjnych Ministerstwa Obrony Narodowej. W wystąpieniach tych zawarto następujące wnioski:

- ***do dowódcy 10 Opolskiej Brygady Logistycznej w Opolu o:***
 - podjęcie działań mających na celu nadania zakresu działania Brygady;

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

79

- uzupełnienie obsady etatowej, w tym stanowisk oficerów społeczno-wychowawczych;
 - wydzielenie w budżecie brygady wystarczających kwot na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarnego;
 - wykonanie niezbędnych prac remontowo – konserwacyjnych łazni i umywalni zwłaszcza w rejonie zakwaterowania 1 batalionu logistycznego oraz wyposażenie sal żołnierskich w brakujący, podstawowy sprzęt kwaterunkowy;
 - wzmożenie nadzoru nad pracą personelu medycznego, szczególnie w zakresie wykonywania obowiązkowych szczepień ochronnych;
 - podejmowanie działań zmierzających do zapobiegania samowolnym oddaleniom żołnierzy.
- **do dowódcy 23 Śląskiej Brygady Artylerii w Bolesławcu o:**
 - wykonywanie obowiązkowych badań rentgenowskich zgodnie z postanowieniem zawartym w pkt 175 Regulaminu ogólnego Sił Zbrojnych RP;
 - podejmowanie działań zmierzających do zapobiegania samowolnym oddaleniom żołnierzy.
- **do dowódcy 1 Batalionu Kawalerii Powietrznej w Leźnicy Wielkiej o:**
 - zakończenie przedsięwzięć związanych z przekazywaniem dowódcom pododdziałów rejonów zakwaterowania i wydanie stosownego rozkazu;
 - usprawnienie nadzoru sprawowanego przez szefów pododdziałów nad przebiegiem cotygodniowej kąpieli i wymiany bielizny w łazni oddziałowej;
 - egzekwowanie sprawowania systematycznego nadzoru nad stanem sanitarno-higienicznym przez dowódców i szefów pododdziałów;
 - podjęcie skutecznych działań na rzecz eliminowania samowolnych oddaleń żołnierzy służby zasadniczej Batalionu.
- **do dowódcy 4 Pułku Obrony Przeciwchemicznej w Brodnicy o:**
 - podjęcie czynności zmierzających do zapewnienia regulaminowych warunków zakwaterowania wszystkim żołnierzom.
 - wzmożenie nadzoru nad pracą personelu medycznego, szczególnie w zakresie odnotowywania przeprowadzonych przeglądów i badań lekarskich żołnierzy służby zasadniczej;
 - uzupełnienie obsady etatowej, w tym stanowisk psychologa i oficerów społeczno-wychowawczych;

- **do dowódcy 2 Mińsko-Mazowieckiej Brygady Obrony Terytorialnej w Mińsku Mazowieckim o:**
 - opracowanie zakresów zadań dla poszczególnych komórek organizacyjnych Brygady;
 - podjęcie skutecznych działań w celu przeprowadzenia renowacji podstawowego sprzętu kwaterunkowego użytkowanego w pododdziałach;
 - wydzielenie w budżecie wystarczających kwot na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarno-higienicznego, w tym szczególnie zapewnienia ciągłości i ilości należnych pododdziałom środków czystości;
 - podejmowanie działań zmierzających do zapobiegania przewinieniom związanym z nadużyciem alkoholu.
- **do dowódcy 10 Warszawskiego Pułku Samochodowego w Warszawie o:**
 - wykonywanie obowiązkowych szczepień oraz odnotowywanie ich w książeczkach zdrowia żołnierzy służby zasadniczej w myśl postanowień zawartych w pkt 175 Regulaminu ogólnego Sił Zbrojnych RP;
 - podejmowanie skutecznych działań w zakresie pracy społeczno-wychowawczej i psychoprofilaktycznej w celu przeciwdziałania skali przewinień i przestępstw popełnianych pod wpływem alkoholu lub środków odurzających.
- **do dowódcy 2 Brygady Zmechanizowanej w Wałczu o:**
 - podjęcie działań mających na celu zwiększenie obsady stanowisk etatowych żołnierzy zasadniczej służby wojskowej, szczególnie w zakresie uzupełnień specjalistów (m.in. kierowców);
 - wydzielenie w budżecie brygady (planie finansowym) wystarczających kwot na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarnego oraz pełne wykorzystanie tych środków finansowych na zakup środków czystości i drobnego sprzętu gospodarczego;
 - wzmożenie nadzoru nad pracą personelu medycznego, szczególnie w zakresie wykonywania obowiązkowych szczepień ochronnych;
 - uzupełnienie obsady etatowej, w tym stanowiska konsultanta do spraw psychoprofilaktyki;
 - podejmowanie działań zmierzających do zapobiegania samowolnym oddaleniom żołnierzy oraz nadużywaniu alkoholu i środków odurzających.
- **do dowódcy 49 Pułku Śmigłowców Bojowych w Pruszczu Gdańskim o:**
 - kwaterowanie dowódców drużyn w oddzielnych izbach zgodnie z wymogami pkt 151 Regulaminu ogólnego Sił Zbrojnych RP;
 - zapewnienie wszystkim żołnierzom służby zasadniczej warunków zakwaterowania w izbach żołnierskich zgodnie z obowiązującymi normami;

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

81

- stworzenie odpowiednich warunków w kuchni i stołówce żołnierskiej do przechowywania odzieży specjalistycznej zgodnie z obowiązującymi wymogami sanitarno-epidemiologicznymi;
 - wydzielenie w budżecie pułku wystarczających kwot na zakup środków czystości;
 - podjęcie skutecznych działań w celu wykonywania wszystkim żołnierzom obowiązkowych prześwietleń rentgenowskich (pkt 175 Regulaminu ogólnego Sił Zbrojnych RP).
- **do dowódcy 14 Pułku Artylerii Przeciwpancernej w Suwałkach o:**
 - wystąpienie do przełożonych o pilne ujęcie w planie inwestycji ogólnowojskowych modernizacji miejscowych ujęć wody w 2001 r.
- **do dowódcy 1 Brygady Pancernej w Wesolej o:**
 - podjęcie skutecznych działań na rzecz uzupełnienia stanowisk kierowców, w tym szczególnie kategorii „C” wraz ze świadectwem kwalifikacyjnym;
 - wydzielenie odrębnych izb dla dowódców drużyn (równorzędnych) w tym szczególnie w 3 baterii przeciwlotniczej;
 - podjęcie efektywnych działań w celu zapewnienia zakwaterowania żołnierzy w izbach żołnierskich zgodnie z obowiązującymi normami w tym zakresie;
 - kontynuowanie wyposażania węzłów sanitarnych w rejonach zakwaterowania w wymaganą ilość urządzeń sanitarnych w odniesieniu do liczby użytkowników;
 - zdyscyplinowanie szefów pododdziałów do stałego nadzoru nad utrzymaniem stanu sanitarno-higienicznego w pododdziałach w tym szczególnie dezynfekcji oraz czystości umundurowania ćwiczebnego;
 - utrzymywanie wielkości zapasów obuwia ćwiczebnego umożliwiających wyposażenie żołnierzy według należnych norm;
 - skuteczne egzekwowanie wyposażenia stołówki żołnierskiej w niezbędny sprzęt i środki pomocnicze oraz przechowywanie tego sprzętu zgodnie z wymaganiami sanitarnymi;
 - zobowiązanie osób funkcyjnych do zapoznawania się z treścią meldunków starszego lekarza Brygady i odnotowywania podjętych kroków;
 - podjęcie działań na rzecz bieżącego przeprowadzenia wymaganych szczepień i prześwietleń oraz przeglądów sanitarnych;
 - uzupełnienie obsady stanowisk oficerów społeczno-wychowawczych, szczególnie w pododdziałach;
 - zintensyfikowanie przedsięwzięć zmierzających do zapobiegania samowolnym oddaleniom.

• ***do dowódcy 9 Brygady Kawalerii Pancerniej w Braniewie o:***

- podjęcie działań mających na celu zwiększenie obsady stanowisk etatowych żołnierzy zasadniczej służby wojskowej, szczególnie w zakresie uzupełnień specjalistów kierowców samochodów ciężarowych;
- poprawę warunków zakwaterowania pododdziałów przeciwlotniczych oraz kwaterowanych na warunkach tymczasowych (4 bz), w tym stanu technicznego węzłów sanitarnych;
- zwiększenie przydziału środków czystości dla pododdziałów zakwaterowanych w budynkach koszarowych o gorszych warunkach technicznych izb żołnierskich i węzłów sanitarnych;
- uzupełnienie obsady etatowej żołnierzy zawodowych, w tym stanowisk pionu społeczno-wychowawczego oraz etatu konsultanta do spraw psychoprofilaktyki;
- podjęcie działań zmierzających do zmniejszenia ilości samowolnych oddaleń żołnierzy.

• ***do dowódcy 7 Dywizjonu Lotniczego w Nowym Glinniku o:***

- podjęcie skutecznych działań na rzecz uzupełnienia stanowisk kierowców w kompanii logistycznej oraz przestrzegania ustalonego porządku dnia w dywizjonie;
- zapewnienie wszystkim żołnierzom zakwaterowania w izbach żołnierskich zgodnie z obowiązującymi normami;
- podjęcie efektywnych działań na rzecz poprawy stanu technicznego obiektu hali sportowej;
- egzekwowanie sprawowania skutecznego nadzoru przez dowódców i szefów pododdziałów szczególnie w zakresie cotygodniowych kąpieli połączonych z wymianą bielizny;
- pilne wystąpienie do przełożonych o ujęcie w planie inwestycji ogólnowojskowych na 2001 r. modernizacji kuchni i stołówki żołnierskiej według zatwierdzonego zakresu techniczno-użytkowego;
- wzmocnienie nadzoru nad pracą służby zdrowia dywizjonu w zakresie bieżącego przeprowadzania wymaganych przeglądów profilaktycznych i szczepień;
- zintensyfikowanie przedsięwzięć zmierzających do zapobiegania popełnianiu przestępstw, w tym szczególnie dotyczących samowolnych oddaleń.

• ***do dowódcy 1 Dywizjonu Lotniczego w Leźnicy Wielkiej o:***

- zakończenie przedsięwzięć związanych z przekazywaniem dowódcom pododdziałów rejonów zakwaterowania i wydanie stosownego rozkazu;
- wystąpienie do przełożonych o wydzielenie środków budżetowych na dokończenie modernizacji stołówki i kuchni żołnierskiej w 2001 r.;

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

83

- podjęcie efektywnych działań na rzecz zwiększenia kwot środków finansowych przeznaczonych na środki do utrzymania czystości;
 - skuteczne egzekwowanie od dowódców i szefów pododdziałów sprawowania nadzoru nad utrzymaniem higieny osobistej żołnierzy oraz stanu sanitarno-higienicznego rejonów zakwaterowania.
- **do dowódcy 10 Brygady Kawalerii Pancernej w Świętoszowie o:**
- podjęcie efektywnych działań na rzecz uzupełnienia stanowisk kierowców, w tym szczególnie o kategorii uprawnień C+E;
 - pilne uregulowanie problematyki przekazania obiektów koszarowych w Brygadzie, jak również wydanie stosownych rozkazów i rzetelne ich wyegzekwowanie;
 - podjęcie skutecznych działań na rzecz poprawy warunków w zakresie norm zakwaterowania żołnierzy w izbach żołnierskich;
 - zdyscyplinowanie dowództw batalionów (dywizjonów) oraz kompanii (baterii) w zakresie sprawowania nadzoru nad utrzymaniem rejonów zakwaterowania w stałej sprawności technicznej;
 - uzupełnienie brakującego podstawowego sprzętu kwaterunkowego w pododdziałach;
 - zorganizowanie kąpieli w pododdziałach w myśl wymagań pkt 168 Regulaminu ogólnego Sił Zbrojnych RP, w tym szczególnie przeprowadzania przeglądów sanitarnych;
 - dokonanie przeglądu wyposażenia stołówek żołnierskich w niezbędny sprzęt i uzupełnienie braków w tym zakresie;
 - wydzielenie w planie finansowym wystarczających kwot na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarno-higienicznego oraz pełne wykorzystanie tych środków finansowych na zakup środków czystości, w tym odkażających i drobnego sprzętu gospodarczego;
 - zdyscyplinowanie starszego lekarza Brygady do terminowego sporządzania wymaganych meldunków i sprawozdań o stanie sanitarno-higienicznym;
 - uregulowanie zasad i sposobu przechowywania książeczek zdrowia żołnierzy służby zasadniczej Brygady umożliwiających bieżące odnotowywanie w tych książeczkach przeprowadzonych przeglądów i szczepień oraz wymożenie nadzoru nad pracą personelu medycznego w tym zakresie;
 - podjęcie skutecznych działań na rzecz przyśpieszenia remontu części łóżkowej izby chorych Brygady;
 - zobowiązanie konsultantów do spraw psychoprofilaktyki na rzecz rozszerzenia podejmowanych działań, tj. korzystania z konsultacji i porad w specjalistycznych placówkach;
 - zintensyfikowanie działań zmierzających do zapobiegania popełniania przestępstw przez żołnierzy służby zasadniczej Brygady.

• **do dowódcy Pułku Ochrony w Warszawie o:**

- uzupełnienie obsady etatowej, w tym stanowisk psychologa i oficerów społeczno-wychowawczych;
- przedsięwzięcie czynności zmierzających do zapewnienia regulaminowych warunków zakwaterowania wszystkim żołnierzom.

• **do komendanta 6 Ośrodka Szkolenia Specjalistów Samochodowych w Ostródzie o:**

- podjęcie działań mających na celu uzgodnienie i zatwierdzenie zakresu działań Ośrodka;
- zapewnienie wszystkim żołnierzom służby zasadniczej regulaminowych warunków zakwaterowania;
- wykonanie niezbędnych prac remontowo-konserwacyjnych w rejonach zakwaterowania pododdziałów, w tym szczególnie węzłów sanitarnych funkcjonujących w tych rejonach oraz pełne wyposażenie sal żołnierskich w podstawowy sprzęt kwaterunkowy;
- podjęcie skutecznych działań na rzecz pełnego zaopatrzenia żołnierzy w wyposażenie osobiste, w tym szczególnie w obuwie ćwiczebne;
- podjęcie efektywnych działań w celu utrzymania w stałej sprawności technicznej sprzętu i urządzeń technicznych (w tym dźwigu towarowego) funkcjonujących w obydwu stołówkach i kuchniach żołnierskich;
- egzekwowanie od podległej służby zdrowia dokonywania i dokumentowania przeglądów sanitarnych podczas cotygodniowych kąpieli;
- uzupełnienie obsady etatowej: oficerów społeczno-wychowawczych i konsultanta komendanta do spraw psychoprofilaktycznych.

• **do dowódcy 6 Batalionu Desantowo-Szturmowego w Gliwicach o:**

- uporządkowanie spraw protokolarnego przekazania rejonów zakwaterowania pododdziałów zgodnie z rozkazem dowódcy batalionu nr 124 z dnia 26 czerwca 1999 r;
- wyposażenie w podstawowy sprzęt kwaterunkowy izb żołnierskich w wymaganych ilościach i asortymencie;
- podjęcie- pilnie skutecznych działań w zakresie nadzoru nad funkcjonowaniem stołówki żołnierskiej, tj. wyznaczenie kierownika tej stołówki oraz uzupełnienie niezbędnego wyposażenia stołówki w szczególności w konieczne i niezbędne naczynia i sprzęt techniczny. Również w ścisłym współdziałaniu z miejscowym WAK doprowadzenie do sprawności zainstalowanego i wykorzystywanego sprzętu, np. zainstalowania manometrów (ciśnieniomierzy) w kotłach warzelnych i kociołkach uchylnych;

- zaniechanie wydawania posiłków do menażek w warunkach stacjonarnego żywienia, w szczególności przy braku możliwości ich umycia na miejscu, tj. na terenie stołówki;
 - opracowanie norm należności środków czystości w tym dla pododdziałów i wydzielenie odpowiedniej kwoty środków finansowych oraz systematyczne zaopatrywanie w środki czystości w tym szczególnie pododdziały;
 - skuteczne egzekwowanie zadekretowanych na miesięcznych meldunkach o stanie sanitarno-higienicznym batalionu poleceń od ich wykonawców;
 - podjęcie działań na rzecz zwiększenia etatów oficerów społeczno-wychowawczych oraz konsultanta do spraw psychoprofilaktycznych batalionu.
- **do dowódcy 16 Dywizjonu Kutrów Zwalczania Okrętów Podwodnych w Kołobrzegu o:**
 - skuteczne egzekwowanie wielkości środków czystości przeznaczanych na utrzymanie stanu sanitarno-higienicznego w kuchniach i miejscach spożywania posiłków;
 - podjęcie efektywnych działań na rzecz poprawy jakości wody pitnej w zbiornikach znajdujących się na kutrach;
 - podejmowanie działań zmierzających do zapobiegania samowolnym oddaleniom marynarzy.
- **do dowódcy 11 Pułku Łączności w Wejherowie o:**
 - nadanie priorytetu przedsięwzięciom remontów konserwacyjnych rejonów zakwaterowania pododdziałów według wskaźników normatywnych określonych w „Instrukcji o zasadach utrzymywania nieruchomości wojska” (sygn. Kwat.Bud. 118/98);
 - podjęcie działań na rzecz uzupełnienia obsady stanowisk oficerów społeczno-wychowawczych, w tym szczególnie w pododdziałach;
 - podjęcie efektywnych działań zmierzających do zapobiegania samowolnym oddaleniom marynarzy.
- **do dowódcy 9 Flotylli Obrony Wybrzeża w Helu o:**
 - skuteczne przeciwdziałanie okresowemu obniżaniu się stanu sanitarno-higienicznego węzłów sanitarnych w jednostkach brzegowych, jak i na okrętach, w tym szczególnie typu 206F;
 - podjęcie efektywnych działań na rzecz poprawy jakości umundurowania marynarzy służby zasadniczej;
 - podejmowanie działań zmierzających do zapobiegania samowolnym oddaleniom marynarzy służby zasadniczej.
- **do dowódcy 3 Flotylli Okrętów w Gdyni o:**
 - podejmowanie skutecznych działań na rzecz utrzymania wymaganego stanu technicznego i sanitarno-higienicznego kuchni okrętowych wraz z zapleczem;

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

86

- zapewnienie środków budżetowych w pełnej wysokości należnych normatywów przeznaczonych na utrzymanie wymaganego stanu sanitarnego i estetyki kuchni okrętowych i stołówek żołnierskich w jednostkach brzegowych;
 - podjęcie efektywnych działań na rzecz poprawy jakości wody pitnej w zbiornikach znajdujących się na okrętach;
 - podejmowanie działań na rzecz pełnej obsady stanowisk etatowych oficerów społeczno-wychowawczych Flotylli;
 - zintensyfikowanie działań zmierzających do zapobiegania samowolnym oddaleniom marynarzy.
- **do dowódcy 9 Pułku Lotnictwa Myśliwskiego w Zegrzu Pomorskim o:**
 - skuteczne przeciwdziałanie okresowemu obniżaniu się poziomu higieny osobistej żołnierzy służby zasadniczej powodującego m.in. wzrost zachorowań na choroby skóry;
 - pilne wystąpienie do właściwych organów o rozpoczęcie zaplanowanego na 2000 r. remontu kapitalnego z modernizacją obiektu kuchni i stołówki żołnierskiej;
 - podejmowanie efektywnych działań zmierzających do zapobiegania samowolnym oddaleniom i nadużycia alkoholu lub środków odurzających przez żołnierzy służby zasadniczej.
- **do dowódcy 71 Dywizjonu Raketowego Obrony Powietrznej w Pobierowie o:**
 - podjęcie działań mających na celu zwiększenie obsady stanowisk etatowych żołnierzy zasadniczej służby wojskowej, szczególnie w zakresie uzupełnień specjalistów (m.in. kierowców);
 - wystąpienie do dysponenta (dowódcy oddziału gospodarczego) o zwiększenie przydziału środków czystości;
 - przestrzeganie norm należności mundurowych w zakresie wydawania odpowiedniej ilości par obuwia żołnierzom służby zasadniczej;
 - wzmoczenie nadzoru nad pracą personelu medycznego, szczególnie w zakresie udokumentowania przeglądów sanitarnych żołnierzy podczas kąpieli oraz terminowego wykonywania obowiązkowych szczepień ochronnych.
- **do dowódcy 78 Pułku Raketowego Obrony Powietrznej w Mrzeżynie Gryfickim o:**
 - podjęcie czynności zmierzających do poprawy warunków socjalno-bytowych, m.in. stanu węzłów sanitarnych w jednostce;
 - przyspieszenie prac remontowych kompleksu kuchenno-stołówkowego pułku;
 - wydzielenie w planie finansowym pułku wystarczających kwot na utrzymanie porządku i właściwego stanu sanitarnego oraz pełne wykorzystywanie tych środków finansowych na zakup środków czystości i drobnego sprzętu gospodarczego;

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

87

- wydzielenie osobnych pomieszczeń sanitarnych dla żołnierzy chorych na choroby zakaźne;
- zobowiązanie lekarza jednostki do składania pisemnych meldunków o stanie sanitarno-higienicznym za okresy miesięczne;
- uzupełnienie obsady etatowej w pionie społeczno-wychowawczym pododdziałów pułku.

• **do dowódcy 12 Bazy Lotniczej w Mirosławcu o:**

- podjęcie skutecznych działań na rzecz protokolarnego przekazania rejonów zakwaterowania dowódcom pododdziałów, tj. 3 kompanii: transportowej, remontowej i zabezpieczenia oraz eskadry obsługi ze strażą pożarną;
- kontynuowanie podjętych robót remontowo-malarskich w budynkach koszarowych, a szczególnie na 2 piętrze w budynku nr 49;
- uzupełnienie brakującego podstawowego sprzętu kwaterunkowego, m.in. w eskadrze obsługi ze strażą pożarną;
- ujednolicenie wyposażenia w odzież specjalistyczną personelu stołówki i kuchni żołnierskiej w celu dokonywania codziennie wymiany tej odzieży;
- podjęcie efektywnych działań na rzecz bieżącego odnotowywania w książeczkach zdrowia żołnierzy służby zasadniczej, m.in. wymaganych przeglądów profilaktycznych;
- pilne wystąpienie do przełożonych o ujęcie w planie inwestycji ogólnowojskowych na 2001 r. remontu kapitalnego izby chorych Bazy;
- zdynamizowanie angażowania się dowódców pododdziałów w zakresie problematyki psychoprofilaktycznej w odniesieniu do podwładnych w celu wykorzystania stworzonych warunków w tym zakresie.

• **do dowódcy 21 Bazy Lotniczej w Powidzu o:**

- wyegzekwowanie od komendanta Lotniska Nr 2 w Babimoście pełnej realizacji wydanych rozkazów i poleceń dotyczących w szczególności zmiany na stanowisku komendanta wojskowej straży pożarnej tej Komendy, przeniesienia składu osobowego tej straży do rejonu zakwaterowania kompanii zabezpieczenia oraz wyciągnięcia konsekwencji służbowych wobec komendanta Lotniska Nr 2 za opieszałość w wykonywaniu tych rozkazów i poleceń;
- przeniesienie wszystkich czterech pokrzywdzonych żołnierzy służby zasadniczej w przyjętym terminie 30 stycznia 2001 r. do m. Powidz;
- wydzielenie środków finansowych na sfinansowanie kosztów podróży żołnierzom służby zasadniczej udającym się na urlopy lub przepustki do miejsc zamieszkania najdalej położonych od miejsca pełnienia służby;

- wzmoczenie nadzoru nad pracą służby zdrowia Bazy w zakresie dokonywania przeglądów sanitarnych i epidemiologicznych oraz sporządzania na tę okoliczność stosownych meldunków z jednoczesnym obowiązkiem przedkładania ich dowódcy Bazy (co miesiąc) lub odnotowywania ich w ewidencji (dotyczy cotygodniowych kąpiele w łaźni oddziałowej), jak również odnotowywania w książeczkach zdrowia dla celów sanitarno-epidemiologicznych personelu stołówek żołnierskich dopuszczenia do pracy w powyższych komórkach organizacyjnych;
 - spowodowanie opracowania dokumentacji organizacyjnej kuchni i stołówek żołnierskich;
 - kontynuowanie podjętych robót modernizacyjnych w węzłach sanitarnych pododdziałów Bazy i Komendy oraz remontów konserwacyjnych w rejonach zakwaterowania pododdziałów.
- **do dyrektora Departamentu Społeczno-Wychowawczego MON o:**
- kontynuowanie wielorakich działań, szczególnie w zakresie profilaktyki wychowawczej żołnierzy służby zasadniczej w celu eliminowania z życia wojskowego nieformalnej obyczajowości oraz tzw. „szarej strefy kształtowania dyscypliny”, w tym w szczególności przez dowódców najniższych szczebli dowodzenia.
- **do dyrektora Biura Skarg i Interwencji MON o:**
- podjęcie działań na rzecz poprawy efektywności systemu dydaktycznego m.in. poprzez opracowanie odpowiednich materiałów szkoleniowych i informacyjno-popularyzatorskich, które będą pomocne przy szkoleniu prowadzonym w jednostkach wojskowych w zakresie korzystania z ustawowego prawa do wnoszenia skarg i wniosków przez żołnierzy służby zasadniczej;
 - kontynuowanie realizowanych przedsięwzięć szczególnie w zakresie nowelizacji rozwiązań organizacyjno-normatywnych funkcjonowania instytucji skargi w rodzajach Sił Zbrojnych RP.
- **do dyrektora Departamentu Infrastruktury MON o:**
- podjęcie działań na rzecz skutecznego stosowania Decyzji Nr 15 Sekretarza Stanu – I Zastępcy Ministra Obrony Narodowej z dnia 21 marca 2000 r. w sprawie wprowadzenia do stosowania norm budżetowych na usługi komunalne, zakup materiałów oraz opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska, w tym szczególnie załącznika nr 3 dotyczącego norm budżetowych na zakupy materiałów do utrzymania czystości i zieleni oraz na zakupy drobnego sprzętu gospodarczego;
 - kontynuowanie działań na rzecz poprawy stanu technicznego i standardu bazy socjalno-bytowej przeznaczonej dla żołnierzy służby zasadniczej.

**Informacja o wynikach kontroli warunków odbywania służby wojskowej
przez żołnierzy służby zasadniczej.**

89

Adresaci wystąpień pokontrolnych nie zgłosili zastrzeżeń co do uwag, ocen i wniosków zawartych w tych wystąpieniach. Z otrzymanych odpowiedzi na wystąpienia pokontrolne wynikało, że wszystkie wnioski zostały przyjęte do realizacji.

Minister Obrony Narodowej w odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne m.in. stwierdził „iż generalnie, jako bezdyskusyjne, traktuję ustalenia Najwyższej Izby Kontroli (...). W resorcie obrony narodowej przyjęte one zostały do wykonania”. Ponadto Minister poinformował, że na przełomie kwietnia i maja 2001 r. przekaze informacje o konkretnych sposobach wykorzystania ocen, uwag i wniosków Najwyższej Izby Kontroli, w tym realizowanych i planowanych działań naprawczych.

Warszawa, 2001-02-

Opracował:
specjalista kp.
Jan Słomiany

DYREKTOR
DEPARTAMENTU OBRONY NARODOWEJ
I BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

Józef DZIEDZIC

Z a t w i e r d z a m:

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI

Janusz WOJCIECHOWSKI

Warszawa, 2001-02- **06**